

NUORISOTYÖ JA NUORTEN ELÄMÄNKULKU

Raportti nuorisotyön tutkimuksesta ja koulutuksesta

Jonna Henriksson

Tampereen yliopisto
Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opintosuunta

Tampereen yliopisto
Yhteiskunta – ja kulttuuritieteiden yksikkö
Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opintosuunta

HENRIKSSON, JONNA:
Nuorisotyö ja nuorten elämäntilanne
Raportti nuorisotyön tutkimuksesta ja koulutuksesta
122 s., 1 liitesivu
Huhtikuu 2016

TIIVISTELMÄ

Viisivuotiseen ”Nuorisotyö ja nuorten elämäntilanne” – tutkimus- ja koulutushankkeeseen liittyvän raportin tavoitteena on nuorisotyön tietotarpeiden kartoitus sekä nuorisotyön tutkimuksen ja akateemisen koulutuksen painopisteiden ja katvealueiden selvitys.

Raportin teoreettisena viitekehyksenä on nuorten elämäntilannetta koskeva ymmärrys. Elämäntilannetta tarkastellaan historiallisesti ja kulttuurisesti rakentuneena ilmiönä. Se rakentuu vuorovaikutuksessa yksilön oman toimijuuden, yhteisöjen sekä yhteiskunnallisten rakenteiden kanssa, jotka vaikuttavat lokaalilla ja globaalilla tasolla.

Raportin aineistona ovat 2000-luvulla julkaistut 48 nuorisotyötä käsittelevää akateemista opinnäytettä sekä 62 yliopistojen, järjestöjen, säätiöiden ja seurakuntien toteuttamaa tutkimusta. Nuorisotyön koulutuksen osuus perustuu verkkodokumentteihin.

Analyysin perusteella suomalainen nuorisotyön tutkimus on ollut soveltavaa ja sen teemat ovat painottuneet nuoriin ja nuoruuden ilmiöihin, monikulttuurisuuteen ja sukupuoleen sekä nuorisotyöntekijöihin. Tutkimusmenetelmät ovat olleet pääosin laadullisia, mutta myös eri menetelmien triangulaatiota on käytetty. Nuorisotyön tutkimuksen katvealueiksi osoittautuivat erityisesti

- syrjintä, yhdenvertaisuus, eriarvoisuus ja nuorisotyö
- valtaprosessien ja yhteiskuntaluokan suhde nuorisotyöhön
- lähiyhteisöjen (kuten perhe tai vertaisryhmä) merkitys nuorisotyölle
- nuorisopolitiikan yhteiskunnallinen merkitys
- nuorisotyön johtaminen, käytänteet ja ohjaus
- nuorisotyön kasvatustilasto, käsitteet, teoriat, historia ja etiikka.

Raportin perusteella nuorisotyön kentän, nuorisotyön koulutuksen ja sen tutkimuksen sekä nuorisotutkimuksen välisen dialogin kautta on mahdollista tukea nuoren elämäntilannetta omaehtoista rakentumista. Kansainvälisen aineiston perusteella Tampereen yliopiston pyrkimys yhdistää nuorisotyö ja nuorisotutkimus monitieteisesti sekä erikoistua nuorisotutkimukseen on innovatiivinen ratkaisu. Yhteiskunnan globalisoituessa ja nuorten elämäntilannetta monimutkaistuesssa nuorisotyön laaja-alaisella ja syvällisellä tutkimuksella sekä nuorisotyön akateemisella koulutuksella on selkeästi kaiken aikaa kasvava, yksilön, yhteisöjen ja yhteiskunnan hyvinvointia tukeva merkitys.

Asiasanat: nuorisotyö, nuorisotyön tutkimus, nuorisotyön koulutus, nuoret, elämäntilanne

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	ELÄMÄNKULKU RAPORTIN TEOREETTISENA VIITEKEHYKSENÄ	5
	2.1 Elämäntulkku yksilöllisenä, yhteisöllisenä ja yhteiskunnallisena käsitteenä	5
	2.2 Yksilöllistynyt elämäntulkku suhteessa jälkimoderniin aikaan.....	8
	2.3 Elämäntulkku historiallisesti ja kulttuurisesti rakentuneena	10
	2.4 Elämäntulkku suhteessa nuoruuteen ja nuoriin	15
3	NUORISOTYÖN TUTKIMUSKENTÄN MÄÄRÄLLINEN TARKASTELU... ..	26
	3.1 Nuorisotyötä koskevien oppinäytetöiden määrällinen analyysi	26
	3.2 Nuorisotyön kentän tutkimusten ja tutkimushankkeiden määrällinen analyysi	
	34	
4	NUORISOTYÖN TUTKIMUKSEN LAADULLINEN KUVAUS	41
	4.1 Nuoret ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt	42
	4.2 Nuorisotyön ammatti, professio ja nuorisotyöntekijät	52
	4.3 Nuorisotyön työmuodot, menetelmät ja oppimisympäristöt	59
	4.4 Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen.....	69
	4.5 Nuorisotyön teoria ja tutkimus	82
5	SUOMALAISEN NUORISOTYÖN TUTKIMUKSEN KATVEALUEET.....	89
	5.1 Nuorisotyön tutkimuksen tutkimuskohteiden katvealueet	89
	5.2 Nuorisotyön tutkimuksen tutkimusteemojen katvealueet	91
	5.3 Nuorisotyön asiantuntijoiden näkemyksiä nuorisotyöstä ja nuorisotyön tutkimuksesta.....	96
6	NUORISOTYÖN YLIOPISTOTASOINEN KOULUTUS SUOMESSA.....	98
	6.1 Tampereen yliopiston Nuorisotyö ja nuorisotutkimus - opintosuunnan sisällöllinen tarkastelu	98
	6.2 Tampereen yliopiston Nuorisotyö ja nuorisotutkimus - opintosuunnan teemat suhteessa nuorisotyön tutkimukseen ja nuorten elämäntulkkuja koskevaan ymmärrykseen	101
	6.3 Nuorisotyön tutkimus ja opetus suhteessa muiden suomalaisten yliopistojen nuorisotutkimuksen opintokokonaisuuksiin.....	104
7	EUROOPPALAISEN NUORISOTYÖN TUTKIMUKSEN JA KOULUTUKSEN PAINOPISTEET AKATEEMISEN KOULUTUKSEN JA NUORISO-ORGANISAATIOIDEN LINJAUSTEN NÄKÖKULMASTA.....	106
	7.1 Nuorisotyön ja - tutkimuksen koulutus Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Islannin yliopistoissa	106
	7.2 Eurooppalaisten nuoriso-organisaatioiden tutkimuksen ja koulutuksen ajankohtaiset trendit.....	112
8	POHDINTA.....	116
	LIITE 1: NUORISOTYÖN TUTKIMUKSEN MÄÄRÄLLISEN JA LAADULLISEN ANALYYSIN AINEISTO – JA TEORIALÄHTÖISET TEEMAT:.....	121
	LÄHTEET	122

1 JOHDANTO

Tämä raportti liittyy viisivuotiseen ”Nuorisotyö ja nuorten elämäntietä” – tutkimus- ja koulutushankkeeseen, jonka tarkoituksena on ylläpitää, vahvistaa ja kehittää nuorisotyön tietotarpeisiin kytkeytyvää alan yliopistollista koulutusta Suomessa. Hanke pohjaa Tampereen yliopiston pitkään perinteeseen nuorisotyön yliopistollista koulutusta tarjoavana yksikkönä sekä erityisesti viime vuosina opetus- ja kulttuuriministeriön tuella tehtyyn kehitysohjelmaan nuorisotyön yliopistollisen koulutuksen aseman vahvistamiseksi. Nuorisotyöntekijöiden koulutus käynnistyi Yhteiskunnallisessa korkeakoulussa syksyllä 1945, ja siitä lähtien koulutusta on annettu eri muodoissa Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa ja sitä seuranneessa Tampereen yliopistossa. Vuodesta 2009 lähtien Tampereen yliopisto on tarjonnut nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen maisteriopintoja, ja syksystä 2015 alkaen koulutuksessa siirryttiin uuteen vaiheeseen, kun maisteriopintojen lisäksi alettiin tarjota myös tutkintotavoitteista nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen kandidaattitasoista koulutusta.

Raportissa kartoitetaan nuorisotyön ajankohtaisia tietotarpeita sekä selvitetään nuorisotyön tutkimuksen ja akateemisen koulutuksen painopisteitä ja katvealueita. Raportin teoreettisena viitekehys on elämäntietä käsite ja siihen liittyvät ilmiöt sekä yhteiskunnallinen tarkastelu. Teoreettinen analyysi tarjoaa mahdollisuuden nuorisotyön tutkimuksen ja koulutuksen ajankohtaisten ilmiöiden ja katvealueiden kriittiseen ja argumentoituun tarkasteluun. Raportissa käsitellään suomalaisten yliopistojen, järjestöjen, säätiöiden ja seurakuntien nuorisotyötä koskevaa tutkimusta ja hanketoimintaa sekä yliopistotason nuorisotyön koulutusta. Suomessa tehtyä nuorisotyön tutkimusta tarkastellaan sekä kvantifioivan että laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Kansallisen tason lisäksi raportissa tarkastellaan nuorisotyön koulutusta ja toimialan ohjausta elämäntietä näkökulmasta myös eurooppalaisella tasolla. Tässä suhteessa raportissa painottuu erityisesti pohjoismainen nuorisotyöhön liittyvä akateeminen koulutus.

Raportin kohteena ovat nuorisotyön (akateeminen) koulutus sekä nuorisotyön tutkimus, mikä edellyttää nuorisotyön käsitteellistä määrittelyä. Nuorisolain mukaan nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat kunnat, nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Nuorisotyön palveluja voidaan tuottaa alueellisesti myös kuntien yhteistyönä. Nuori-

sotyön ja - politiikan sisältöihin kuuluvat lain perusteella nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. Nuorisotyössä painottuu monialainen yhteistyö opetus, - sosiaali, - terveys, - ja nuorisotoimen sekä työ - ja poliisihallinnon edustajien välillä. (Nuorisolaki 2006/72.) Nuorisotyön laaja ja monialainen kenttä tuottaa luonnollisesti haasteen nuorisotyötä koskevalle koulutukselle ja tutkimukselle. Tämän raportin kautta onkin tarkoitus kartoittaa sitä, miten nuorisotyötä koskeva tutkimus ja koulutus vastaavat monimuotoisen kentän haasteisiin. Nuorisotyön moniammatillinen rooli osana laajaa toimijaverkkoa on tunnustettu myös tutkimuksellisesti tärkeäksi alueeksi.

Nuorisolain mukainen nuorisotyön määrittely jättää tilaa monille kysymyksille, kuten tulisiko nuorisotyön, ja sitä kautta siihen liittyvän tutkimuksen ja koulutuksen, keskittyä niihin nuoriin, joista on jo herännyt huoli vai tulisiko nuorisotyön olla enemmän kaikille nuorille kohdennettua universaaliala palvelua. Eli miten nuorisotyössä tulisi suhteuttaa toisiinsa ennalta ehkäisevä työ ja korjaava toiminta, entä millainen tulisi olla yksilötyön ja ryhmätoiminnan välinen suhde? (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015.)

Kiilakosken (2012) mukaan tutkimus, jolla pyritään nuorisotyön käsitteelliseen kuvaamiseen, auttaa priorisoimaan, millaiseen nuorisotyötä koskevaan toimintaan, mukaan lukien tutkimus ja koulutus, tulisi milloinkin resursseja kohdentaa. Sekä ammattialan sisäinen kehittäminen että työn kuvaaminen ulkopuolisille yhteistyötahoille edellyttää käsitteiden aukaisemista ja toimijoiden jaettuja käsityksiä nuorisotyön merkityksestä. Nuorisotyön käsitteelliseen analyysiin keskittyvien tutkimusten kautta on mahdollista paneutua siihen, mitä nuorisotyö merkitsee yhteiskunnassamme, jolloin on mahdollista saada myös poliittiset ja yhteiskunnalliset toimijat vakuuttuneiksi siitä, että nuorisotyö on paljon muutakin "pingistä ja biljardia" (Williamson 2012, 44).

Kiilakosken ym. (2015) mukaan nuorisotyön tavoitteena on vahvistaa nuorten suhteita moniin toimijoihin, kuten toisiin nuoriin, luotettaviin aikuisiin, palvelujärjestelmään ja rakenteisiin, alueeseen ja omaan lähiympäristöön, päätöksentekoon ja yhteiskuntaan sekä maailmaan, kulttuuriin ja luontoon (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015). Näin, vastaavasti kuin laajalti koko elämäntulkua koskevassa ymmärryksessä, myös nuorisotyön

kasvatuskäsityksessä yksilöllinen ja sosiaalinen ulottuvuus kietoutuvat toisiinsa ja muodostavat resursseja ja alustoja nuorten elämäkuluille. Nuorisotyön tutkimuksessa ja koulutuksessa tämä merkitsee sitä, että toiminnassa on otettava huomioon nuoret yksilötasolla, nuoret osana eritasoisia yhteisöjä sekä erilaiset vuorovaikutustilanteet, joihin nuoret ovat osallisina. Nuorilla on merkittävä rooli osana yhteiskuntaa ja koko maailmaa.

Useiden tutkijoiden mukaan nuorisotyö on kasvatuksellista toimintaa, joka pyrkii edistämään nuoren toimijuutta suhteessa hänen elämänkulkunsa rakentumiseen ja vahvistamaan nuoren yhteiskunnallista kiinnittymistä (esim. Kiilakoski, Kinnunen & Djupsund 2015). Koska nuorisotyö näin ohjautuu arvojen ja tavoitteiden kautta, ei nuorisotyötä koskeva tutkimus ja koulutuskaan voi olla ainoastaan erilaisten toimintojen kuvausta ja asioiden tiedollista siirtämistä ilman kosketusta nuorisotyön käytänteisiin. Mikäli nuoren elämänkulun laaja-alainen tukeminen nähdään nuorisotyön tavoitteena, tulisi tutkimuksen ja koulutuksen kattavuutta puntaroida suhteessa esimerkiksi seuraavaan nuorisotyön määritelmään, jonka mukaisesti “nuorisotyö on tavoitteellista kasvatuksellista toimintaa, joka rakentaa prosesseja, joiden varassa tavoitteiden on mahdollista toteutua” (Kiilakoski 2013, 36). Niin tämän kuin lukuisten muidenkin nuorisotyön määrittelyjen perusteella voidaan todeta, että nuorisotyötä koskevan tutkimuksen tulisi jollakin tasolla yhdistää tutkijan tieto kentällä vaikuttavan toimijan tietoon. Tällainen käytäntöperustainen tutkimus rakentuu tasavertaiselle vuorovaikutukselle ja dialogille kentän ja tutkijan kesken (Kiilakoski yms. 2015).

Kuten Kiilakosken ja Honkatukian toimittamassa (6.9.2016 käsikirjoitus) oppikirjassa: Nuorten ja nuorisotyön tutkimuksen menetelmät, myös tässä raportissa nuorisotyöhön liittyvä tutkimus hahmotetaan monitasoisesti: se voi olla nuorisopoliittisen ympäristön tutkimista, työntekijöiden kulttuurien analyysia ja käsityksiä nuorisotyöstä tai nuoruudesta, nuorten kokemuksia palvelunsaajina, arvioita siitä, millaisia muutoksia nuorisotyön kentällä tarjotut palvelut saavat aikaan tai nuorten elämänkulkuun liittyviä tutkimuksia, joissa nuorisotyöllä on jonkintasoinen rooli. Koska nuorisotyön tutkimuksen kohteena on aina jollakin tasolla nuori, on kiistatonta, että nuorisotyön tutkimus tarvitsee laaja-alaista tietoa nuorista ja heidän elämäkulustaan.

Nuorisotyöhön liittyviä tutkimuksia ja selvitystyötä tehdään pääasiassa valtion (opetus- ja kulttuuriministeriö) nuorisotyömäärärahoista tuetuissa hankkeissa ja projekteissa. Kuntien ja järjestöjen lisäksi myös kristillinen nuorisotyö saa jonkin verran avustusta

nuorisotyötä koskevaan raportointiin ja tutkimukseen. Järjestöistä erityisesti Nuorisotutkimusseurassa tehdään nuorisotyöhön liittyvää tutkimusta, mikä mahdollistuu nuorisotoimialan rahoitukseen kuuluvan valtion tukiosuuden ja osin ulkopuolisen projektirahoituksen kautta. Vuoden 2009 jälkeen Nuorisotutkimusseuraan on palkattu 3 vakituista tutkijaa, joista yhden tehtäväksi on määritelty nuorisotyön tutkimuksen tekeminen. Tällä hetkellä kyseistä tehtävää Nuorisotutkimusseurassa hoitaa Tomi Kiilakoski. Mainituksi ansaitsee tulla tässä yhteydessä myös Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi, joka tuottaa säännöllisesti nuorisotyötä koskevaa tutkimusta ja koulutusta.

Nuorisotyön tutkimuksella ei ole selkeää kokonaisrakennetta tai toisaalta roolia suhteessa nuorisotutkimukseen, mikä osaltaan haastaa nuorisotyön tutkimuksen kattavan raportoinnin, tiedon hyödyntämisen, tutkimusten välisen vuoropuhelun sekä nuorisotyön tutkimustiedon ja nuorisotyöntekijöiden kohtaamisen. Tämän raportin tavoitteena onkin osaltaan rakentaa nuorisotyön tutkimuksesta järjestelmällisempää, vertailtavaa ja kokonaisvaltaista käsitystä. Jotta nuorisotyön tutkimuksen rakenteen analyttinen tarkastelu olisi mahdollista, on tutkimuskenttää lähestyttävä sekä teoreettisen että metodologisen analyysin kannalta, jolloin on mahdollista löytää nuorisotyön tutkimuksen sisällöllisiä, metodisia, teoreettisia ja käytännöllisiä vahvuuksia ja katvealueita.

2 ELÄMÄNKULKU RAPORTIN TEOREETTISENA VII- TEKEHYKSENÄ

Raportin teoreettisena viitekehyksenä toimii elämänkulun käsite, joka mahdollistaa nuoruuteen ja nuorten elämään liittyvien ilmiöiden ja rakenteiden tarkastelun moniulotteisella ja monitasoisella tavalla. Raportissa eritellään erilaisia yksilöiden ja ryhmien elämänkulkuun ja nuorten siirtymiin vaikuttavia rakenteellisia tekijöitä tarkastellen näitä ilmiöitä suhteessa jälkimoderniin yhteiskuntaan. Samalla elämänkulku -käsitteen kautta on mahdollista myös ymmärtää nuoruuden monitasoinen rakentuminen: elämänkulkuun vaikuttavat samanaikaisesti sekä yksilölliset, yhteisölliset että yhteiskunnalliset prosessit ja rakenteet. Nämä kaikki elämänkulkuun vaikuttavat ulottuvuudet ovat läsnä nuorisotyön eri muodoissa nuoria kohdattaessa, joten niiden tutkimuksellinen tarkastelu ja siten nuorten elämänkulullisen ymmärryksen lisääminen on tärkeää myös nuorisotyötä koskevassa koulutuksessa ja tutkimuksessa.

2.1 Elämänkulku yksilöllisenä, yhteisöllisenä ja yhteiskunnallisena käsitteenä

Elämänkulkua tarkastellaan historiallisesti ja kulttuurisesti rakentuvana käsitteenä, joka saa erityismerkityksensä määräytyen ehdoin toteutuvassa ajassa ja paikassa. Elämänkulun käsitteellä viitataan yksinkertaisimmillaan yksilön elämään erilaisten merkittävien siirtymien, kuten syntymän, kouluun menon, työelämään sijoittumisen, avioitumisen, vanhemmuuden ja eläkkeelle siirtymisen, jaksottamana. On kuitenkin huomattava, että nämä siirtymät ja niiden ajoittuminen ovat historiallisesti ja kulttuurisesti muodostuneita normatiivisia representaatioita ja sisältävät siten ajatuksen siitä, millainen on idealistinen elämänkulku oikein ajoitettuine ja läpäistyine siirtymineen. Kuitenkin sosialisatian tai elämänskaaren käsitteisiin verrattuna elämänkulku-käsite mahdollistaa elämän kriisien, taitekoh-tien ja harppausten huomioon ottamisen eikä siihen sisälly voimakasta biologista latausta. (Antikainen 1998, 15, 101.)

Elderin (1997) mukaan elämänkulun käsitettä tulee tarkastella seuraavien läpäisevien pe-riatteiden kautta:

- 1) historiallisen ajan periaate eli historiallinen aika ja tapahtumat muotoilevat myös yksilöllisellä tasolla elämäkulkua
- 2) elämän ajoituksen periaate eli siirtymien vaikutus ja merkitys yksilölle riippuu siirtymien ja käännekohtien ajoituksesta
- 3) yhteenkietoutumisen periaate eli yksilöt ja yhteisöt ovat riippuvaisia toisistaan ja sosiaalisesti ja kulttuurisesti jaetut käsitykset ilmenevät näissä erilaisten suhteiden ja riippuvuuksien verkostoissa
- 4) toimijuuden periaate eli yksilöt rakentavat elämäkulkuaan valintojensa kautta niissä historiallisissa ja yhteiskunnallisissa olosuhteissa, joissa he elävät. Tästä johtuen yksilön tekemiä valintoja on aina peilattava häntä ympäröiviin tekijöihin ja ilmiöihin - kaikki eivät onnistu eikä heillä ole mahdollisuutta onnistua toimijuuden rakentamisessaan yhtä hyvin.

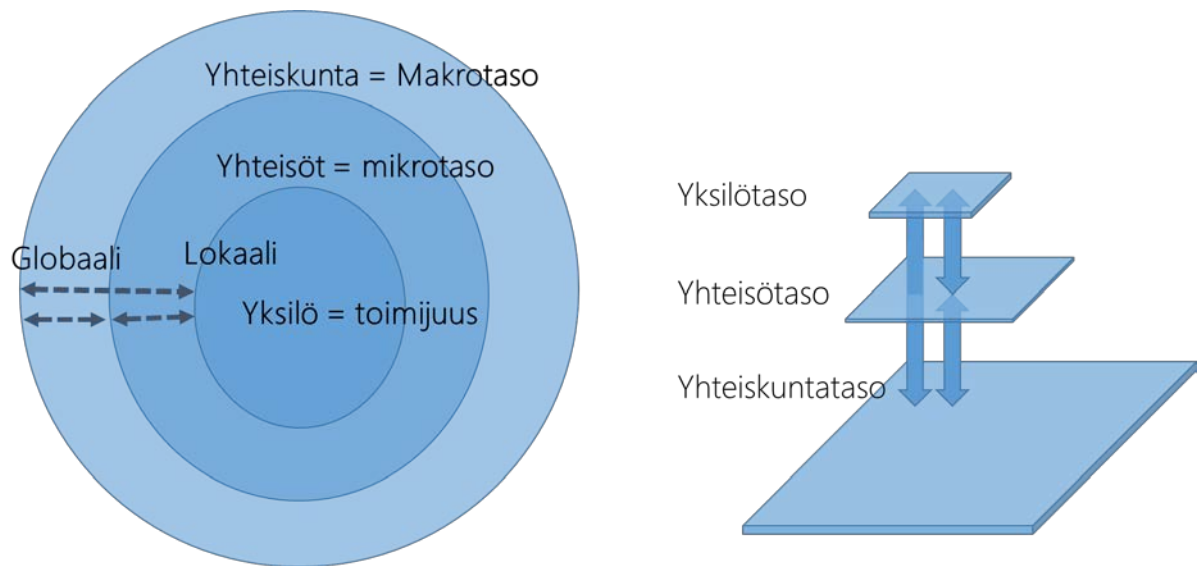
Myös nuorisotyön kontekstissa on tärkeää pohtia yksilöllisen elämänkulun suhdetta yhteisöllisiin ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin, joiden kautta ihmiset yksilöllisestä toimijuudesta huolimatta ovat eriarvoisessa asemassa toisiinsa nähden. Elämänkulun tarkastelussa onkin huomioitava sekä biologinen kehitys, sosialisaatioprosessit, että sosiaaliset ja kulttuuriset kontekstit, koska nämä kaikki ulottuvuudet määrittelevät yksilön elämän merkityksiä, tavoitteita ja päämäärien toteutumisen edellyttämien voimavarojen saatavuutta. Elämänkulussa yksilö ja hänen elämäkokemuksensa ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään heijastellen yhteiskunnassa kulloinkin vallitsevia arvoja ja normeja. Elämänkulkuun vaikuttavia, keskenään vuorovaikutuksessa olevia tekijöitä, voidaan luokitella kolmen eri ulottuvuuden kautta: normatiiviset iän jaksottamat tekijät, normatiiviset historian jaksottamat tekijät sekä ei-normatiiviset vaikutukset, jotka kohtaavat yksittäisiä yksilöitä, kuten avioero, mutta saavat kuitenkin merkityksensä kulttuurisessa kontekstissa. (Antikainen 1998, 112 - 113.)

Elämänkulkua voidaan tarkastella myös erilaisten roolien kautta, joita siirtymävaiheet tuottavat. Clausen (1986, 9) ryhmittelee nämä elämäkulullisia rooleja strukturoivat tekijät seuraavalla tavalla:

- 1) yksilön biologiset tai hankitut ominaisuudet
- 2) sosiaalistumisen, opetuksen ja ohjauksen lähteet, joihin lukeutuvat esimerkiksi vanhemmat ja opettajat

- 3) ympäristön tarjoamat resurssit ja toimijuutta estävät tekijät, kuten sosiaaliluokka, etninen tausta, ikäryhmä, sukupuoli
- 4) henkilökohtaiset resurssit, motivaatio ja ponnistelut

Kuvio 1 selventää sitä, miten yksilön elämänsä rakentuu vuorovaikutuksessa yksilön oman toimijuuden, mikrotason muodostavien yhteisöjen sekä makrotason yhteiskunnallisten rakenteiden kanssa. Yksilötasoon liittyvät esimerkiksi yksilön biologiset ja geneettiset ominaisuudet sekä tunteet ja muut henkiset ominaisuudet ja resurssit. Yhteisötaso sisältää muun muassa yksilön vertaissuhteet, parisuhteen, perheen, koulu - tai työyhteisön, harrastusyhteisöt - ja järjestöt, virtuaaliset yhteisöt, joissa yksilö on osallisena sekä muita paikallisuuteen liittyviä ilmiöitä ja instituutioita. Yksilön elämänsä rakentuu puolestaan yhteiskunnan kulttuurisista ja historiallisista rakenteista, normeista, arvoista ja säännöistä. Nämä liittyvät esimerkiksi sukupuoleen, etniseen taustaan, ikään, sosiaaliseen luokkaan tai seksuaalisuuteen vaikuttaen jollain tasolla yksilön valintoihin ja mahdollisuuksiin. Yhteiskuntatasolla yksilön ja yhteisöjen suhteen merkittäviä tekijöitä ovat myös kansallinen ja globaali politiikka, talous ja erilaiset kansalliset ja kansainväliset instituutiot. Nämä kaikki kolme tasoa: yksilö, yhteisöt ja yhteiskunta ovat vuorovaikutuksessa keskenään sekä globaalissa ja lokaalissa ulottuvuudessa. Teknologisoituneessa ajassa yhteiskuntatasoa voisi nimittää jopa globaalisti maailmaksi, mutta on kuitenkin huomattava, että globaalin tason ilmiötkin merkityksellistyvät lokaalisti yksilön näkökulmasta. Yksilön elämänsä ei siis voida erottaa historiallisista ja paikallisista juuristaan.

Kuvio 1. Elämäkulkua vuorovaikutteisena ilmiönä

2.2 Yksilöllistynyt elämäkulkua suhteessa jälkimoderniin aikaan

Seuraavaksi raportissa avataan elämäkulkujen yksilöllistymistä ja monimuotoistumista suhteessa jälkimoderniin aikaan. Individualisaatiodiskurssi on saanut, erityisesti 2000-luvun alkupuolella, runsaasti jalansijaa nuorisotutkijoidenkin keskuudessa. Yksilöllisiä mahdollisuuksia ja valintoja korostavassa yhteiskunnassa kuitenkin paradoksaalisesti usein unohdetaan, että yksilöllisinä nähdyt elämäkulut ovat vahvasti yhteiskunnallisten tekijöiden kautta rakentuneita.

Yksilöllisesti rakentuvan elämäkulun merkitys on korostunut länsimaisessa yhteiskunnassa, jossa perinteisten arvojen ja positioiden ei enää nähdä hallitsevan ja kontrolloivan yksilöiden elämäkulkua aiempien vuosikymmenten tapaan. Useiden sosiologisten tekemien tulkintojen mukaan elämme nyt teollisen vallankumouksen jälkeistä postmodernia aikaa, joka synnyttää globaalilla tasolla uudenlaisia suhteita yksilön ja yhteisön välille. Yhteiskuntaa luonnehtii tässä ajassa kaikkiin institutionaalisiin tasoihin kohdistuva ennakkoimattomuus ja neuvoteltavuus sekä perinteisten arvojen ja perinteiden korvautuminen tai uudelleen määrittäminen. Tämän seurauksena yksilöllisten valintojen ja elämäkulun vaikuttavien ratkaisujen merkitys on korostunut. (Thomson 2007, 79 - 80.)

Beck (1992) kuvailee yhteiskuntaamme paikaksi, jossa mitään ei voida pitää itsestäänselvyytenä. Tämän seurauksena yksilöiden on tehtävä elämäänsä koskevia ratkaisuja kaiken aikaa ja yksilöllisesti myös vastattava valintojensa ja ratkaisujensa seurauksista. Beckin

(mt.) mukaan siteet traditioihin, paikallisuuteen, perinteisiin perhearvoihin, elämäntapaa ohjaaviin normeihin ja uskonnollisiin periaatteisiin ovat jopa katkenneet ja tilalle on syntynyt uudenlaisia sosiaalisia normeja ja sitoumuksia. Tässä raportissa kritisoidaan jatkossa tällaista vahvasti yksilöityä näkemystä elämäntapojen rakentumisesta, mutta on kuitenkin selvää, että yhteiskunnan individualisoituminen vaikuttaa jollakin tasolla kaikkiin sukupolviin ja yksilöihin. Henkilökohtaisiin valintoihin ja mahdollisuuksiin nähden yksilöt ja ihmisryhmät ovat kuitenkin edelleen jälkimodernissa ajassa eriarvoisissa asemassa keskenään eivätkä siteet paikallisuuteen ja historiallisiin jatkumoihin siten ole katkenneet, mahdollisesti ne ovat kuitenkin muuttaneet muotoaan joustavimmiksi. Nuorten kannalta individualisaatio on merkinnyt esimerkiksi pääsyä aiemmin aikuisille osoitettuihin toimintoihin, kuten kaupalliseen kuluttamiseen, seksuaaliseen tietoisuuteen sekä teknologian hyödyntämiseen. Kriittisen näkemyksen mukaan nuorten oikeus viattomuuteen on kadonnut samalla, kun erilaiset vastuut ja odotukset kohtaavat yhä nuorempia sukupolvia. (Thomson 2007, 84.)

Individualisaatiokehityksen seurauksena nuorten ihmisten ajatellaan tarkastelevan maailmaa myös yksilönäkökulmasta instituutioita ja rakenteita korostavan perspektiivin ohella. Nuorisotyön, kuten muidenkin instituutioiden, kentässä tämä merkitsee yksityisen ja julkisen välisen rajan hämärtymistä yksilön elämäntapojen suhteen ja samalla yksilön ja yhteiskunnan välisten uusien suhteiden syntymistä. Yksilöiden vastuuttamisesta ja retorikkasta, jonka mukaan jokaisen tulisi olla "oman onnensa seppä" resursseistaan riippumatta on muodostunut merkittävä, mutta armoton sosialisointimuoto, joka on riippuvainen taloudesta, koulutuksesta ja työllisyydestä. Yhteiskunnan arvo- ja ideologiamuutoksesta johtuen myös nuorisotyötä koskevan elämäntapojen tarkastelutavan tulisi pyrkiä kriittiseen holistisuuteen ja dynaamisuuteen työskennellen yksilöllisten merkitystenantojen ja yhteisöllisten prosessien synnyttämien olosuhteiden välisissä vuorovaikutuksen tiloissa. (Thomson 2007, 96 - 97.)

Suhteessa elämäntapoihin yksilöt rakentavat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa identiteettiään valintojen ja erilaisten siirtymien kautta, jolloin yksilöiden elämäntapojen näyttäytyvät refleksiivisinä ja neuvoteltavina (Jones 2009, 71 - 73). Giddensin (1991, 244) mukaan jälkimodernissa yhteiskunnassa jokaisen yksilön on aktiivisesti rakennettava narratiivista identiteettitarinaa ja elämäntapaa, joka kuvaa yksilöllistä kehittymistä, elinikäistä oppimista sekä arviointia ja -kontrollia. Elämäntapaa ja identiteettiä tuotetaan ja rakenne-

taan erilaisissa formaaleissa ja informaaleissa ympäristöissä, kuten koulussa ja nuorisotyön erilaisissa toimintaympäristöissä, mutta julkisten foorumeiden lisäksi myös privaatisti vanhempien, ystävien ja puolisoitten kesken. Medialla on merkittävä rooli sen toiminnassa narratiivisten elämäntarustusten resurssina, samaistumispintana ja haaveiden lähteenä ja vertailupohjana. (Thomson 2007, 80 -81.) Elämäntarusta käsitteenä on siten läheisessä suhteessa identiteettiin ja narratiivisiin tapoihin rakentaa omaa, henkilökohtaista elämäntarinaa. Nuorisotyön kontekstissa liikkuvan tutkimuksen ja koulutuksen tuolekin tarkastella muun muassa sitä, miten erilaisissa positioissa olevat nuoret tuottavat identiteettejään suhteessa siihen, keitä he ovat ja keitä heidän olisi mahdollista olla. Elämäntarusta yhtenä tutkimuksen viitekehyksenä mahdollistaa sosiaalisten järjestelmien ja niiden muutosta koskevan tutkimuksellisen tarkastelun suhteessa yksilöihin ja nuorten ryhmiin. (Thomson 2007, 77 - 78.)

2.3 Elämäntarusta historiallisesti ja kulttuurisesti rakentuneena

Raportissa tarkastellaan seuraavaksi elämäntarusta moniulotteisena vuorovaikutteisena ilmiönä yksilöllisten valintojen, erilaisten rakenteellisten tekijöiden ja sosiaalisten ulottuvuuksien välillä, jotka ovat enemmän tai vähemmän institutionaalisesti säädeltyjä. Raportissa pyritään teoreettisen katsauksen kautta valottamaan sitä, miten yksilöllinen, yhteisöllinen ja rakenteellinen taso ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään elämäntarusta rakentavassa ja ehdollistavassa prosessissa. Sosiaalinen tausta, koulutuksellinen pääoma ja muut mahdollisuuksia joko tuottavat tai rajoittavat rakenteet ovat oleellisia sen suhteen, millaisia materiaalisia, sosiaalisia ja yksilöllisiä resursseja nuorilla on käytettävään suhteessa identiteettiin, sosiaaliseen pääomaan ja erilaisiin kompetensseihin, kuten digitalisoituneen ajan edellyttämään monilukutaitoon. Siirtymien yksilöllistymisestä huolimatta elämäntarustan rakentuminen tapahtuu eriarvoisuutta tuottavilla kentillä, jolloin individualisaatio tulisikin nähdä ennen kaikkea rakenteellisena ilmiönä. (Heinz 2009, 4 - 9.)

2.3.1 Eriarvoistuminen ja sosiokulttuurisesti tuotettu elämäntarusta

Elämäntarustan jonkinasteisen yksilöitymisen kääntöpuolena voidaan nähdä olevan sosiaalisen syrjäytymisen ja materiaalsen eriarvoistumisen lisääntymisen erilaisten pääomien, kuten taloudellisen, kulttuurisen ja sosiaalisen pääoman, epätasaisesta jakaantu-

misesta johtuen – toisille yksilöille valinnat näyttäytyvät mahdollisuuksina, kun taas toisille ne ovat enemmänkin resurssien rajaamia pakkoja ilman todellisia valinnanmahdollisuuksia (France 2007, 70 - 72, 76). Elämäkulun näkökulmasta näyttää siis siltä, että vaikka elämäkulut ovat toisaalta jollakin tasolla yksilöllistyneet ja vapautuneet joistakin aiempia sukupolvia määrittäneistä tekijöistä, on sosiaalista eriarvoisuutta tuottavilla määreillä, kuten yhteiskuntaluokalla, etnisellä taustalla, sukupuolella, iällä ja seksuaalisella suuntautumisella, edelleen oleellinen merkitys sosiokulttuurisesti tuotettujen elämäkulkujen rakentumisessa. (Jones 2009, 120 - 124.)

Institutionaalisia, eriarvoisuutta tuottavia mekanismeja uudelleentuotetaan ja -tulkitaan aina jossakin tietyssä ajassa ja paikassa. Sitä kautta myös jälkimodernissa ajassa elävät nuoret ovat sidoksissa paitsi omaan elämäns historiaansa, myös laajemmin menneeseen aikaan (Thomson 2007, 90). Konkreettisesti elämäkulkujen historiallisuus voi näyttäytyä esimerkiksi tyttöjen henkilökohtaisissa elämäkulkuaan koskevissa valinnoissa ja toiveissa: nuoret naiset ja tytöt saattavat kokea olevansa vapaita tekemään mitä sitten haluatkaan riippumatta sukupuolestaan, mutta instituutioiden tasolla he voivatkin joutua kokemaan sukupuolista syrjintää, joka vaikuttaa heidän elämäkulkunsa rakentumiseen (mt. 91).

Jälkimodernin ajan teoreetikkoja on kritisoitu siitä, että elämäkulkua koskevien valintojen ja vaihtoehtojen mahdollisuuksia korostavat teoriat ovat keskiluokkaisia ja elitistisiä. Oman elämäkulun narratiivista rakentamista ei voida pitää itsestäänselvytenä, vaan tällainen minuutta koskeva joustava projekti edellyttää tietynlaisen toimijuuden ja vallan asemoitumista yksilön käyttöön. Nuorisotyön ja sitä koskevan tutkimuksen kontekstissa elämäkulkua tulee tarkastella myös nuorten eri tavoin jakautuneiden resurssien kautta sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti tuotettujen eriarvoisten kategorioiden valossa. (Thomson 2007, 80 - 83.) Samalla elämäkulun kannalta on ymmärrettävä, että (nuoretkaan) ihmiset eivät ole tahdottomia objekteja, vaan muokatessaan ja rakentaessaan identiteettensä erilaisten pääomien ja kulttuurien kautta he kehittävät joustavia strategioita selvitäkseen jälkimodernin yhteiskunnan ennakoimattomuudesta ja epävarmuudesta ja samalla hyödyntävät uusia mahdollisuuksia luovilla tavoilla esimerkiksi työllistymisen suhteen. Nuorten ihmisten suhde eletävään yhteiskuntaan on usein kompleksinen ja monimutkainen, jolloin elämäkulku tarjoaa nuorisotyön ja sitä koskevan tutkimuksen kontekstille ajankohtaisen ja kriittisen viitekehyksen. (Miles 2004, 59,72.)

Nuorisotyön kontekstissa on tärkeää pohtia sitä, miten nuorisotyö ja siihen liittyvä tutkimus ja koulutus kykenevät huomioimaan erilaisia eriarvoisuutta tuottavia tekijöitä ja samalla tukemaan nuorten toimijuutta. Nuorisotyötä koskevan tutkimuksen kentässä tämä merkitsee sen selvittämistä, jääkö sosiaalisia ilmiöitä mahdollisesti tutkimukselliseen pimentoon ajassa, joka korostaa mahdollisuuksien ja valintojen loputtomuutta häivyttäen samalla niiden rakenteelliset rajat. Nuorten globaali liikkuvuus ja esimerkiksi nuorten maahanmuuttajien määrän lisääntyminen ja heidän integroitumiseensa liittyvät kysymykset ovat varmasti yksi esimerkki nuorisotyön koulutukselle ja tutkimukselle ajankohtaisesta haasteesta.

Tämän raportin perusteella voidaan todeta, että nuorisotyötä koskevan tutkimuksen kautta tieto ajan, paikan, instituutioiden ja yksilöiden toimijuuden merkityksistä on lisääntynyt, mutta samalla tutkimukselliseen paitsioon ovat jääneet erilaisten tekijöiden ja ilmiöiden väliset suhteet. Vuorovaikutussuhteet nuorten ja heidän vanhempiensa välillä, vertaisryhmien sisällä ja välillä sekä nuorten keskinäisissä seurustelusuhteissa ovat kuitenkin merkittäviä nuoren elämänsuhteen rakentumisen suhteen. Nuorisotyötä koskevassa tutkimuksessa institutionaalisten tasojen ja yksilöllisten tasojen välisten riippuvuuksien ja suhteiden tutkiminen olisikin tärkeää sen sijaan, että toimijuus ja rakenteet kilpailisivat tutkimuksessa keskenään. Ymmärrys elämänsuhteen vuorovaikutteisesta ja dynaamisuudesta kehystää läpäisevänä periaatteena tätä raporttia kokonaisuudessaan.

2.3.2 Elämänsuhteen rakenteellinen ulottuvuus

Bourdieu (1986, 50) käyttää habitus-käsitettä puhuessaan siitä, miten kulttuuriset rakenteet ohjaavat yksilön elämää tehden toisista valinnoista toisia todennäköisempiä. Bourdieu (1986, 53 – 65) kutsuu jo lapsena omaksuttuja ja kyseenalaistamattomiksi muuntuineita toimintamalleja, kuten suhtautumista koulutukseen ja vanhemmuuteen, habituksiksi. Ne ovat valinta- ja toimintatapoja, joita henkilön on itse vaikea tiedostaa niiden itsestäänselvään luonteen vuoksi. Tällaiset habitukset, käyttäytymismallit, ovat kuitenkin muun muassa perheen, vertaissuhteiden, koulutuksen ja median kautta opittuja ja sisäistettyjä arvotautuneita kulttuurisia malleja, vaikka niiden oppimishistoria onkin unohdettu. Francen (2007, 73) mukaan habitukset ohjaavat yksilöiden käyttäytymistä erilaisilla areenoilla ja esimerkiksi nuoren henkilön yksilöllinen habitus saa symbolista arvomerkitystä tietyillä toimintakentillä, kuten ystävyysuhteissa, muuttuen näin symbo-

liseksi pääomaksi. Nuorten valinnat tulisikin Bourdieun (1986, 65) näkökulman mukaisesti asettaa niihin yhteiskunnallisiin rakenteisiin, joiden ympäröiminä he elävät ja joiden kautta he representoivat vaihtoehtojaan.

Roberts (2009, 16 - 17) painottaa sitä, että yksilön elämäntapa rakentuu vuorovaikutuksessa yksilön oman toimijuuden, mikrotason muodostavien yhteisöjen sekä makrotason yhteiskunnallisten rakenteiden kanssa. Yksilön elämäntapaa ei siis voida erottaa historiallisista ja paikallisista juuristaan. Esimerkiksi koulutusjärjestelmämme perustuu keski-luokkaisuuteen, heteroseksuaalisuuteen ja valkoisuuteen, jolloin näistä normeista poikkeavien yksilöiden voi olla vaikeaa sopeutua toimimaan koulutusinstituutiossa, joka ei välttämättä tuota symbolista arvoa heille itselleen. Toisaalta myöskään heidän omaamansa sosiaalinen tai kulttuurinen pääoma ei toimi erilaisiin arvoihin ja periaatteisiin nojautuvassa kentässä. Yhteys sosiaalisen alkuperän ja elämäntapaa koskevien yksilöllisten päämäärien välillä on siis huomattava eikä elämäntapaa ennustavien tekijöiden merkitys ole vähentynyt huolimatta muutoksista koulutuksen, työelämän ja vapaa-ajan kentillä. (Roberts 2009, 18 - 20.)

Useat kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet perhetaustan yhteyden nuoren akateemiseen orientoitumiseen, opintoihin kiinnittymiseen, urapolkuun sekä taloudelliseen hyvinvointiin (Weis 2009, 53). Tästä huolimatta tämän raportin perusteella voidaan todeta, että suomalaisessa nuorisotyötä koskevassa tutkimuksessa on analysoitu melko vähän perhetaustan merkitystä nuoren elämäntapaan ja nuorisotyön haasteisiin ja prioriteetteihin. Erityisesti luokkataustan merkittävyyttä ei ole juurikaan tutkimuksissa avattu. Ajankohtainen kysymys liittyykin siihen, miten esimerkiksi sosiaalisen luokkataustan, etnisen kulttuuritaustan ja sukupuolen tuottamat habitukset suhteutuvat, paitsi toisiinsa, myös yhteiskunnallisiin instituutioihimme, kuten kouluun ja nuorisotyöhön. On tärkeää huomioida, että vaikka laajemmassa mittakaavassa yksilöiden elämäntapaan vaikuttavat areenat ja kontekstit rakennetaan globaalilla tasolla, lopulta erilaiset elämäntapa-alueet kietoutuvat toisiinsa lokaalilla tasolla. (Weis 2009, 55).

Elämäntapaa on yksilöllisten ratkaisujen lisäksi tarkasteltava suhteessa yksilön ja hänen perheensä yhteiskunnalliseen asemaan, sukupuoleen ja paikallisuuteen. Tolosen (2005b, 343 – 361) mukaan nuorten tulevaisuuspuheesta on löydettävissä perheen pääomaan ja habitukseen liittyviä jatkuvuuksia. Jälkimoderniin yhteiskuntaan liittyy muutos usein su-

kupolvia jatkuneesta työläisidentiteetistä kohti kuluttajaidentiteettiä, mutta tästä huolimatta tulee huomata, että nuorilla on eriarvoisia mahdollisuuksia toteuttaa tuota normatiivisia arvoja mukailevaa, taloudellista pääomaa edellyttävää identiteettiä. Esimerkiksi nuoret pakolaiset muodostavat erityisen maahanmuuttajaryhmän, joiden integroitumisesta valtaväestöön on saatavilla lähinnä epäsuoraa tutkimustietoa (Boyle 2009, 94). Tämän raportin perusteella voidaan todeta, että monikulttuurisuutta ja maahanmuuttajia koskevaa nuorisotyön tutkimusta ja erilaisia hankkeita on toteutettu runsaastikin. Kuitenkin maahanmuuttajat hahmotetaan tutkimuksissa usein melko homogeenisena ryhmänä ja sukupuolen lisäksi muita merkittäviä eroja tuottavia tekijöitä, kuten maahanmuuton taustoja, esimerkiksi pakolaisuutta, ei välttämättä ole huomioitu, jolloin tutkimuksessa ei ole tavoitettu intersektionaalisuuden tasoa. Tällöin eriarvoistavien tekijöiden väliset suhteet jäävät pimentoon.

Maahanmuuttajuuteen, pakolaisuuteen ja köyhyyteen liittyy kysymys paikallisuudesta ja sen tuottamista mahdollisuuksista ja rajoituksista nuorten elämänkulkuun nähden. Sekä pakolaisuus että työväenluokkaisuus ovat usein paikallisesti hahmotettavia ilmiöitä joihin alueen asuntojen matalasta hintatasosta, sosiaalisten verkostojen läheisyydestä ja sitä kautta saavutettavasta turvallisuuden kokemuksesta sekä alueellisista työllistymismahdollisuuksista. Alueellinen epätasa-arvoisuus on haaste, joka koskee yhtä lailla maahanmuuttajavoittoisia alueita, kuin muitakin marginaalissa eläviä ihmisryhmiä, kuten päihitteiden väärinkäyttäjii ja entisiä rikollisia. Näitä vähemmistöjä yhdistää olennaisesti valtaväestöön verrattuna kohonnut haavoittuvuus, yhteiskunnallinen näkymättömyys ja huonot sosiaaliset olosuhteet. Näissä kaikissa ulottuvuuksissa on huomattavissa sukupolvia läpäisevä jatkumo. (Webster 2009, 71 - 72.)

Jonkin tyyppisesti vammautuneet nuoret edustavat ryhmää, joka edelleen liitetään voimakkaasti marginaaliin ja jotka ovat siten erityisessä syrjäytymisvaarassa. Nuorisotyöhön liittyvän tutkimuksen kannalta vammaiset nuoret muodostavat myös tämän raportin perusteella tutkimuksellisen katvealueen. Vammaisilla nuorilla kokemukset sosiaalisesta syrjäyttämistä ovat alkaneet usein jo varhaislapsuudessa uhaten jatkua läpi elämänkulun. Vammaisuus onkin Riddelin (2009, 82 - 83) mukaan köyhyyden jälkeen sekä sosiaalista että taloudellista syrjäytymistä todennäköisimmin indikoiva tekijä. Useiden tutkimusten perusteella voidaan todeta, että vammaisuus eri muodoissaan haastaa siirtymän nuoruudesta aikuisuuteen monella tapaa. On kuitenkin ymmärrettävä, ettei vammaisia

nuoria tulisi tarkastella homogeenisena joukkona, vaan riskit syrjäytymiseen ovat jakautuneet eri tavoin vammaisten nuorten kesken. Kuten muidenkin nuorten kohdalla, myös vammaisen nuoren sosiaalinen tausta, paikallinen kulttuuri, poliittinen ilmapiiri ja erityisesti vanhempien koulutustaso ovat merkittäviä syrjäytymisriskiin ja elämäntilanteeseen vaikuttavia tekijöitä. (Mt. 2009, 87 - 88.)

2.4 Elämäntilanne suhteessa nuoruuteen ja nuoriin

Raportissa käsitellään seuraavaksi sitä, millaisia erityispiirteitä nuoruus omana elämäntilanteena saa esimerkiksi normatiivisten siirtymien ja ikää koskevien oletusten kautta. Samalla kun sosiaaliset yhteisöt tulevat monimutkaisemmiksi ja monimuotoisemmiksi, myös siirtymät nuoruudesta aikuisuuteen saavat uudenlaisia ulottuvuuksia, jotka osalle nuorista ilmentyvät valintojen lisääntymisenä, toisille taas todellisten mahdollisuuksien kaventumisena. Raportissa tarkastellaan myös sitä, miten nuoruuskysymys ja käsitys nuorista rakentuvat digitalisoituneessa, mediakeskeisessä ajassa.

2.4.1 Elämäntilanteelliset siirtymät nuoruudessa

Yksilöllisesti ja yhteiskunnallisesti merkitykselliset siirtymät eli merkittävät elämäntilanteet ovat olennainen osa elämäntilannetta koskevaa näkökulmaa. Jälkmoderniin yhteiskuntaan liittyvät muutokset ovat tehneet nuoruuteen perinteisesti liittyvistä siirtymistä aiempaa monimuotoisempia ja yksilöllisempiä. Beck (1992) määrittelee tällaisen yksilön ratkaisusta riippuvaisen suunnan “valintojen elämäntilanteeksi” erotuksena aiempaan normatiivisiin arvoihin ja odotuksiin perustuneeseen “normaaliin elämäntilanteeseen”. Elämäntilanne on jälkmodernissa yhteiskunnassa muuttanut siis muotoaan lineaarisesta synkroniseen, jossa eri tekijät vaikuttavat kasautuvasti toisiinsa. Tämän seurauksena voidaan puhua jojo-siirtymistä, joissa esimerkiksi jo aiemmin kotoa muuttanut nuori voi palata uudestaan kotiinsa elämäntilanteen muututtua.

Usein tutkimuksessa synkroniset elämäntilanteet saatetaan nähdä virheellisesti sukupuolivaapaampina kuin aiempien sukupolvien näkyvästi sukupuolittuneemmat lineaarisesta mallia noudattaneet elämäntilanteet. (Thomson 2007, 86.) Sukupuolella on kuitenkin edelleen merkittävä vaikutus elämäntilanteen rakentumiseen ja sukupuoli linkittyykin merkittävällä tavalla muihin eriarvoisuutta tuottaviin kategorioihin, kuten etniseen taustaan ja yhteiskun-

taluoikkaan. McDowellin (2009, 62) mukaan ihmisten eriarvoistamisessa ja marginalisoinnissa on kyse taloudellisen epätasa-arvon lisäksi moraalista ulottuvuudesta: erityisesti työväenluokkaiset tytöt identifioituvat ”kevytkenkäisinä” ja korostetun seksuaalisina, kun taas työväenluokkaisiin poikiin liitetään olettamuksia väkivaltaisuudesta, rikollisuudesta ja laajemmin kurittomuudesta. McRobbie (2004) kutsuu symboliseksi väkivalaksi sitä tapaa, jolla yksilön sukupuoli ja sosiaalinen tausta yhdistyvät olettamuksiksi ja uskomuksiksi fyysisistä ja henkisistä ominaisuuksista ja resursseista. Edelleen jälkimodernissa yhteiskunnassa sosiaalinen tausta ja sukupuoli määrittävät elämäntilanteita ja vaihtoehtoja paikallisissa yhteyksissä. Työväenluokkaan kuuluvilla nuorilla naisilla saattaa olla aiempaan sukupolveen verrattuna enemmän sosiaalisia vapauksia, mutta toisaalta he kuuluvat edelleen marginaaliin, esimerkiksi matalapalkkaisten töiden ja feminiinisten ulkonäköä määrittävien mittapuiden suhteen. (McDowell 2009, 64.)

Nuorten siirtymiä on perinteisesti tarkasteltu koulutuksesta työelämään siirtymisen kautta, mutta elinikäisen oppimisen ja kouluttautumisen eetoksen johdosta siirtymien sivistäminen vain koulutuksen ja työelämän väliseen suhteeseen ei ole enää tyydyttävää. Toisaalta korkean koulutustason ajatellaan usein kuvaavan nuoren yksilön onnistunutta siirtymää lapsuudesta kohti aikuisuutta (Thomson 2007, 88). Työllistymisen epävarmuus, koulutuksen laajentuminen ja perhesuhteiden muuttuminen ovat muokanneet osaltaan myös nuoruuteen liittyviä siirtymiä. Globaalit, avoimet markkinat ja työn luonteen muuttuminen ovat mahdollistaneet uudenlaisen työskentelemisen ja ura - opiskelupolkujen kehittämisen. Aiempia matalan koulutustason työpaikkoja on yhä vähemmän saatavilla, ja kouluttamattomat nuoret ajautuvat helposti matalapalkkaisiin pätkätoihin, mikäli työpaikan onnistuvat saamaan. (France 2007, 60.) Yhteiskuntakehitys on johtanut nuorten aikuisten koulutustason laajentumiseen ja ajallisen keston pidentymiseen. Paitsi formaalin koulutuksen kentässä, myös informaalisen kasvatuksen tiloissa on tärkeää pohtia sitä, mitä tällaiset koulutukselliset muutokset merkitsevät erilaisissa sosiaalisissa olosuhteissa eläville nuorille. Tällaiseen pohdintaan myös nuorisotyön ja nuorisotyötä koskevan tutkimuksen on tärkeää osallistua jo siitä näkökulmasta, että nuorisotyö ei näydy kaikille nuorille tasavertaisena, vaan useiden tutkimusten mukaan toimintaan osallistuu eniten niitä nuoria, joilla on jo käytössään erilaisia pääomia ja sosiaalisia tukiverkostoja (esim. Allianssi ry 2012, 47 - 61).

Aiempiin sukupolviin verrattuna nuorilla on enemmän valintoja tehtävänä siirryttäessä kohti aikuisuutta, mutta samalla myös vähemmän perinteisiä arvoja tai auktoriteetteja ohjaamassa ratkaisujen tekoa. Samanaikaisesti, suhteessa aiempiin sukupolviin, nuorilta odotetaan merkittävämpää roolia oman identiteettinsä muovaamisessa ja elämän “haltuun ottamisessa”. (Cieslik & Polluc 2004, 8 – 9.) Thomson (2007, 88) huomauttaa karrikoiden, että kun nuorten vanhemmat aiemmin olivat kiinnostuneita siitä, tekivätkö heidän lapsensa “oikeita tekoja oikeassa elämänvaiheessa,” nykyvanhempia kiinnostaa, onko heidän lapsillaan oikeanlaisia ihmissuhteita ja mahdollisuuksia tehdä yksilöllisiä valintoja. On totta, että monilla nuorilla (etenkin länsimaisissa hyvinvointiyhteiskunnissa) on suhteellisen paljon vapautta muokata omia sosiaalisia identiteettejä ja elämäntapoja, mutta samanaikaisesti kulttuuriset rakenteet ohjaavat edelleen yksilöä valintojen ja päämäärien suhteen. Francen (2007, 70) mukaan vanhempien sosiaalinen luokka ja koulutustaso ovat merkittäviä ennustavia indikaattoreita, kun tarkastellaan nuoren elämäntapaa esimerkiksi työllistymisen suhteen. Myös Furlong & Cartmel (1997, 109) painottavat sitä, että nuorten elämäntapojen on edelleen, vapautta korostavassa jälkimodernissa ajassa, tarkasteltava yhteydessä yhteiskunnallisiin rakenteisiin, joilla on kriittinen merkitys sen suhteen, miten nuoret tulkitsevat erilaisia kokemuksiaan. Sosiaalisten rakenteiden tarkastelu mahdollistaa myös paikallisuuden, kuten paikallisten koulutus - ja työmarkkinoiden sekä poliittisten strategioiden, merkityksen huomioimisen suhteessa nuorten elämäntapoihin (France 2007, 72).

Siirtymäkäsitteeseen on perinteisesti liittynyt oletus lineaarisesta kehityksestä kohti jotain parempaa, joksikin valmiimmaksi tuleminen, mitä on aiheellista problematisoida perinteisten arvojen muuttaessa muotoaan ja aikuisuuden ja nuoruuden välisten rajojen hämärtyessä. Siirtymäkäsitteen lineaarisuuteen liittyy ongelma siitä, että lapsuus ja nuoruus nähdään keskeneräisinä, epätäydellisinä vaiheina kohti aikuisuutta, täyttymystä. Tutkimuksellisesti tällainen arvoasetelma on voinut johtaa lasten ja nuorten mielipiteiden ja kokemusten aliarvioimiseen ja epäluotettavina pitämiseen. Vaikka lapsia ja nuoria on tutkimuksessa saatettu kuunnella ja huomioida, heidän antamaansa informaatiota ei ole välttämättä otettu todesta tai sitä ei ole pidetty riittävän luotettavana. (Cieslik & Polluc 104 – 105.) Toisaalta siirtymäkäsitteeseen voi sisältyä yleistämisen vaara, oletus siitä, että kaikkien nuorten kuuluisi kehittyä ja muuttua tietyllä tapaa määrättyssä iässä. Samalla tavoin aikuisuuteen on liitetty normatiivisia arvoja ja rooleja, joita kaikkien aikuisten yleistetään

tavoittelevan. Vastaavasti kuin perinteisten arvojen mureneminen ja yksilöllisyyden itseisarvoistuminen ovat vaikuttaneet siirtymäkäsitteeseen, ne ovat muuttaneet myös näkemystä ja kokemusta nuoruudesta ja aikuisuudesta. (Mt. 106 – 108.) Tämän raportin perusteella voidaan todeta, että useissa nuorisotyötä koskevissa tutkimuksissa on informantteina käytetty nuoria ja pyritty saamaan nuorten oma ääni ja autenttiset kokemukset näkyville.

Mikäli elämäkulullisia siirtymiä ajatellaan polkuina, joita tulisi kulkea määrättyllä kaavalla kohti päätepistettä, voidaan kaavasta poikkeavia polkuja ja siirtymiä pitää epäonnistuneina. Nuoria, joilla ei ole resursseja tai halukkuutta seurata normatiivisia kehityspolkuja, voidaan tällöin syyttää henkilökohtaisesta epäonnistumisesta. Skelton (2004, 111) painottaa sitä, että siirtymät merkitsevät erilaisia asioita erilaisissa olosuhteissa eläville nuorille. Siirtymät osana elämäkulkua sisältävät subjektiivisen kokemuksen ja siten emotionaalisen ulottuvuuden ja henkilökohtaisen arvottamisen; mikä nuoresta itsestään tuntuu hyvältä ja on hänen mielestään tilanteessa arvokasta (Thomson 2007, 100). Nuorisotyön ja nuorisotyötä koskevan tutkimuksen kontekstissa onkin tarpeellista tunnistaa monien erilaisten siirtymäprosessien olemassaolo, joita ei suoraan voida pitää epäonnistuneina, vaan usein ennemminkin yksilöllisinä (ja samalla rakenteisiin linkittyneinä) polkuina kohti aikuisuutta. Nuorisotyötä koskeva tutkimus mahdollistaa elämäkulun näkökulmasta sen pohtimisen, millaisia normatiivisia oletuksia siirtymäkäsité pitää sisällään ja keitä nuoria se samalla työntää marginaaliin ja mahdollisesti pois nuorisotyön toimintamuodoista. (Skelton 2004, 112 – 113.)

2.4.2 Ikä elämäkulkua normittavana tekijänä

Ikä on yksi niistä keskeisistä kategorioista, joiden perusteella ihmisiä luokitellaan ja asemoidaan yhteiskunnassa. Tarkastellessa nuorisotyön koulutus-, toiminta- ja tutkimuskenttää on tärkeää huomioida, että ikä ei ole vain yksilöllinen, fyysinen ominaisuus, vaan, kuten elämäkulku kokonaisuudessaankin, samanaikaisesti kulttuuristen rakenteiden ja arvojen muotoilemaa, jolloin sitä on myös analysoitava osana sosiaalista kontekstia. Yksilön sukupuoli, sosiaalinen tausta ja paikallisuus vaikuttavat siihen, millaisia merkityksiä ikä kulloinkin saa. Jälkmodernissa yhteiskunnassa monista ikäsopivaisuuksista ja elämänvaiheiden sisällöistä käydään jatkuvaa neuvottelua eivätkä perinteiset tiettyyn ikään liittyvät odotukset enää sido aiempaan tapaan nuorempia sukupolvia. Joka tapauksessa kulttuuriset käsitykset ohjaavat sitä, mitä pidämme kuhunkin ikään sopivina toimintoina,

rooleina ja siirtyminä. Erityisesti tällaiset normatiiviset käsitykset tulevat esiin ja herättävät keskustelua, kun niitä rikotaan. Nuoruudelle perinteiset ikädiskurssit ovat käsitelleet hillittömyyttä ja ongelmallisuutta, mutta paradoksaalisesti myös ikuista nuoruuden ihannoitua. (Aapola 2002, 295.) Nuoruus erityisenä ikävaiheena on usein ymmärretty institutionalisoituneena järjestelmänä, jossa toimintaan vaikuttavat erilaiset normatiiviset (nuoruus)roolit ja tarkoitusperät. Ikäjakaumat on nähty suhteessa sosiaalisen jatkuvuuden varmistamiseen, jolloin luokitteluiden kautta nuorten ajatellaan ikään kuin löytävän omat identiteettinsä ja minuutensa. (Eisenstadt 1956, 28.)

Kaikki ikädiskurssit ovat (valta)suhteessa toisiinsa, jolloin toisilla diskursseilla on enemmän painoarvoa kuin toisilla. Erityisesti nuoruudessa sukupuolittuneiden ikädiskurssien välillä voi esiintyä ristiriitoja, jotka aiheuttavat nuorille paineita toimia ulkopuolelta osoitettujen odotusten ja ikäkäsitysten mukaisesti sekä tavoitella ikään ”kuuluvia” asioita. Täten erilaiset ikädiskurssit vaikuttavat myös nuoren identiteettiin ja elämäntietoon ja niillä on erilaisia sosiaalisia seurauksia, koska odotuksista poikkeamista pidetään moraalisesti arveluttavana ja marginaalisena. (Aapola 2002, 311 – 314.)

2.4.3 Vertaisryhmät nuorten sosiaalisen pääoman resursseina

Jälkmodernissa yhteiskunnassa nuoruus nähdään itsenäisenä ja erillisenä elämäntietoon vaiheena, jonka keskeisenä tehtävänä on erilaisiin sosiaalisiin rooleihin valmistautuminen ja itsenäistymisen prosessien läpikäyminen. Ajassa, jossa omaa identiteettiä rakennetaan jatkuvien neuvottelujen kautta, kyky hallita sosiaalista ja kulttuurista todellisuutta sekä mahdollisuus toimia monimutkaisissa verkostoissa ovat elämäntietoon kannalta oleellisia kompetensseja. Tällaisia ”elämäntaitoja” ei kuitenkaan kyetä oppimaan vain osallistamalla formaaliin koulutukseen tai sitä vastaavaan toimintaan, vaan sosiaaliset ja kommunikatiiviset taidot opitaan ennen kaikkea vertaisryhmien välisessä vuorovaikutuksessa. Samanaikaisesti nuorten alakulttuurit ja vertaissuhteet jäsenetään kuitenkin helposti ongelmalliseksi, kontrollointia edellyttäväksi käyttäytymiseksi, johon yhdistetään löyhin perusteiden väärinkäyttöä ja ilkivaltaa. (Antikainen 1998, 154 - 155.)

Vertaissuhteisiin liittyvät kysymykset ja mahdollisuudet olennaistuvat kuitenkin merkittävällä tavalla juuri nuoruudessa, elämäntietoon vaiheessa, jolle on tunnusomaista vanhemmista irtautuminen, institutionaalisten auktoriteettisuhteiden haastaminen, ikätovereiden tuleminen yhä tärkeämmiksi sekä oman identiteetin rakentaminen. Nuorten vertaisryhmät

ovatkin oleellisia kasvun ja kasvatuksen paikkoja sekä voimaantumisen tiloja. Korkiamäki (2013, 42) korostaa, että perhe, koulu tai paikalliset yhteisöt eivät ole nuorille ainoastaan aikuislähtöisen kasvatuksen tiloja, vaan ympäristöjä, joissa nuoret oppivat toimimalla keskenään vuorovaikutuksessa. Tällaisilla nuorten omilla ympäristöillä voi olla suuri merkitys sosiaalisen tuen, kontrollin, normien ja luottamuksen lähteinä. Hartupin (1992) mukaan nuorten omat vertaissuhteet tuottavat nuorille kognitiivisia, emotionaalisia ja sosiaalisia resursseja, jotka auttavat nuorta eheän identiteetin ja vahvan itseluottamuksen rakentamisessa. Kognitiiviset resurssit viittaavat nuorten toisilleen jakamaan informaatioon ja emotionaaliset resurssit taas yhdessä koettuun lojaaliuteen ja luottamukseen. Sosiaalisten resurssien kautta nuorten on mahdollista oppia aikuisuuteen liittyvien siirtymien kannalta olennaisia sosiaalisia taitoja tukea antavassa ympäristössä.

Nuorten keskinäisten vertaissuhteiden sisältämät piirteet, kuten vastavuoroinen tuki, yhteisöllisyys ja luottamuksellisuus, voidaan Morrow (2001) mukaan tulkita kuvaavan myös sosiaalisen pääoman käsitettä. Näin vertaissuhteet itse asiassa tuottavat nuorten käyttöön sosiaalisen pääoman resursseja, vaikka useat tutkimukset ovat näyttäneet nuorten keskinäiset vertaissuhteet lähinnä negatiivisena ilmiönä (kt. Korkiamäki 2013, 43). Korkiamäki (Mt. 44) huomauttaa, että tutkimukselliseen katveeseen on jäänyt se, millaiset sosiaaliset yhteisöt nuoret itse kokevat merkityksellisinä sosiaalisen pääoman resursseina ja millaisia ovat nuorten omat roolit näissä sosiaalisen pääoman muotoutumisprosesseissa.

Myös tämän raportin analyysin perusteella voidaan todeta, että sekä nuorten keskinäisten vertaissuhteiden että toisaalta myös muiden lähiyhteisöjen, kuten nuoren perheen, merkitysten tutkiminen on jäänyt myös nuorisotyötä koskevassa tutkimuksessa katveeseen. Tämä on tutkimuksellinen puute, koska useat nuorisotyön toimintamuodot ja paikat tarjoavat nuorille tiloja ja mahdollisuuksia, joissa he voivat saada vertaisiltaan tietoja, taitoja ja tukea, joita he tarvitsevat oman paikkansa löytämiseen yhteisössä. Stephensonin (2001) mukaan nuorten keskinäinen tuki, normikontrolli ja luottamus tuottavat juuri sellaista pääomaa, jota nuoret tarvitsevat selvitäkseen tällaisissa marginaalisissa olosuhteissa.

Tolonen (2009) on huomionnut nuorten ikäoverisuhteet keskeisenä sosiaalisen pääoman paikallisena tekijänä, joiden merkitystä hän on tutkinut esimerkiksi suhteessa paikkakunnalta muuttamiseen ja ammatinvalintaan. Korkiamäen (2013, 48) mukaan nuorten ver-

taissuhteet tuottavat sosiaalista pääomaa, koska nuorten yhteiset kokemukset muotoutuvat paikallisissa, kansallisissa ja globaaleissa konteksteissa ja neuvotteluissa, jotka ovat kyseiselle sukupolvelle ja ikäryhmälle ainakin jossakin määrin yhteisiä ja jaettuja. Elämäntilanteen lisäksi merkittävässä roolissa ovat siis myös ikään kohdistuvat oletukset ja odotukset, mutta myös sukupuoli ja kulttuuritausta vaikuttavat siihen, millaista sosiaalista pääomaa vertaissuhteiden kautta voi muodostua ja erityisesti siihen, millainen sosiaalinen pääoma saa symbolista arvoa tietyillä toimintakentillä (Morrow, 2006). On oleellista ymmärtää, että nuorten arki rakentuu jatkuvassa ystävyysuhteiden ja institutionaalisten suhteiden verkostoissa, joissa vuorovaikutusta määrittävät jäsenyydet monimuotoisissa ja vaihtuvissa ryhmissä, yhteisöissä ja ryhmittymissä. (Korkiamäki mt. 50).

2.4.4 Digitalisoitunut nuoruus globaalilla ja lokaalilla tasolla

Raportissa avataan seuraavaksi sitä, miten yhteiskunnan digitalisoituminen ja erityisesti sosiaalinen media ovat synnyttäneet uudenlaisia tiloja nuorten vuorovaikutukselle, jossa julkisen ja yksityisen väliset rajat on uudelleen määriteltävä.

Jälkmodernissa yhteiskunnassa vuorovaikutteisella medialla ja informaatioteknologialla on merkittävä rooli yksilöiden päivittäisessä elämässä. Myös koulutus ja työelämä ovat vahvasti digitalisoituneet ja suurimmalle osalle nuorista olisi todennäköisesti mahdotonta kuvitella elämää tai päivääkään ilman älypuhelinia tai internetiä. Nuoruuden digitalisoinnin huomioiden on tärkeää pohtia sitä, miten nuoret neuvottelevat ja rakentavat identiteettiään sosiaalisen median yhteisöissä ja prosesseissa sekä luovat teknologialle erilaisia merkityksiä. (Collin & Burns 2009, 283.) Vaikka digitalisoinnin kautta maantieteelliset, kulttuuriset, taloudelliset ja sosiaaliset rajat ovat muuttuneet joustavimmiksi, on samalla huomioitava, että digiajan vaikutukset eivät ole tasa-arvoisia ja pääsy monilukutaitoa vaativiin sisältöihin itsessään myös tuottaa eriarvoisuutta nuorten välillä. Teknologisoituneessa yhteiskunnassa huoli digitaalisesta jakautuneisuudesta onkin ajankohtainen ja relevantti. Nuorisotyön ja - tutkimuksen kannalta on tärkeää tarkastella sitä, miten rakenteelliset tekijät, kuten sukupuoli, ekonominen tausta ja kulttuuriset lähtökohdat vaikuttavat pääsyyn ja toimijuuteen digitalisoituneissa toimintaympäristöissä. (mt. 2009, 284.)

Digiajan yksi merkittävä muutos liittyy yksityisen ja julkisen tilan välisen rajan hämärtymiseen ja internetin onkin sanottu tuoneen nuorten yksityiselämän yhä enemmän julki-

selle tasolle ja samalla arvostelun kohteeksi. Elämällä suuren osan ajasta online-kulttuurissa nuoren on rakennettava ja neuvoteltava itselleen uudenlaista, legitimizeettiä tilaa julkisissa toimintaympäristöissä. Uudet virtuaaliset ympäristöt voivat toimia myös voimauttavina vertaistuen ja hyväksynnän paikkoina. Virtuaaliympäristöjä koskeneissa tutkimuksissa osa nuorista on kuvaillut saaneensa virtuaaliyhteisöistä merkittävää rakentavaa palautetta ja sosiaalista tukea, jota heidän olisi fyysisessä vuorovaikutuksessa ollut erittäin haastavaa löytää tai uskaltaa ottaa vastaan. Internetin voidaan ajatella muokanneen nuorten käsityksiä osallisuudesta ja jopa kansalaisuudesta demokraattisempaan ja toimijuutta korostavampaan suuntaan. Toisaalta on huomattava, että erityisesti sivustot, joissa aikuiset toimivat auktoriteetteina ja ohjaajina nuoriin nähden, saattavat lähinnä esittää objektiivisena nähdyn tiedon nuorille sen sijaan, että etsisivät todellista dialogia ja tasavertaisuutta nuorten kanssa. Samalla on tiedostettava myös se, että niiden nuorten, joilla jo valmiiksi on paljon koulutus pääomaa ja muuta kulttuurista osaamista, on helpompaa ja luontevampaa toimia virtuaalisissa yhteisöissä ja saada niissä äänensä kuuluviin. Näin digitaalinen teknologia itse asiassa voi vahvistaa rakenteellista eriarvoisuutta. (mt. 2009, 286 - 289.)

Abbott-Chapmanin & Robertsonin (2009, 243) mukaan jälkimodernin ajan digitalisoituminen ja teknologisoituminen ovat vaikuttaneet merkittäväällä tavalla myös nuorten vapaa-ajanviettopaikkoihin ja jopa koko vapaa-ajan käsitteeseen. Vapaa-ajasta on tullut joustava, muuntuva käsite, joka saa vaihtelevia merkityksiä erilaisissa nuorten ryhmissä ja siirtymissä kohti aikuistumista ja itsenäistymistä. Joka tapauksessa nuoret ovat edelleen monilla tavoin riippuvaisia ja sidottuja kotiinsa, paikallisuuteen ja ennen kaikkea perheeseensä. Samalla, kun rajat lokaalin ja globaalin välillä ovat hämärtyneet, paikallinen kulttuuri ja vapaa-ajanviettotavat ovat edelleen säilyttäneet merkityksensä nuorten elämässä. Näyttääkin siltä, että digitalisoitumisen kautta “paikallinen minuu” ja toisaalta “globaali minuu” ovat identiteettitasolla jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään paikallisuuteen ja perheeseen sidotun minuuden silti menettämättä merkitystään. (mt. 2009, 244 - 245.)

Sosiaalinen media mahdollistaa suhteellisen riippumattomuuden ajasta ja paikasta ja ennen kaikkea se merkityksellistyy nuorille tilana, jonne aikuisten valvonta ja kontrolli eivät ulotu. Koska sosiaaliset tilat ovat diginatiivien sukupolvelle kaiken aikaa läsnä, vapaa-ajan, työn ja opiskelun väliset rajat menettävät merkitystään. Kaikille elämänalueille ulottuvana toimintana sosiaalinen media sisältää myös valvomattomuuteen liittyviä riskejä ja huolidiskurssia. Digikulttuurin kautta on mahdollistunut esimerkiksi uusi ilmiö nuorten

juhlintaan liittyen, jossa tieto yksityisistä juhlista leviää holtittomasti sosiaalisen median kautta, jolloin juhlintaan saattaa liittyä hallitsemattomia vierasmääriä, ilkeävaltaa, erilais- ten päihteiden käyttöä ja väkivaltaisuutta. (mt. 2009, 245 - 246.)

On kuitenkin tärkeää, ettei tällaista verrattain harvinaista käyttäytymistä sekoiteta nuorudelle tyypilliseen ja harmittomaan “hengailuun”, joka liittyy harvoin jengiytymiseen tai muuhun antisosiaaliseen käyttäytymiseen. Useissa nuorten käyttäytymistä ja kasvua koskeneissa tutkimuksissa on todettu, että kasvaakseen suhteelliseen itsenäisyyteen nuoret tarvitsevat paikkoja ja aikaa, joissa voivat toimia ilman vanhempiaan tai muita aikuisia. Sosiaalinen media on kasvattanut nuorten mahdollisuuksia tällaisten “vapaiden” tilojen löytämiseen ja niissä toimimiseen. Samalla perinteinen käsitys julkisten ja yksityisten tilojen rajanvedosta on hämärtynyt ja häivyttynyt lokaalin ja globaalin tason ilmentyessä itsenäisinä, mutta jatkuvasti vuorovaikutteisina. Fyysisen yksityisyyden ollessa edelleen tärkeässä asemassa sosiaalinen erottautuminen vanhemmista tai muista auktoriteeteista on saanut uusia muotoja. (mt. 2009, 247.)

Nuorten vapaa-ajan ja ylipäänsä nuoruuden tarkastelu homogeenisenä ilmiönä on ongelmallista, koska nuorten alakulttuurisissa ilmiöissä diversiteetti on huomattavaa, riippuen esimerkiksi sosiaalisesta taustasta ja nuorella käytettävissä olevista resursseista. Sukupuoli, yhteiskuntaluokka sekä kulttuurinen ja uskonnollinen tausta tuottavat eroja nuorten vapaa-ajanviettotavoissa sekä - paikoissa. Globaalin ja lokaalin tason sekoittuminen nuoren elämässä ja erityisesti vapaa-ajalla on siis moniulotteinen ilmiö, jossa yhteiskunnalliset rakenteet ja nuoren toimijuus sekoittuvat toisiinsa. Erityisen merkittäviksi tekijöiksi on tunnistettu muun muassa perheen sisäinen tulotaso sekä koulutuksellinen pääoma ja vanhempien suhtautuminen ja kiinnostus nuoren koulutukseen ja vapaa-ajan organisoitumiseen. Sosiaalisen median käytön ollessa nuorten elämässä kaiken läpäisevä normi, ne, joilla esimerkiksi sosioekonomisen taustan tai uskonnollisten periaatteiden takia ei ole pääsyä elektronisiin kanaviin, ovat marginaalissa ja jollain tasolla syrjäytettyjä valtakulttuurin nuoriin verrattuna. (mt. 2009, 246.)

Jälkimodernin ajan nuorilla on erityinen tarve säilyttää, vaalia ja uudelleen neuvotella identiteettejään globaalilla tasolla, mutta samalla lokaalien rakenteiden puitteissa. Digitaalinen ulottuvuus ja virtuaalisissa yhteisöissä toimiminen ei kuitenkaan korvaa nuorten tarvetta henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ystäviensä ja turvallisten aikuisten kanssa.

Kuluttamista ja yksilöllisyyttä korostavassa maailmassa henkilökohtaiset tilat, jotka mahdollistavat “omana itsenään olon” ja itsensä turvallisen etsimisen ovat tulleet entistä tärkeimmiksi, jolloin fyysisen vuorovaikutuksen merkitys on digitalisoitumisen kautta itse asiassa kasvanut. (mt. 2009, 247.)

Kuluttaminen on yksi merkittävä tapa, jonka kautta jälkimodernin ajan nuoret rakentavat elämäntulkua ja identiteettiä. Markkinat tarjoavat nuorille erityisiä tiloja ja sosiaalisia aktiviteetteja, joissa toimiminen edellyttää erilaisten pääomien omaamista ja käyttämistä. Bestin (2009, 258 - 259) mukaan kuluttamisesta on tullut nuorille jopa keskeinen tapa jäsentää minuuttaan ja roolia sosiaalisissa yhteisöissä. Kuluttamiseen liittyvien luokittelujen kautta muodostetaan yhteisöjä ja toisaalta vedetään erontekoja niihin, joiden toimijuuden ei nähdä toteutuvan markkinoilla oletetulla tavalla. Siten kuluttaminen toimii myös toiseuttamisen välineenä.

Nuorten toiminta kuluttamisen suhteen voidaan nähdä usein olevan päämäärätietoista, jolloin kuluttamista käytetään rakennusaineena omiin tarpeisiin; sen kautta muokataan identiteettejä, ilmaistaan solidaarisuutta ja lojaaliutta tietyille ryhmille ja aatteille ja määrittellään omia rajoja suhteessa vanhempiin ja perheeseen. Kuluttaminen voi merkityksellistyä näin vapautteen ja itsenäistymiseen liittyvänä kamppailuna ja sitä tulisikin tarkastella kulttuurisena toimintana. Nuorten yksilöllisyys, jäsenyys erilaisiin yhteisöihin ja toimijuus perustuu yhä enenevässä määrin kuluttajuuteen ja pääomiin, joita markkinoiden kentät edellyttävät. (Mt. 2009, 259 - 261.)

2.4.5 Nuoruus elämäntulkun problematisoituna vaiheena

Historiallisesta näkökulmasta nuoruuteen osana ihmisen elämäntulkua on yhdistetty riskitonta huolipuhetta ja problematisointia siinä mittakaavassa, että nuoruus itsessään on alkanut symbolisoimaan sosiaalisia ongelmia, kontrolloimattomuutta ja hillittömyyttä. Jälkimoderni yhteiskunta ei ole muuttanut tätä nuoruuteen liitettyä diskurssia, vaikka paradoksaalisesti ikuinen nuoruus nähdään aikamme hyveenä ja universaalina tavoitteena. Nuorisotyön tutkimuksessa ja koulutuksessa on tärkeää analysoida nuoruuteen ja nuoriin sisällytettyjä stereotyyppioita ja yleistyksiä ottaen huomioon näiden kategorisointien historiallisen jatkumon. (France 2007, 151.) Jälkimodernin ajan ihanteiden korostaessa jatkuvaa muutosta ja kehitystä on riskinä historiallisten ja kulttuuristen merkitysten häivyttäminen tutkimuksen ja koulutuksen kentältä.

Yksi nuorisotyön (piilo)intresseistä ja tavoitteista on läpi vuosikymmenten ollut nuorten hallinta ja rajoittaminen kontrollin ja erilaisin valvotun toiminnan pariin ohjaamisen keinoin. Poliittiset toimijat ovat olleet kiinnostuneita (ja samalla huolissaan) nuorista ja heidän asenteistaan, toiveistaan ja tavoitteistaan. Elämäkulullisena vaiheena nuoruuden on nähty jopa heijastavan koko yhteiskunnan tilaa ja hyvinvointia. Nuorisotyö on nähty tärkeäksi nuorten suojelemisen ja heihin vaikuttamisen kanavana. Niin poliittisessa kuin yhteiskunnallisessa mielessä nuoruus on siis konstruoitunut elämäkulun vaiheeksi, joka vaatii eri toimijoiden huomiota ja toimenpiteitä. (Nieminen 2008, 23 - 27.)

Kuten raportissa on yllä eritelty, haasteena on ollut se, että lopulta kuitenkin tämä elämäkulun vaihe määrittyy yksilön toimijuuden ja häntä ympäröivien rakenteiden ristiallokossa sisältäen erilaisia haasteita ihmisistä ja ryhmistä riippuen. Huolimatta nuoruuden yksilöllisestä luonteesta monet ongelmat, kuten koulutuksellinen syrjäytyminen, päihteiden holtiton käyttö, työttömyys, sosiaaliset ongelmat ja rikollisuus, ovat kiinteä osa nuoruusdiskurssia. Erilaisten tuomitsevien diskurssien kautta nuoret ryhmänä leimautuvat herkästi marginaalisiksi toisiksi - heidät toiseutetaan muun muassa median ja poliittisten linjausten kautta. (France 2007, 153 - 155.) Median ja nuoruuskysymyksen, ja sitä kautta nuorisotyön, välisten suhteiden merkitys ei ole tullut juurikaan ilmi nuorisotyöhön liittyvässä viimeaikaisessa tutkimuksessa. Tämä voidaan ymmärtää tutkimukselliseksi katvealueeksi, koska median rooli jälkimodernissa yhteiskunnassa on vahva; ei vain nuorten itsensä hyödyntämänä ja käyttämänä, vaan laajemmin koko nuoruuden konstruoitumisessa sen suhteen, mitä ja millaisia nuoruus ja nuoret ovat.

Vaikka poliittisissa diskursseissa nuoruus saattaa joskus näyttäytyä yksilöllistettyjen ongelmien valossa, joiden sosiaalinen ulottuvuus helposti häviää yleisestä tietoisuudesta, ei tällaista käsitystä nuoruudesta elämänvaiheena voida hyväksyä ilman kriittistä tarkastelua ja kyseenalaistamista. Nuoruusdiskurssin luonteen huomioiden nuorisotyöhön liittyvässä tutkimuksessa ja koulutuksessa tulee analysoida sitä, millaisena elämäkulun osana nuoruus toimijoiden kesken näyttäytyy ja millaisia stereotypioita siihen linkittyy. Nähdäänkö nuoruus ja siten nuoret etupäässä ongelmien kautta esimerkiksi erityisnuorisotyön kentällä?

3 NUORISOTYÖN TUTKIMUSKENTÄN MÄÄRÄLLI- NEN TARKASTELU

Raportissa esitellään seuraavaksi nuorisotyötä koskevien opinnäytetöiden sekä muiden tutkimusten ja hankkeiden määrällisen analyysin tuloksia. Määrällisen analyysin aineisto koostui 48 nuorisotyötä käsittelevästä akateemisesta opinnäytetyöstä ja 62 yliopistojen, järjestöjen, säätiöiden ja seurakuntien toteuttamasta tutkimuksesta ja tutkimushankkeesta, jotka sivusivat jollakin tasolla nuorisotyötä. Aineiston suhteellisen pieni määrä rajoitti tilastollisten analyysimenetelmien käyttöä, joten määrällinen analyysi on toteutettu käyttämällä Microsoft Excel -ohjelmaa ja siihen sisältyviä apuvälineitä. Määrällinen analyysi valotti mielenkiintoisella tavalla sitä, mihin nuorisotyötä koskeva tutkimus tällä hetkellä on fokusoitunut ja mitä tutkimuksessa on priorisoitu tutkimuskohteiden ja -teemojen osalta sekä toisaalta, mitä samalla on jäänyt mahdollisesti tutkimukselliseen katveeseen.

3.1 Nuorisotyötä koskevien opinnäytetöiden määrällinen analyysi

Koska tämän raportin yhtenä tarkoituksena on luonnostella suuntaviivoja nuorisotyön yliopistotasoiselle koulutukselle ja tutkimukselle, on nuorisotyöhön liittyvien opinnäytetöiden sekä määrällinen että laadullinen analyysi rajattu akateemisiin pro gradu -tutkielmiin sekä väitöskirjoihin. Määrällisen analyysin aineisto koostuu Suomen eri yliopistoissa vuodesta 2000 eteenpäin tehdyistä opinnäytetöistä. Tässä yhteydessä on kuitenkin hyvä huomioda, että suomalaisissa ammattikorkeakouluissa on tehty monia laadukkaita nuorisotyötä koskevia opinnäytetöitä osana sekä ammattikorkeakoulututkintoja että ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja, joita tässä yhteydessä ei ollut resurssisyydestä mahdollista analysoida.

Analysoitavista opinnäytetöistä on selvitetty oppiaine, johon tutkimus kuuluu, tutkimuksen menetelmä(t), tutkimuksen kohde ja tutkimuksen teema(t). Näiden sisällöllisten ja temaattisten rakenteiden selvittämiseksi opinnäytetöistä on luettu otsikko, tiivistelmä, sisällysluettelo ja pohdinta -osuudet. Joidenkin opinnäytetöiden kohdalla on sisältöön tutustuttu myös tarkemmin työn käsitellessä esimerkiksi poikkeuksellisella tai kantaa ottavalla tavalla nuorisotyön kontekstia.

Sekä elämäntulkua koskevan teoreettisen avauksen että opinnäytetöiden ja muiden tutkimusten sisällöllisen teema-analyysin kautta löytyi 5 kattoteemaa, joihin tutkimusten aiheet ja nuorten elämäntulkua koskevat teoriat linkittyivät. Koska tässä raportissa pyritään valottamaan nuorisotyön tutkimuksen katvealueita, aineistolähtöisten teemojen lisäksi myös teorialähtöisten teemojen sisällyttäminen analyysin pohjaksi oli mielekäs ratkaisu. Näitä samoja teemoja hyödynnetään raportissa myös nuorisotyön muita kuin opinnäytetöitä koskevien tutkimusten ja tutkimushankkeiden analyysissä. Teema-alueet mahdollistavat nuorisotyötä koskevien tutkimusten katvealueiden tarkastelemisen erityisesti elämäntulkun näkökulmasta, jolloin teemojen kautta voidaan tarkastella nuorisotyötä sekä nuorisotyön tutkimuksen roolia, asemaa, prosessia ja vaikuttavuutta suhteessa nuorten elämäntulkun ja hyvinvointiin yksilöllisellä, paikallisella ja yhteiskunnallisella tasolla. Elämäntulkua koskevan teoreettisen aineiston sekä nuorisotyön tutkimuksiin kohdistuneen sisällönanalyysin perusteella rakentuneet teema-alueet ovat:

1) Nuoret ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt:

- eriarvoisuutta tuottavat tekijät nuorten elämässä: monikulttuurisuus, etninen tausta, sosiaalinen luokka, paikallisuus, sukupuoli, seksuaalisuus, ikä, vammaisuus, uskonto
- nuorten elämäntulkun/elämäntapaisuus jälkimodernissa ajassa (digitalisaatio, kulluttajuus, globalisoituminen)
- nuoren lähiyhteisöt ja niiden merkitykset (perhe, nuorten vertaisryhmät, harrastukset)
- nuorisokysymys
- nuorten toimijuus

2) Nuorisotyön ammatti, professio ja nuorisotyöntekijät

- nuorisotyön käsitteellinen tutkimus
- nuorisotyön etiikka, moraalit & filosofia
- nuorisotyöntekijöiden professionaalisuus
- nuorisotyö professionaalisuutena

3) Nuorisotyön työmuodot, menetelmät ja oppimisympäristöt

- perusnuorisotyö
- kohdennettu - ja erityisnuorisotyö

4) Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen

- moniammatillisuus, järjestö - ja vapaaehtoistyö
- kirkollinen nuorisotyö
- nuorisotyön historia
- nuorisopolitiikka

5) Nuorisotyön teoria ja tutkimus

- nuorisotyön pedagogiikat
- ohjaus nuorisotyössä
- kansainvälinen nuorisotyön tutkimus
- vertaileva nuorisotyön tutkimus
- nuorisotyön vaikuttavuus, arviointi ja kehittäminen

Raportissa käsiteltävät opinnäytetyöt, tutkimukset ja hankkeet valittiin sen perusteella, että ne sivusivat ainakin jollakin tasolla nuorisotyöhön liittyviä kysymyksiä ja ne oli julkaistu tällä vuosituhanella (vuonna 2000 ja siitä eteenpäin). Opinnäytetöitä ja tutkimuksia etsittiin suomalaisten yliopistojen opinnäytetyörekistereistä sekä nuorisotyöhön linkittyvien järjestöjen nettisivuilta hakusanoilla nuorisotyö, kohdennettu nuorisotyö, erityisnuorisotyö, perusnuorisotyö sekä nuorisotyöntekijä. Nuorisotyötä koskevien opinnäytetöiden kokonaislukumääräksi saatiin haun perusteella 48 kappaletta. Huolellisesta kartoituksesta ja etsimisestä huolimatta, on selvää, että jotkut nuorisotyöhön linkittyvät opinnäytetyöt tai muut tutkimukset ovat voineet jäädä hakusanojen ulkopuolelle ja siten huomiotta, vaikka olisivat paikkansa tässä raportissa ansainneetkin.

48 analysoidusta opinnäytetutkimuksesta kahdeksan pro gradu -työtä oli tehty Tampereen yliopiston nuorisotyön ja - tutkimuksen oppiaineessa. Suurin osa nuorisotyön aihepiiriä käsittelevistä opinnäytetutkimuksista oli valmistunut kasvatustieteen oppiaineessa (16 kpl). Määrällisesti tämä merkitsee sitä, että yksi kolmasosa nuorisotyötä käsittelevistä tutkimuksista on tehty kasvatustieteen alalla. Sosiaalityön oppiaineessa oli tehty yhdeksän opinnäytetyötä, mikä sisälsi myös kaksi väitöskirjaa. Cederlöf (2009) toteaa, että nuorisotyön tutkimus tukeutuu useimmiten väljästi kasvatustieteelliseen tai sosiologiseen viitekehysten, mutta monitieteelliseen tutkimukseen liittyviä metodisia haasteita on silti avattu nuorisotyön tutkimuksessa varsin vähän. Tämä pitää paikkaansa myös tässä raportissa tehdyn analyysin perusteella. Kaikkiaan opinnäytetöistä kuusi oli väitöskirjoja ja loput pro gradu töitä. Opinnäytetöiden kartoituksessa korostui erityisesti niiden monitieteisyys. Sosiaalityön lisäksi väitöskirjoja oli tehty kasvatustieteessä (2 kpl), ja sosiologiassa (2 kpl). Sosiologiassa oli tehty myös nuorisotyötä käsitteleviä pro gradu - tutkimuksia kohtuullisen paljon (6 kpl). Jo mainittujen lisäksi pro graduja oli tehty sosiaalipolitiikassa (2 kpl), historiassa (2kpl), sosiaalipedagogiikassa (1kpl), kansatieteessä (1kpl), kirkkohistoriassa (1kpl), kirkkososiologiassa (1kpl) sekä uskonnonpedagogiikassa (1kpl).

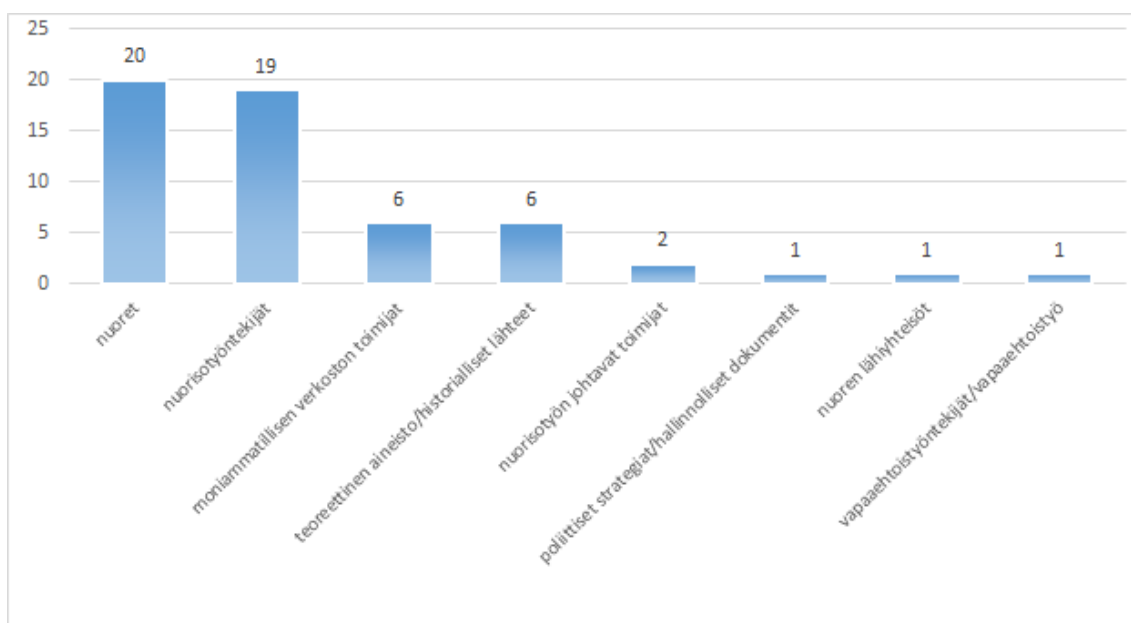
Analyysin perusteella voidaan ajatella, että kasvatustieteissä löytyy erityisesti kiinnostusta nuorisotyötä koskeviin kysymyksiin, mikä luonnollisesti olisi hyvä huomioida nuorisotyön ja -tutkimuksen yliopistotason koulutuksessa mahdollisena yhteistyökanavana ja -verkostona. Uskontotieteissä tehty nuorisotyön alueen tutkimus toimii puolestaan muistutuksena siitä, että seurakunnat panostavat merkittäväällä tavalla sekä perus- että kohdistettuun nuorisotyöhön.

Menetelmien suhteen tutkimukset jakaantuivat niin, että määrällisiä tutkimuksia oli 7 kappaletta, laadullisia tutkimuksia oli 29 kappaletta ja sekä laadullisia että määrällisiä triangulaatiotutkimuksia oli 12 kappaletta. Määrällisissä tutkimuksissa aineistona oli käytetty lähinnä joko valmista tai itse rakennettua sähköistä kyselylomaketta ja aineistot olivat pääosin määrällisesti suhteellisen laajoja. Laadullisten tutkimusten menetelmät näyttäytyivät melko monipuolisina, tosin haastattelumenetelmää oli käytetty yhtenä aineistonkeruun välineenä suurimmassa osassa tutkimuksia (23 kpl). Laadullisten aineistojen menetelmissä ja analyyseissa oli hyödynnetty esimerkiksi narratiivista tutkimusta (5 kpl), etnografiaa (6 kpl), fenomenografiaa (5 kpl), toimintatutkimusta (2 kpl) sekä sisällönanalyysia (7 kpl). Opinnäytetöiden joukossa oli myös yksi diskurssianalyttinen tutkimus.

Elämänkulun näkökulmasta mielenkiintoinen tutkimuksellinen lisä olisi life history - menetelmä, jota ei käytetty yhdessäkään tutkimuksessa. Erityisesti historiallisesta näkökulmasta tehdyissä tutkimuksissa life history - menetelmä tarjoaa mahdollisuuden tutkia yksilöllisesti merkityksellistyneitä kokemuksia ja tapahtumia laajemmassa sosiaalisessa ja historiallisessa kontekstissa (Nieminen 2016, 2-3). Kaikkiaan nuorisotyötä koskevissa opinnäytetöissä oli kuitenkin tuotettu kattavasti erilaisia, niin laadullisia kuin määrällisiäkin tutkimuksia, joissa oli hyödynnetty vaihtoehtoisia tutkimusaineiston analyysitapoja, kuten fenomenologiaa, kertovan muutosselonteon menetelmää ja kehysanalyysia.

Nuorisotyötä käsittelevien opinnäytetöiden kohteena olivat useimmiten joko nuoret (20 kpl) tai nuorisotyöntekijät (19 kpl) tai nämä molemmat ryhmät. Tutkimuskohteina olivat analyysin perusteella myös nuorisotyön johtavat toimijat (2 kpl), teoreettinen aineisto/historialliset lähteet (6 kpl), moniammatillisen verkoston toimijat (muut kuin nuorisotyöntekijät) (6 kpl), poliittiset strategiat / hallinnolliset dokumentit (1 kpl), nuoren lähiyhteisöt (1 kpl) ja vapaaehtoistyöntekijät/vapaaehtoistyö (1 kpl). Nuorisotyötä käsittelevistä opinnäytetöistä löytyi siis yhteensä kahdeksan tutkimuskohdetta. Jo tässä vaiheessa on analyysin selvyuden vuoksi hyvä huomata, että muissa nuorisotyötä käsittelevissä tutkimuksissa (ei opinnäytetöissä) tutkimuskohteita löytyi yhteensä yhdeksän, koska yhtä muissa tutkimuksissa esiintynyttä tutkimuskohdetta ei esiintynyt opinnäytetöissä lainkaan.

Alla oleva kuvio kuvaa opinnäytetöiden tutkimuskohteiden jakautumista 48 opinnäytteen sisällä:

Kuvio 2. Opinnäytetöiden tutkimuskohteet

Useissa tutkimuksissa tutkimuskohteita oli useampia, mutta yhdessäkään tutkimuksessa varsinaisena tutkimuskysymyksen kohteena eivät olleet nuoren ystävät, puoliso, harrastusryhmät tai muut vastaavat vertaisryhmät, jotka sijoittuvat tässä analyysissa nuoren lähiyhteisöihin. Myös perhe tai vanhemmat olivat ainoastaan yhden tutkimuksen kohteena, kuten nuorisotyön vapaaehtoistyöntekijätkin. Raportin elämäntulkua käsittelevässä osiossa on kuitenkin selkeästi tullut esiin nuoren vertaissuhteiden sekä sosiaalisen taustan merkitys eheän elämäntulkun rakentumisessa, jolloin näiden tekijöiden sisällyttäminen tutkimuskohteiksi myös nuorisotyötä koskevissa tutkimuksissa on perusteltua. Toisaalta nuoret itse olivat vahvasti edustettuina tutkimusten kohteina, jolloin voidaan ajatella, että nuorisotyötä koskevissa tutkimuksissa pyritään saamaan nuorten oma ääni kuuluville ja siten vahvistamaan nuorten toimijuutta nuorisotyön luonteen mukaisesti.

Määrällisen analyysin ja sisällönanalyysin perusteella nuorisotyötä käsittelevissä opinnäytetöissä suosituin teema oli teema 1: Nuoret ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt. Tätä teemaa käsiteltiin jollakin tavoin 26 opinnäytetutkimuksessa. Tämän kattoteeman alla erityisen suosittuja olivat monikulttuurisuutta ja sukupuolta käsittelevät teemat, jotka esiintyivät 15 tutkimuksessa. Useassa näistä tutkimuksista monikulttuurisuuden ja sukupuolen merkityksiä tarkasteltiin yhteen kietoutuneina ja kerrannaisina ilmiöinä, tosin etupäässä tyttöjen näkökulmasta. Monikulttuurisuuden ja sukupuolen korostuessa tutkimuksissa sosiaaliseen luokkaan ja seksuaalisuuteen liittyviä merkityksiä ei ollut juurikaan tutkittu opinnäytetöissä. Esille ei tullut esimerkiksi seksuaalisen kasvun ja seksuaalisten normien ja stereotyyppien rooli nuorisotyön kentällä tai vastaavasti nuorten taustan ja yhteiskuntaluokan tuottamat merkitykset suhteessa nuorisotyöhön osallistumiseen ja nuoren toimijuuden rakentamiseen. Syrjäytymiseen ja marginalisaatioon liittyvää tematiikkaa purettiin kuitenkin juuri sukupuolta ja monikulttuurisuutta käsittelemällä.

Etniseen taustaan liittyviä erityispiirteitä ei tutkimuksissa kovinkaan pitkälle huomioitu, vaan maahanmuuttajat ja monikulttuurisen taustan omaavat nuoret näyttäytyivät sukupuolen pois lukien melko homogeenisenä ryhmänä. Esimerkiksi etnisten ryhmien välistä rasismia, etnisiä hierarkioita tai nuorisotyön eri tiloissa tapahtuvaa syrjintää ei tutkimuksissa käsitelty. Myöskään ikä tai vammaisuus nuoruuteen ja nuorten väliseen eriarvoisuuden vaikuttavina tekijöinä eivät tulleet esiin opinnäytetöissä lainkaan. Tämä voidaan nähdä selkeänä tutkimuksellisenä puutteena, koska ikä on merkityksellinen nuorten elä-

mää ja siirtymiä ohjaava ja normittava tekijä, kuten raportissa on aiemmin esitetty. Vammaisten nuorten toimijuudesta ja rooleista nuorisotyössä on saatavilla vain yksittäisiä nuorisotyön tutkimuksia opinnäytetöiden lisäksi.

Eriarvoisuutta tuottavien mekanismien lisäksi teeman 1 alla tarkasteltiin nuoren elämäntapaa erityisesti jälkimodernin ajan näkökulmasta sekä nuoren toimijuuden rakentamista osana aikaa ja paikkaa. Yhdeksästä opinnäytetyöstä löytyi tällaisia nuorten elämäntapaisuuksia käsitteleviä teemoja. Nämä kaikki tutkimukset liittyivät yhteiskunnan teknologisoitumiseen ja digitalisoitumiseen ja näiden ilmiöiden merkityksellistymiseen nuorisotyössä ja nuorten elämässä. Toisaalta yhteiskunnan ennakoimattomuuden ja jatkuvan muutoksen merkitystä esimerkiksi nuorten siirtymien, kuten opiskelun ja työelämän välillä, ja sitä kautta nuorisotyön intressien välillä, ei opinnäytetöissä ollut pohdittu.

Nuoren lähiyhteisöt ja niiden merkitykset tulivat esille yhdessä tutkimuksessa, jossa keskityttiin vertaissuhteiden merkityksiin nuoren kasvun ja elämäntapojen kannalta. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan kontekstina ollut suoranaisesti nuorisotyö ja nuorten vertaissuhteet nuorisotyöhön osallistumisessa ja toimimisessa voidaankin nähdä opinnäytetöiden kohdalla tutkimuksen katvealueena. Perheen, vanhempien ja kodin merkitykset eivät nousseet keskiöön yhdessäkään opinnäytetutkimuksessa, tosin yksi tutkimus sivusi nuoren vanhempien ja nuorisotyöntekijöiden yhteistä kasvatusvastuuta mielenkiintoisella tavalla. On kuitenkin selvää, että perheen rooleista ja sosiaaliluokan vaikutuksista tarvitaan lisää tutkimustietoa myös nuorisotyön kentällä, vaikka yhteiskuntaluokkaa nuorisotutkimuksen näkökulmasta on jo tutkittukin jonkin verran (vrt. esim. Tolonen 2008, 2012, 2013).

Teema 2: Nuorisotyön ammatti, professio ja nuorisotyöntekijät esiintyi kuudessa pro gradu -tasoisessa opinnäytetyössä. Näistä useimmat olivat teorialähtöisiä sisällönanalyysejä, joista jäi paitsioon nuorisotyön käsitteellinen tarkastelu kentän toimijoiden näkökulmasta. Opinnäytetöistä uupui nuorisotyön roolin ja aseman perusteellinen tarkastelu suhteessa eri tason, erityisesti kunnan keskijohdon, toimijoihin ja nuorten kanssa tehtävän työn rajapintoihin. Toisaalta yhdessä väitöskirjassa keskityttiin nuorisotyöntekijöiden ammatillisuuteen, professioon ja ammatti-identiteetin kehittymiseen. Nuorisotyön etiikkaa tai moraalialia ei opinnäytetutkimuksissa suoraan mainittu tai purettu. Eettistä ulottu-

vuotta saatettiin kuitenkin lähestyä käsittelemällä erityisten nuorisotyömuotojen ja menetelmien ideologioita, tavoitteita ja haasteita, jolloin teema 2 linkittyi nuorisotyön työmuotoja ja menetelmiä käsittelevän teema 3 kanssa.

Teema 3: Nuorisotyön työmuodot, menetelmät ja oppimisympäristöt oli läsnä 20 tutkimuksessa. Erityisesti erilaiset erityisnuorisotyömuodot, kuten etsivä nuorisotyö ja työpaikatoiminta olivat synnyttäneet opiskelijoissa kiinnostusta. Tämä herättää mielenkiintoisen kysymyksen siitä, miten nuorisotyön tulisi kohdentaa resurssejaan ennaltaehkäisevän ja korjaavan työn välillä ja millä perustein. Kahden nuorisotalotoimintaa tutkineen opinnäytetyön lisäksi perusnuorisotyötä koskevia opinnäytetutkimuksia ei löytynyt. Tämän tuloksen yhteydessä on kuitenkin hyvä huomioida, että nuorisotyön tutkimuksen kentällä perusnuorisotyöllä ei ole tieteellistä virallista määritelmää. Tässä raportissa perusnuorisotyö on määritelty Cederlöfin (2007, 36 - 37) mukaisesti nuorten kasvua tukevaksi vuorovaikutteiseksi ohjaamistyöksi, mikä jättää tulkinnanvaraa esimerkiksi järjestötoiminnan suhteesta perusnuorisotyöhön. Tässä raportissa analysoidut tutkimukset painottivat kuitenkin selkeästi nuorisotyön kohdennettua toimintaa ja todennäköisesti tästä painotuksesta johtuen tutkimukset käsitelivät pitkälti yksilöpainotteista nuorisotyötä. Oppimisympäristöjä käsitelleissä tutkimuksissa fokuoituivat virtuaaliseen nuorisotyöhön ja digitaalisiin oppimisympäristöihin liittyvät teemat.

Teemaa 4: Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen käsiteltiin 15 opinnäytetutkimuksessa. Näistä tutkimuksista kolme tarkasteli nuorisotyön alueellista tai paikallista historiaa ja neljä tutkimusta keskittyi tutkimaan evankelis-luterilaisten seurakuntien tai muiden uskontokuntien järjestämää nuorisotyötä. Samoin neljässä tutkimuksessa tarkasteltiin nuorisotyön organisoitumista järjestöissä ja vapaaehtoistyön näkökulmasta. Vapaaehtoistyön suhteen ei ollut kuitenkaan tutkittu vapaaehtoistyöntekijöiden omia kokemuksia tai näkemyksiä heidän roolistaan nuorisotyön kentällä. Nuorisopolitiikkaan liittyviä kysymyksiä käsiteltiin kahdessa opinnäytetyössä esimerkiksi nuoren aktiivisen kansalaisuuden ja demokratian näkökulmasta. Toisaalta kysymyksiä, jotka olisivat keskittyneet nuorisotyön, nuorisotyöntekijöiden tai nuorten suhteisiin poliittista päätöksentekoa kohtaan erityisesti vallan näkökulmasta ei opinnäytetöistä ollut löydettävissä.

Teema 5. Nuorisotyön teoria ja tutkimus esiintyi kolmessa opinnäytetutkimuksessa, joissa jokaisessa keskityttiin pohtimaan nuorisotyön vaikuttavuutta joko nuorten tai työn-

tekijöiden näkökulmasta. Vaikuttavuuden arviointi näissä tutkimuksissa käsitti esimerkiksi nuorisotyön työmuodon tai menetelmän vaikuttavuuden ja merkittävyyden analysoinnin. Toisaalta arviointiin liittyvä problematiikka yleisemmällä tasolla ja esimerkiksi johdon tai rahoittajien näkökulmasta jäi huomiotta, myöskään nuorisotyön ohjaukseen liittyviä paradokseja ei opinnäytetöissä tuotu esille. Opinnäytetyöt käsitelivät lähinnä suomalaista nuorisotyötä, jolloin niiden kautta olisi ollut haastavaa tarkastella kansainvälistä nuorisotyön kontekstia eikä vertailevaa tutkimusta juuri esiintynytkään. Teemojen suhteen on kuitenkin kaikkien opinnäytetöiden sekä raportissa jatkossa käsiteltävien muiden nuorisotyön tutkimusten ja tutkimushankkeiden suhteen huomioitava se, että useimmissa tutkimuksissa oli läsnä piirteitä useista eri teemoista ja teemat linkittyvät vahvasti toisiinsa. Nuorisotyön kentän tutkimuksen hahmottamiseksi ja tutkimuksellisten katvealueiden löytämiseksi aineiston teemoittelu on kuitenkin mielekäs ratkaisu.

3.2 Nuorisotyön kentän tutkimusten ja tutkimushankkeiden määrällinen analyysi

Tässä raportissa on analysoitu määrällisesti edellä tarkasteltujen opinnäytetutkimusten lisäksi myös muita tutkimuksia ja tutkimushankkeita, jotka linkittyvät jollakin tasolla nuorisotyön kenttään. Vastaavasti kuin opinnäytetöiden kohdalla, tutkimuksia etsittiin yliopistojen, järjestöjen, yhdistysten, seurakuntien sekä kirjastojen rekistereistä ja internet-sivuilta hakusanoilla nuorisotyö, kohdennettu nuorisotyö, erityisnuorisotyö, perusnuorisotyö sekä nuorisotyöntekijä. Hakukriteerien kautta tutkimukset rajautuivat koskemaan vuodesta 2000 eteenpäin toteutettuja tutkimuksia ja hankkeita. Koska hakusanoja oli melko rajallinen määrä ja kartoitettava ajanjakso taas kohtuullisen pitkä, tulee lukijan jälleen tiedostaa, että raporttiin ei ole ollut mahdollista kerätä kattavasti kaikkia tuona aikana toteutettuja nuorisotyötä jossain mielessä käsitteleviä tutkimuksia. Raportin tekijä on kuitenkin analyysissään pyrkinyt huolellisuuteen ja täsmällisyyteen joutuen samalla tekemään rajausta sen välillä, kuuluvatko tutkimukset raportissa käsiteltävään nuorisotyön tutkimuksen kenttään vai luonnehtiiko niitä enemmän yleisemmin nuorisotutkimus. Raportissa tehtyjä valintoja on kuitenkin kaiken aikaa ohjannut ajatus siitä, että nuorisotyön kenttä, nuorisotyön tutkimus ja nuorisotutkimus ovat toisiaan inspiroivia alueita, joista kahden viimeisen välinen tiukka rajanveto on liki mahdotonta. Edellä mainittujen hakukriteerien kautta nuorisotyötä koskevien tutkimusten ja hankkeiden yhteismääräksi muodostui 62 kappaletta.

Näiden 62:n tutkimuksen tai tutkimushankkeen kohdalla määrällisessä analyysissä keskityttiin erityisesti tarkastelemaan tutkimuksen kohdetta sekä tutkimuksen teemaa. Teemakategorioina käytettiin opinnäytetöiden analyysin yhteydessä esiteltyjä kattoteemoja alateemoineen (kt. liite 1). Analyysissä käytetyt teemat on rakennettu sekä aineistolähtöisesti analysoitujen tutkimusten aihepiirien perusteella että teorialähtöisesti erityisesti tämän raportin elämäntulkua käsittelevän osion perusteella. Opinnäytetutkimusten kohdalla määrällisessä analyysissä tarkasteltiin tarkemmin myös tutkimuksissa käytettyjä menetelmiä, erityisesti laadullisen ja määrällisen tutkimuksen jakautumisen näkökulmasta. Muiden nuorisotyötä käsittelevien tutkimusten ja tutkimushankkeiden kohdalla käytettyjen menetelmien avaaminen samalla tarkkuudella ei osoittautunut kuitenkaan mielekkääksi, koska suuressa osassa tutkimuksissa hyödynnettiin menetelmien suhteen triangulaatiota.

Karkean jaon perusteella voidaan kuitenkin todeta, että merkittävästi suurempi osa tutkimuksista oli laadullisia, mutta näidenkin tutkimusten kohdalla saatettiin lisäaineistoina käyttää määrällisiä aineistoja. Suurin osa sekä opinnäytetutkimuksista että muista tutkimuksista oli ajalliselta kestoaltaan suhteellisen lyhyitä, ja pitkittäistutkimukset jäivät voimakkaasti marginaaliin, mikä asettaa haasteen erilaisten ilmiöiden syvatasoiselle ymmärrykselle ja tutkittavan ilmiön hahmottamiselle osana yhteiskunnallista kokonaisuutta ja siihen liittyviä muutoksia. Nuorisotyön tutkimuksen tutkittavien ilmiöiden monimuotoisuus ja monitasoisuus tuottaa kuitenkin tarpeen innovatiivisten tutkimusmenetelmien rakentamiselle, joiden kautta nuorten elämäntulkun tarkasteleminen on mahdollista eettisesti kestäväällä tavalla.

Nuorisotyötä koskevissa tutkimuksissa tai tutkimushankkeissa tutkimuksen kohteita oli yleensä useampia kuin yksi tai tutkimukset kohdistuivat laajoihin ilmiöihin, joiden parissa toimii useita toimijoita. Määrällisen analyysin perusteella 19 tutkimuksessa tutkimuksen kohteena olivat nuoret, kun taas nuorisotyöntekijät olivat selkeästi vahvemmin edustettuina ollen 26 tutkimuksen kohteena. Vastaavasti tätä raporttia varten toteutetuissa asiantuntijahaastatteluissa tuli esiin näkemyksiä siitä, että nuoret tutkimusinformanteina ja tutkimuksen kohteina ovat jääneet jonkintasoiseen paitsioon nuorisotyön tutkimuksessa nuorisotyön käytäntöihin kohdistuvan tutkimuksen korostuessa, jolloin nuorten antamien tulkintojen ja kokemusten saavuttaminen voi jäädä puutteelliseksi.

Myös tämän raportin nuorisotyön tutkimukseen kohdistunut määrällinen analyysi tukee tällaisia asiantuntijanäkemyksiä, kun taas opinnäytetöiden kohdalla nuoret ja nuorisotyöntekijät olivat tutkimuksen kohteina samassa suhteessa. On kuitenkin huomioitava, että, samoin kuin opinnäytetöidenkin kohdalla, myös muissa tutkimuksissa ja tutkimushankkeissa nuoret ja nuorisotyöntekijät olivat usein yhdessä tutkimuksen kohteina. Eri-tyisen katvealueen tutkimuskohteiden suhteen muodostivat sekä opinnäytetöiden että muiden tutkimusten kohdalla nuorisotyön ulkopuolella olevat nuoret, jotka eivät olleet tutkimuksen kohteena juuri missään tutkimuksessa. Nuorisotutkimuksessa nuorisotyön ulkopuolella olevia nuoria on kuitenkin tutkittu.

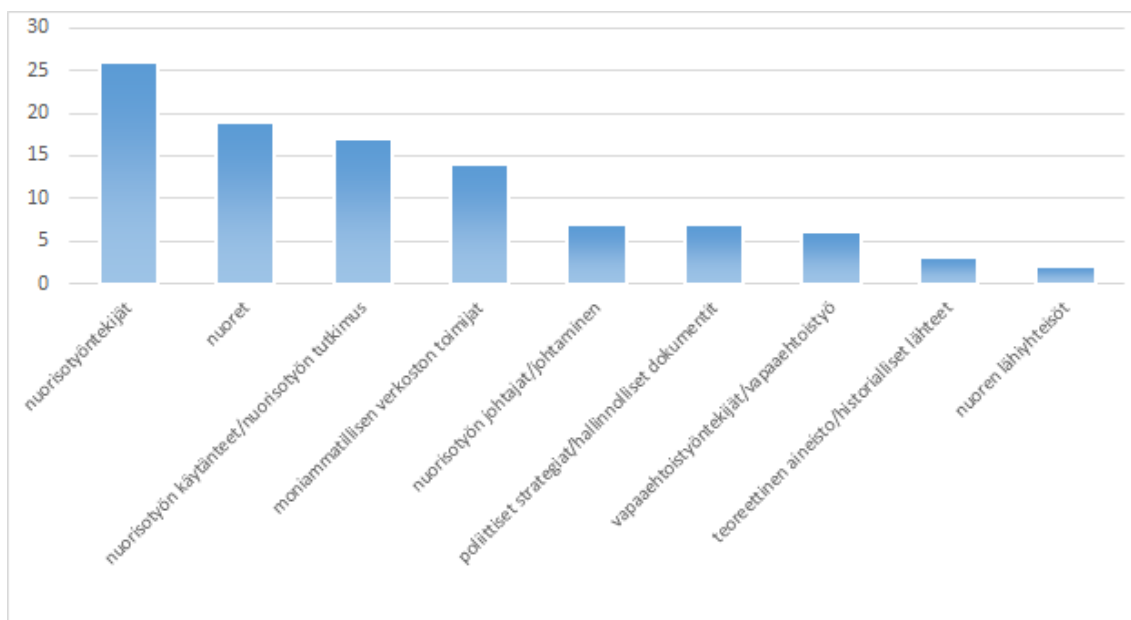
Nuorisotyön johtavat toimijat olivat viiden tutkimuksen kohteena, minkä lisäksi kahden tutkimuksen kohteena oli johtaminen laajempaan nuorisotyön kentän ilmiönä (yhteensä 7 kpl). Opinnäytetöihin verrattuna johtaminen ilmiötasolla ei ollut yhdenkään opinnäytetutkimuksen varsinaisena tutkimuskohteena, vaikka jotkut opinnäytetyöt johtajuutta ja nuorisotyön johtajan roolia sivusivatkin. Nuorisotyön johtaminen suhteessa nuorisopoliittikkaan ja laajemmin yhteiskuntaan ja sen taloudellisiin ja hallinnollisiin intresseihin jäi kuitenkin katvealueelle kokonaisuudessaan nuorisotyön tutkimuksen tutkimuskohteissa. Keskitason johdon ymmärrys nuorisotyöstä sekä sille antamat merkitykset ja vaikutukset eivät myöskään juurikaan nousseet esiin nuorisotyön tutkimuksessa ja esimerkiksi moniammatillisuutta oli tutkimuksessa käsitelty etupäässä nuorten kanssa kasvokkain toimivien henkilöiden näkökulmasta.

Teoreettinen aineisto tai historialliset lähteet muodostivat kolmen tutkimuksen kohteen ja poliittiset strategiat ja/tai hallinnolliset dokumentit olivat tutkimuksen kohteina seitsemässä tutkimuksessa. Moniammatillisen verkoston toimijat (muut kuin nuorisotyöntekijät) olivat melko vahvasti edustettuina tutkimuksissa ollen 14 tutkimuksen kohteena, mutta kuten jo yllä mainittiin, moniammatillisten toimijoiden tarkastelu painottui etupäässä suorassa kontaktissa nuorten kanssa oleviin toimijoihin. Vastaavasti kuin opinnäytetutkimustenkin kohdalla, nuoren lähiyhteisöt jäivät tutkimuksen kohteena katveeseen ollen vain kahden tutkimuksen kohteena (vertaa opinnäytetöiden kohdalla yhden tutkimuksen kohteena).

Vaikka vapaaehtoisuudesta kumpuavia merkityksiä nuorisotyön tutkimuksessa on tutkittu melko vähän, olivat vapaaehtoistyöntekijät kuitenkin kuuden tutkimuksen kohteena, joista kahdessa käsiteltiin myös vapaaehtoistyöhön liittyvää tematiikkaa. 17 tutkimuksen

kohteena olivat nuorisotyön käytänteet tai nuorisotyön tutkimus. Tämä oli mielenkiintoista, koska vastaavaa tutkimuksen kohdetta ei ollut tunnistettavissa opinnäytetöiden kohdalla lainkaan. Nuorisotyön käytänteitä ja tutkimusta koskeva kohde viittaa nuorisotyön teoriaan, hahmoon ja/tai professionaalisuuteen tutkimuksen kohteena. Opinnäytetöiden kohdalla kyseisen kohteen puuttumisesta syntyi raportin kirjoittajalle kysymys siitä, koetaanko nuorisotyön eetos tai hahmo mahdollisesti niin moniulotteiseksi tai monihahmoiseksi, että sen tavoittaminen tutkimuksen keinoin näyttäytyy opiskelijalle epämääräisenä ja haasteellisenä?

Alla oleva kuvio 3 kuvaa tutkimuskohteiden jakautumista 62 nuorisotyön tutkimuksen/tutkimushankkeen sisällä

Kuvio 3. Nuorisotyön tutkimusten/tutkimushankkeiden tutkimuskohteet

Tutkimusten ja tutkimushankkeiden teemoittelu tehtiin sisällönanalyysia mukaillen opinnäytetöiden analyysin yhteydessä esiteltyjen teemojen (kt. liite 1) mukaisesti. Teemoittelemaa sisällönanalyysia varten nuorisotyön tutkimuksista tai tutkimushankkeista tarkasteltiin vähintäänkin tiivistelmä, - johdanto - ja tulososioita siinä mittakaavassa kuin ne kussakin tapauksessa olivat saatavilla.

Teema 1. Nuoret ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt esiintyi 26 tutkimuksessa tai tutkimushankkeessa. Kuten opinnäytetutkimuksissakin, myös muissa tutkimuksissa korostuivat tässä teemassa nuorten väliseen eriarvoisuuteen liittyvät tekijät ja niiden merkitykset nuo-

risotyön kontekstissa. Erityisesti sukupuolen ja monikulttuurisuuden suhdetta nuorisotyön pyrkimykseen tasavertaisuuden ja suvaitsevaisuuden kasvattamisessa pohdittiin useassa tutkimuksessa. Sitä vastoin seksuaalisuuteen, vammaisuuteen, ikään ja nuorten lähiyhteisöihin liittyviä teemoja purettiin vähemmän, mikä toistui myös opinnäytetöissä. Toisaalta nuorten elämäntapaisuuksia ja vapaa-ajan käytänteitä oli muissa kuin opinnäytetutkimuksissa analysoitu jonkin verran myös sosiaalisen luokan ja paikallisuuden näkökulmista. Tutkimuksissa tarkasteltiin esimerkiksi nuorisotyön ja nuorten asuinpaikan välistä suhdetta, mutta sosiaalisen aseman ja yhteiskuntaluokan merkitykset suhteessa nuorisotyöhön olivat jääneet enemmän katveeseen juuri nuorisotyön tutkimuksen näkökulmasta. Useat tutkimukset tarkastelivat nuorten toimijuuden rakentumista ja vahvistumista nuorisotyön eri työmuodoissa, tosin jotkut nuorten vähemmistöryhmät, kuten vammaiset ja heidän yhdenvertaisuutensa ja osallisuutensa mahdollistuminen nuorisotyön kentällä jäivät katvealueelle. Verrattuna nuorten toimijuuteen, nuorisotyön kentän toimijoiden käsityksiä ja tulkintoja nuorista ja nuoruudesta ja näiden käsitysten tuottamia merkityksiä nuorisotyön suhteen oli tutkittu huomattavasti vähemmän.

Teemaa 2. Nuorisotyön ammatti, professio ja nuorisotyöntekijät tarkasteltiin 10 tutkimuksessa tai tutkimushankkeessa, joista suurin osa käsitteli nuorisotyön käsitteellistä hahmottamista tai nuorisotyötä ammattina ja professiona. Myös nuorisotyöntekijöiden ammatillista kehittymistä ja ammatti-identiteettiä tarkasteltiin jonkin verran, kuitenkin huomattavasti vähemmän verrattuna alan professiopohdintaan ja esimerkiksi nuorisotyön johtajuutta ja johtamista tarkasteltiin melko vähän. Nuorisotyön etiikka, moraalit ja filosofia jäivät tutkimuksellisesti kuitenkin selkeimmin katvealueelle ja esimerkiksi nuorisotyön taustalla vaikuttavaa kasvatustilfilosofiaa ei juuri ollut pohdittu.

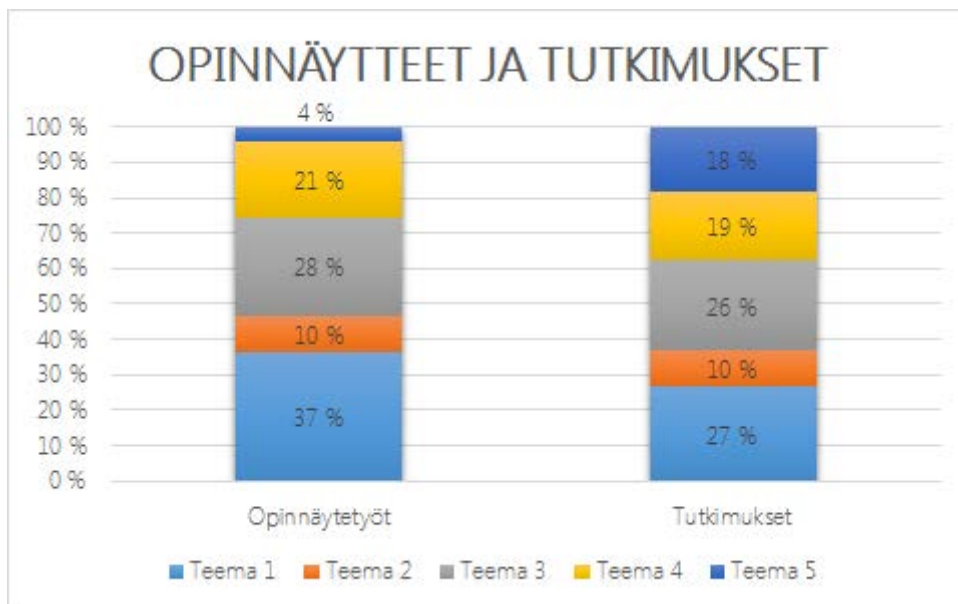
Teema 3. Nuorisotyön työmuodot, menetelmät ja oppimisympäristöt esiintyi 25 tutkimuksessa, joissa korostuivat erityis - ja kohdennetun nuorisotyön kentät. Kuten opinnäytetöissäkin, myös muissa tutkimuksissa kiinnostus fokusoitui erilaisiin nuorisotyön työmenetelmiin, kuten etsivään nuorisotyöhön tai työpajatoimintaan. Menetelmiä tarkasteltiin erityisesti suhteessa nuorten elämäntapoihin ja ajankohtaisiin ilmiöihin, minkä seurauksena teema 1 Nuoret ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt linkittyi usein yhteen teeman 3 kanssa. Vaikka nuorisotyön etiikka ja kasvatustilfilosofia jäivätkin tutkimukselliseen katveeseen (mikä ilmeni teeman 2 analyysin kohdalla), on nuorisotyön takana olevia eettisiä filosofisia arvoja ja paradokseja pohdittu kuitenkin jonkin verran eri työmuotoja ja menetelmiä käsittelevien tutkimusten yhteydessä.

Teema 4. Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen oli mukana 19 tutkimuksessa tai tutkimushankkeessa, joissa käsiteltiin erityisesti nuorisotyön moniammatillisuuteen ja verkostoitumiseen liittyviä teemoja. Kirkollista nuorisotyötä tarkasteltiin lähinnä seurakuntien omissa tutkimushankkeissa ja nuorisotyön historiallinen analyysi eri näkökulmista, kuten tyttötyön kautta, jäi marginaaliin. Nuorisopoliittisten linjausten, kuten nuorisotakuun, merkitykset ja vaikutukset nuorten elämäntilanteeseen ja sitä kautta nuorisotyöhön nousivat esiin useammassa tutkimuksessa, mutta toisaalta käsitteellistä, laajaa tutkimusta nuorisopolitiikasta, sen funktioista ja suhteista yhteiskunnallisiin aatteisiin ja arvoihin analyysissä ei löydetty. Myöskään nuorten käsityksiä omasta poliittisesta toimijuudestaan tai ylipäänsä politiikalle antamia käsitteellisiä merkityksiä ei nuorisotyön tutkimuksessa ole vielä juurikaan käsitelty esimerkiksi sen kautta, miten nuoret mieltävät poliittisen osallisuuden. Nuorisotyön kontekstin järjestötoimijoiden kenttää ja funktioita pyrittiin hahmottamaan yhdessä tutkimushankkeessa, ja vapaaehtoistyö nuorisotyön yhtenä kontekstina nousi esiin muutamassa kansainvälisessä tutkimushankkeessa. Toisaalta näissä tutkimuksissa ei välttämättä keskitytty pohtimaan vapaaehtoistyöhön ja vapaaehtoistyöntekijöiden identiteettiin liittyviä ilmiöitä teoreettisella tasolla, vaan ennemminkin fokus oli toimivissa käytänteissä, niistä oppimisessa ja informaalin, vapaaehtoisperustaisen toiminnan vaikuttavuuden arvioinnissa.

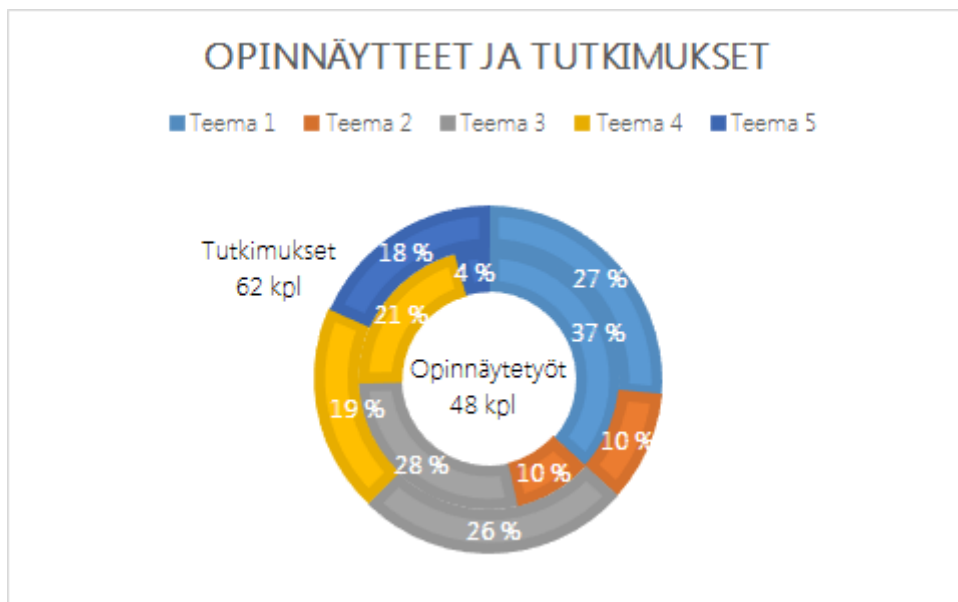
Edellä mainittuihin nuorisotyötä käsitteleviin teemoihin 2, 3 ja 4 liittyen julkaistiin vuonna 2007 laaja artikkeliantologia Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perusteet, rajat ja mahdollisuudet, johon on koottu alan 30 toimijan kirjoittamat artikkelit. Kyseisessä teoksessa esitellään monia edellisiin teemoihin liittyviä tutkimuksia ja myös tässä raportissa, erityisesti laadullisen analyysin osiossa, on viitattu useasti kyseiseen antologiaan.

Teemaa 5. Nuorisotyön teoria ja tutkimus käsiteltiin 18 tutkimuksessa tai tutkimushankkeessa, joissa korostuivat nuorisotyön vaikuttavuuteen tai arviointiin liittyvät aihepiirit. Kansainvälistä nuorisotyön tutkimusta oli tehty jonkin verran erityisesti siinä mielessä, että tutkimus koordinoitiin kansainvälisellä tasolla ja siihen osallistui eri maita, joissa kussakin toteutettiin omia aihepiiriin liittyviä tapaustutkimuksia. Kansainväliseen vertailuun tai eri maiden välisten käytänteiden ja kokemusten jakamiseen keskittyviä tutkimuksia löytyi kuitenkin tämän analyysin perusteella vain muutama. Nuorisotyön pedagogiikojen tarkastelu oli melko vähäistä, erityisesti nuorisotyön ohjaukseen yleisesti tai ohjaukseen eri työmuodoissa ja menetelmissä ei tutkimuksissa juurikaan paneuduttu.

Alla olevissa kuvioissa selvennetään tutkimusteemojen jakautumista ja keskinäistä painottumista. Kuvio 4, ensimmäinen pylväsdiaagrammikuvi, kuvaa teemojen painottumista opinnäytetöiden ja muiden tutkimusten/tutkimushankkeiden sisällä. Kuvio 5 - ympyrädiagrammi selventää teemojen jakautumista opinnäytetöiden ja muiden tutkimusten välillä.

Kuvio 4. Tutkimusteemojen jakautuminen nuorisotyön tutkimuksissa ja opinnäytetöissä

Kuvio 5. Nuorisotyön opinnäytteidien ja tutkimusten tutkimusteemat

4 NUORISOTYÖN TUTKIMUKSEN LAADULLINEN KULVAUS

Raportissa analysoidaan seuraavaksi laadullisesti nuorisotyöhön linkittyviä opinnäytetöitä, tutkimuksia sekä tutkimushankkeita edellisessä luvussa esiteltyjen teemojen (ks. myös liite 1) näkökulmasta. Jokaisen teeman yhteydessä esitellään sekä nuorisotyöhön liittyviä opinnäytetöitä että muita tutkimuksia ja tutkimushankkeita, jotka edustavat kyseistä teema-aluetta. Vaikka laadullinen analyysi määrällisen analyysin tapaan on kohdistunut samoihin vuonna 2000 ja siitä eteenpäin tehtyihin opinnäytetöihin, tutkimuksiin ja tutkimushankkeisiin, tutkimusesimerkeissä painottuvat kohtuullisen tuoreet tai parhailaan käynnissä olevat tutkimukset. Tähän ratkaisuun on päädytty osin siitäkin syystä, että Pöysä (2013) on omassa raportissaan ”*Aktiivisten havainnoinnista ulkopuolisten kuuntelemiseen? Nuorisotyön tutkimuksen sisällöt, menetelmät ja katvealueet*” kartoittanut nuorisotyön tutkimuksia, jotka on julkaistu ennen vuotta 2013.

Tässä yhteydessä on hyvä huomioda se, että teemat 1 - 5 ovat kiinteässä suhteessa toisiinsa, kuten esimerkiksi nuoria ja nuoruuteen liittyviä ilmiöitä käsittelevä teema (teema 1) sekä nuorisotyön työmuotoja ja menetelmiä käsittelevä teema (teema 3). Teemojen moniulotteisuuden ohella analyysin teon yhteydessä heräsi kysymys nuorisotutkimuksen, nuorisotyön tutkimuksen ja nuorisotyön välisistä suhteista. Vaikka tässä raportissa painopiste on selkeästi nuorisotyön tutkimuksessa, tulee ymmärtää, että parhaimmassa tapauksessa sekä nuorisotyö, nuorisotyön tutkimus että nuorisotutkimus ovat dialogisessa vuorovaikutuksessa keskenään inspiroiden toisiaan, jolloin nuorisotyö voi perustua sekä tietoperusteisuuteen että kokemuseräiseen kentän ymmärrykseen nuorista ja nuoren elämäntilasta ajassamme.

Raportissa on tehty tietoinen ratkaisu siitä, että osa esitellyistä esimerkkitutkimuksista sivuaa selkeästi myös nuorisotutkimuksen kenttää, jolloin on kirjoittajan mielestä oleellista pohtia sitä, miten nuorisotutkimuksen ja nuorisotyön tutkimuksen tuottama, toisiaan täydentävä tieto voi kohdata kentällä toimivien arkikokemuksen. Tämä ei toki tarkoita sitä, että nuorisotyön tai siihen liittyvän tutkimuksen tulisi olla jossakin mielessä alisteista nuorisotutkimukselle, vaan, mikäli nuorisotutkimuksen, nuorisotyön tutkimuksen ja nuorisotyön välisessä suhteessa on näkyvissä repeämiä, raportti kannustaa pohtimaan syitä tähän. Onko kenties niin, että käsitteellisiin eroihin keskittymisen ohella kannattaisikin

keskittyä tutkimusta ja nuorisotyötä yhdistäviin ja toisiaan tukeviin seikkoihin sekä luovien, vuorovaikutusta rakentavien tutkimusmetodien kehittämiseen?

4.1 Nuoret ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt

Ensimmäinen analysoitava teema-alue on Nuoret ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt, johon kuuluvat nuorten välistä eriarvoisuutta tuottavat tekijät, kuten monikulttuurisuus, etninen tausta, sosiaalinen luokka, uskonto, paikallisuus, sukupuoli, seksuaalisuus, ikä, vammaisuus, nuorten elämäntapa/elämäntapaisuus jälkimodernissa ajassa (digitalisaatio, kuluttajuus, globaalius), nuoren lähiyhteisöt ja niiden merkitykset (perhe, nuorten vertaisryhmät, harrastukset) sekä laajemmin nuorisokysymykseen ja nuorten toimijuuteen liittyvät teemat.

Tämän kattoteeman alta nousivat erityisesti esiin erilaiset nuorten elämäntapaan ja valintoihin vaikuttavat eriarvoisuutta tuottavat tekijät. Eriarvoisuutta synnyttävistä tekijöistä tutkimuksissa painottuivat etnisen taustan, monikulttuurisuuden ja sukupuolen merkitykset. On kuitenkin tärkeää huomioida, että, vaikka erityisesti monikulttuurinen poikatyö ja siihen liittyvä nuorisotyön tutkimus on jonkin verran lisääntynyt, representoituu sukupuoli erilaisine merkityksineen nuorisotyön tutkimuksessa etupäässä tyttöiden ja tyttötyön tutkimuksen kautta.

Paitsi nuorten elämäntapateorioiden näkökulmasta, eriarvoisuutta synnyttävät ja ylläpitävät tekijät ja niihin liittyvä nuorisotutkimukseen ja nuorisotyön tutkimukseen perustuva tieto on huomioitu nuorisotyön kentällä konkreettisissa työmuodoissa ja menetelmissä. Raportissa käsitellään seuraavaksi tarkemmin monikulttuurista ja sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä ja niitä käsityksiä, joihin nuo työmuodot perustuvat teoreettisen tiedon ja tutkimusesimerkkien välityksellä.

Kuten aiemmin jo määrällisen analyysin yhteydessä todettiin, eriarvoisuutta tuottavat mekanismit kietoutuvat yksilöiden elämismailmoissa kiinteästi yhteen ja esimerkiksi sukupuolen ja etnisen taustan tuottamien merkitysten erottaminen toisistaan on haastavaa tai suorastaan mahdotonta. Honkasalon & Souton (2008, 124) mukaan monikulttuurisuus asettaakin nuorisotyössä haasteita erityisesti sukupuolten väliselle roolijaolle ja kulttuurisille malleille; esimerkiksi monikulttuurisessa tyttötyössä on kyettävä hakemaan tasa-

painoa kulttuurisensitiivisyyden ja länsimaisten tasa-arvonäkemyksen välillä, mutta antaen tilaa erilaisuudelle. Laurent (2004) on tutkimuksessaan *What more can we do? Multicultural girl work in practice. Developing a Multicultural Action Plan for the Girls' house, A Meeting Place for Girls and Young Women in Helsinki* määritellyt tarkemmin sitä, mitä monikulttuurisuus tarkoittaa eri sukupuolien näkökulmasta ja millaisia piirteitä monikulttuurinen nuorisotyö saa esimerkiksi tyttöjen talolla, jossa tyttöys on olennainen osa toimintaa.

Myös muissa monikulttuurisuutta käsittelevissä esimerkkitutkimuksissa, joita raportissa tämän teeman alla nostetaan esiin, on läsnä vahvasti sukupuolen ulottuvuus ja etnisen taustan ja sukupuolen yhteisvaikutukset. Stenbergin pro gradu -tutkimus *Sosiaalinen arviointi monikulttuurisessa poikatyössä – Monikulttuuristen poikien ja nuorisotyöntekijöiden käsityksiä sosiaalisen pääoman käsitteistä* (2013) pyrki vertailemaan Setlementtinuorten Hämeen piiri ry:n monikulttuuriseen Kølvi-toimintaan osallistuvien poikien ja työntekijöiden käsityksiä sosiaalisen pääoman eri ulottuvuuksista, kuten yhteisöllisyydestä, aktiivisesta kansalaisuudesta ja suvaitsevaisuudesta. Stenbergin fenomenografinen tutkimus monikulttuurisesta poikatyöstä on poikkeus siinä mielessä, että monikulttuurista nuorisotyötä koskeva tutkimus on harvemmin keskittynyt maahanmuuttajataustaisiin poikiin, vaikka on selvää, että myös pojat tarvitsevat tasa-arvokasvatusta ja tukea mieheksi kasvamisessa suomalaisessa yhteiskunnassa. (Honkasalo & Souto 2008, 126.) Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että Kølvi-toiminnan tavoite olla poikien identiteettien rakentumisen tukena toteutuu parhaimmalla tavalla vastavuoroisen kunnioituksen ja avoimuuden kautta.

Rusasen etnografinen pro gradu -tutkimus *Kohtaamisia Tyttöjen Talolla: neuvotteluja monikulttuurisesta identiteetistä ja sukupuolesta* (2014) analysoi sitä, miten monikulttuurisen taustan omaavat tytöt ja nuoret naiset neuvottelevat ja rakentavat identiteettiään suhteessa erontekojä tuottaviin tekijöihin: ikään, etniseen taustaan ja sukupuoleen. Tutkimus pohti myös sitä, miten eri tavoin tytöt muokkaavat sukupuoli - ja kulttuuri-identiteettejään erilaisissa toimintaympäristöissä, kuten formaalin ja informaalin oppimisen tiloissa. Tyttöjen monikulttuurinen identiteetti näyttäytyi tutkimuksessa moninaisena, kontekstuaalisena ja muuntuvana, jolloin ikä, sukupuoli ja etnisuus risteilivät monin eri tavoin. Kuten raportissa on aiemmin tuotu esille, myös tämän tutkimuksen mukaan monikulttuuriset kysymykset representoivat tyttöyteen linkittyen siten tyttöjen sosiaaliseen asemaan

sekä yhteiskunnan ja eri kulttuurien asettamiin sukupuolirooleihin. Arjen identiteettineuvotteluissa kuulemisen ja osallisuuden kokemukset liittyvät myös monipaikkaisuuteen, paikallisuuteen, kouluun ja vertaissuhteisiin.

Kun tarkastellaan monikulttuurista nuorisotyötä, on tärkeää huomata, että kyse ei ole pelkästään maahanmuuttajien parissa tehtävästä nuorisotyöstä, vaan monikulttuurinen nuorisotyö voi tarkoittaa myös kaikille nuorille suunnattua suvaitsevaisuuskasvatusta ja rasismista vastaavaa toimintaa (Honkasalo & Souto 2008, 115). Tämän raportin perusteella voidaan todeta, että monikulttuurista nuorisotyötä koskeva tutkimus on keskittynyt maahanmuuttajien parissa tehtävään työhön. Rasismia ja syrjintää koskeva tutkimus ja toisaalta kansallisia, ”vanhoja” vähemmistöryhmiä, kuten saamelaisia ja romaneja, koskeva tutkimus on erityisesti opinnäytetöiden kohdalla jäänyt paitsioon. Kuitenkin Honkasalon ja Souton (mt. 126) mukaan nuorisotyössä ja nuorisokasvatuksessa tulisi huomioida kiinnittää myös kantasuomalaisten nuorten asenteisiin, syrjiviin käytäntöihin ja rassistisiin nuorisoryhmiin. Nuorisotyön kentällä kantasuomalaisten ”ulkoistaminen” monikulttuurisuustyöstä voi ilmetä konkreettisesti siten, että kantasuomalaisia nuoria on haastavaa saada mukaan monikulttuuriseksi määriteltyyn nuorisotyöhön (mt. 123).

Monikulttuurisuudessa keskeistä on kuitenkin se, miten koko yhteiskunnan monimuotoisuutta tuetaan ja miten erilaiset arvomaailmat kyetään integroimaan osaksi yhteiskuntajärjestystä. Tällöin tavoitteena on niiden mekanismien tunnistaminen, joiden kautta vähemmistöjä pyritään alistamaan enemmistön arvoille ja kulttuurisille tavoille. Tässä yhteydessä kulttuurisista eroista ja yleistyksistä puhuttaessa on tärkeää huomioida, kenellä on valtaa määrittää yksilöiden ja ryhmien välisiä eroavaisuuksia ja rakentaa sitä normaaliskäsitystä, johon poikkeavaksi määriteltyä toimintaa punnitaan. Valtakysymykset ovat olennaisia erityisnuorisotyössä, jossa toiminnan tavoitteet peilautuvat aina jossain suhteessa normatiivisille käsityksille oikeaksi koetusta nuoruudesta siitä huolimatta, että toiminta pyrkii nuoren toimijuuden vahvistamiseen.

Vaikka valtaa filosofisesta ja eettisestä näkökulmasta on pohdittu vähemmän monikulttuurista nuorisotyötä käsittelevässä tutkimuksessa, on Juvonen (2015) etsivän nuorisotyön kontekstissa liikkuvassa väitöskirjassaan Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen: Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä, käsitellyt kontrollointiin, valtaan ja toimijuuteen liittyviä kysymyksiä, jotka heijastuvat myös monikulttuuriseen nuorisotyöhön.

Valta-asemien tarkastelua ei voida rajoittaa vain vähemmistön ja enemmistön välille, vaan on ymmärrettävä se, etteivät marginaalin edustajat ole keskenäänkään samanarvoisessa asemassa. Monikulttuurisessa nuorisotyössä onkin hyvä esittää kysymyksiä siitä, millainen mahdollisuus nuorella itsellään on määrittellä kulttuuriaan ja omaa rooliaan sen sisällä, jolloin on pohdittava kriittisesti myös sitä, kenen toimijuutta ja osallisuutta nuorisotyön tutkimus kulloinkin edistää. (Honkasalo & Souto 2008, 117 - 119, 121.) Vallan jakautumista eri etnisten ryhmien välillä etnisten hierarkioiden näkökulmasta ei ole kuitenkaan juuri tutkittu nuorisotyön tutkimuksessa eikä myöskään nuorisotutkimuksessa.

Monikulttuurisuutta ja suvaitsevaisuutta nuorisotyössä on tarkasteltu valtakunnallisessa tutkimushankkeessa Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen (Harinen 2005, Pyykkönen 2007), jonka mukaan monikulttuurinen nuorisotyö on usein suomalaisten hallinnoimaa eikä maahanmuuttajanuorten ääni pääse kuuluville nuorisotyön sisällöistä ja menetelmistä päätettäessä. Toisaalta kyseisen tutkimuksen mukaan monikulttuuriset nuoret ovat aktiivisia ja kiinnostuneita nuorisotoiminnasta ja heidän järjestöosallistumisensa ja -kiinnostuksensa on keskimäärin kantasuomalaisia nuoria suurempaa.

Nuorisotutkimusseuran koordinoima ja Nuorisoasiain neuvottelukunnan ja Pelastakaa Lapset ry:n kanssa yhteistyössä toteutettava hanke: Nuoret vastaanottokeskuksissa (2016) tarkastelee osallistuvan havainnoinnin keinoin, millaista on nuoren elämä vastaanottokeskuksessa ja millaisia toiveita ja ajatuksia nuorilla on Suomessa elämisen alkuvaiheisiin liittyen. Kyseinen tutkimushanke tuonee lisätietoa siitä, miten nuorisotyö pystyy tuemaan turvapaikanhakijastatuksella maahan tulleiden nuorten kotoutumista informaalin kasvatuksen keinoin. Pakolaisuuden tuottamat merkitykset suhteessa nuoruuteen ja kohdennettuun nuorisotyöhön ovat tähän mennessä olleet tutkimuksen katvealueella monikulttuurisuuden näyttäytyessä tutkimuksessa melko homogeenisena ilmiönä.

Monikulttuurisuuden ja etnisen taustan lisäksi nuoriin liittyvään teema-alueeseen kuuluvat myös yhteiskuntaluokkaan ja paikallisuuteen liittyvät tutkimukset. Kuten jo määrällisen analyysin yhteydessä todettiin, erityisesti nuorten ja heidän lähiyhteisönsä luokkataustan ja sosiaalisen aseman synnyttämät merkitykset ovat jääneet nuorisotyötä koskevassa tutkimuksessa katvealueelle. Yksi esimerkki yhteiskuntaluokan vaikutuksia sivuavasta tutkimuksesta on Määtän ja Tolosen toimittama artikkeliteos Annettu, otettu, itse-

tehty. Nuorten vapaa-aika tänään (2011), joka kertoo nuorten erilaisista vapaa-ajan käytännöistä, merkityksistä, tiloista ja instituutioista. Teoksessa pureudutaan muun muassa siihen, miten sukupuoli, etnisuus yhteiskuntaluokka ja paikallisuus vaikuttavat nuorten vapaa-ajanviettopaikkoihin ja osallisuuteen. Teokseen koottujen tutkimusartikkelien mukaan luokkaraja merkityksellistyi tutkimusaineistossa esimerkiksi käytettävissä olevien materiaalien resurssien välisinä eroina, nuoren heikkona koulutusmotivaationa ja -tasona, yksilön leimautumisena "huonoksi seuraksi" sekä kestävien sosiaalisten suhteiden vähäisenä määränä (kt. esim. Aaltonen, Kivijärvi, Peltola & Tolonen 2011, 38 - 40). Näin nuorten vapaa-aika, ja siten osallisuus esimerkiksi nuorisotyön tuottamiin toimintamuotoihin, ei ole irrallinen yhteiskunnan erilaisista rakenteista ja eriarvoisuuksista. Kyseinen teos perustuu Nuorisotutkimusseuran tutkimusohjelmaan 2008 - 2010, jonka sisällä tuotettiin useita osatutkimuksia nuorten vapaa-ajan ja hyvinvoinnin väliseen suhteeseen liittyen.

Monikulttuurisuuden ja etnisen taustan ohella ensimmäisessä teema-alueessa korostuivat myös sukupuoleen liittyvät kysymyksenasettelut ja sukupuolen merkitykset nuorisotyön kentällä. Raportissa avataan seuraavaksi sukupuolisensitiivisyyden perspektiivejä tarkemmin ja esitellään aiheeseen liittyviä tutkimuksia.

Punnonen (2008, 521 - 522) määrittelee sukupuolisensitiivisen työotteen lähestymistavaksi, jossa tunnistetaan sukupuolen vaikutus ihmisen elämään ja hänen tekemiinsä ratkaisuihin ja valintoihin. Tunnistamisen tarkoituksena on sukupuolistereotyyppien kriittisen analyysin ja kyseenalaistamisen mahdollistaminen. Erilaisten sukupuolittuneiden odotusten tiedostaminen on tärkeää, koska niillä on suuri vaikutus ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja ne voivat muodostua yksilöille itsensä toteuttamisen esteiksi. Käsitteemme sukupuolesta ja sukupuolen mukaisesta käyttäytymisestä rakentuu siis sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö, joka pyrkii purkamaan sukupuolen perusteella tehtyjä kahtiajakoja, voi tarjota nuorille turvallisen tilan erilaisille identiteettikokeiluille ja identiteetin etsimiseen, jolloin nuori voi löytää itselleen sopivia olemisen tapoja jälkimodernissa ajassa. (Punnonen 2008, 523.)

Sukupuolittuneiden stereotyyppien tiedostamisen kautta voidaan analysoida myös sitä, millaiset syrjäytymisen muodot uhkaavat enemmän tyttöjä ja millaiset taas poikia, jolloin on helpompaa kartoittaa nuoren yksilöllisen tuen tarvetta. Honkatukian ja Pösön (2004)

koulukodissa asuvien nuorten ryhmähaastatteluihin perustuvan tutkimuksen mukaan esimerkiksi väkivalta on nuorten keskuudessa pitkälti sukupuolittunutta tuottaen erilaisia arkkokokemuksia koulukodin nuorille sukupuolesta riippuen. Tämä tutkimus on hyvä esimerkki nuorisotutkimuksen kentälle sijoittuvasta tutkimuksesta, jonka tuottamaa tietoa ja ymmärrystä nuorista voidaan kuitenkin hyödyntää nuorisotyön kehittämisessä ja nuorten tarpeiden määrittelyssä.

Sukupuolesta riippumatta jokainen nuori tarvitsee luotettavan aikuisen läsnäoloa, luottamusta, kunnioitusta ja välittävää kohtaamista. Tätä korostaa Purjo (2011) väitöskirjassaan: Väkivaltaisesta nuoruudesta vastuulliseen ihmisyyteen. Eksistentiaalis-fenomenologinen ihmiskäsitys elämäntaidollis-eettisen nuorisokasvatuksen perusteena. Väitöskirja tutkii sitä, miten väkivaltaisen taustan omaavia nuoria voidaan nuorisokasvatuksen kautta tukea kohti vastuullista ihmisyyttä. Purjon näkemyksen mukaan nuoren väkivaltaisuus on aina osaksi myös tarkoituksettomuuden ja rakkaudettomuuden ongelma, johon voidaan esimerkiksi nuorisotyön kautta vaikuttaa. Tällöin nuorisokasvatuksen tavoitteena tulee olla nuoren kehityksen tukeminen ihmiseksi, joka suuntautuu yleisinhimillisiin arvoihin ja hyveisiin. Purjon väitöskirja edustaa nuorisotyön tutkimuksen kentässä harvinaista eettis-filosofista näkemystä nuorisokasvatuksesta.

Syrjäkarin pro gradu -työ Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö tyttöjen kokemuksina (2013) tutki sukupuolisensitiivistä tyttötyötä, jossa tyttöys näyttäytyy kulttuurisesti tuotettuna sosiaalisena kategoriana. Kyseinen tutkimus selvitti, miten sukupuolisensitiivinen tyttötyö edistää tyttöjen ja nuorten naisten voimaantumista ja vahvistaa heidän toimijuuttaan osallisuuden kautta. Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita tyttöjen omista kokemuksista ja pyrittiin tuomaan esiin syrjäytymisvaarassa olevien tyttöjen yksilöllisyyttä ja omaa ääntä. Tutkimuksen tulosten perusteella sukupuolisensitiivinen tyttötyö synnyttää tiloja, joissa tytöt voivat saada vertaistukea ja rakentaa uusia sosiaalisia suhteita. Myös työntekijöiden roolit nuorten voimaantumisen kokemuksissa olivat merkittäviä, ja työntekijät pystyivät vahvistamaan tyttöjen itseluottamusta esimerkiksi luottamuksellisten keskustelujen välityksellä.

Honkasalon väitöskirja Tyttöjen kesken: Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä (2011) analysoi sitä, miten monikulttuuristuminen on vaikuttanut nuorisotyön sisältöihin, arvopohjaan ja tavoitteisiin. Etnisen taustan ja sukupuolen yhteen kietoutumista kuvaa se, että Honkasalon tutkimuksen mukaan monikulttuuriset kysymykset

linkittyvät erityisellä tavalla tyttöjen asemaan ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Väitöskirjassa pohditaan sitä, miten sukupuolten välinen tasa-arvo suhteutuu monikulttuurisuuteen ja miten näistä suhteista neuvotellaan nuorisotyön kontekstissa. Tulosten mukaan monikulttuurisuuteen liittyvät kysymykset ovat tehneet sukupuolten välisestä tasa-arvosta nuorisotyössä näkyvämpää, mutta samalla erityisesti monikulttuurisista taustoista tuleville tytöille tarjotaan herkästi heitä itseään hämmentävää uhri-roolia.

Honkasalon edellä esitelty tutkimus myös selvensi sitä, miten sukupuolisensitiivinen nuorisotyö mielletään ennen kaikkea tyttöjen parissa tehtäväksi työksi. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta tyttötyö painottui myös tässä raportissa analysoiduissa tutkimuksissa. Joensuun etnografinen pro gradu -tutkimus Maahanmuuttajapoikien emotionaalinen integraatio - etnografia monikulttuurisesta nuorisotilasta (2010) käsitteli melkein poikkeuksellisesti murrosikäisinä Suomeen muuttaneiden pakolaistaustaisten poikien emotionaalista integraatiota sosiaalisten ja emotionaalisten suhteiden kautta. Tutkimuksen mukaan nuorten vertaissuhteet ja ystävyyssuhteet kantasuomalaisen nuorten kanssa ovat olennaisia osallisuuden, kuulumisen ja integraation kannalta. Nuorisotyö on yksi foorumi, joka luo tällaisia kuulumisen mahdollistavia paikkoja ja tiloja. Tutkimuksessa kuitenkin korostettiin sitä, että monikulttuuriset pojat eivät muodosta homogeenistä joukkoa, vaan heidän resurssinsa päästä yhteisön jäseniksi ovat keskenään eritasoisia.

Suomen Setlementtiliitto koordinoi sukupuolisensitiivisen nuorisotyön kehittämiseen tähtäävää Me kaikki -hanketta (2014 - 2016). Hankkeen tarkoituksena on levittää sukupuolisensitiivistä tietoutta ja näkökulmaa setlementtityön eri toimialoille sekä setlementtiliikkeen ulkopuolelle, jolloin hankkeen pääpaino on nuorisotyön konkreettisessa kehittämisessä. Sukupuolisensitiivisyyteen liittyen Suomen Setlementtiliitto on toteuttanut myös tyttötyön kehittämiseen keskittyneen Tyttötyön kolmivuotisen verkostohankkeen (2011–2013) sekä Meikäpoika -hankkeen (2001 - 2003), jonka tavoitteena oli luoda uusia malleja poikatyöhön ja etsiä samalla vastauksia nuorisotyön kohtaamiin poikien kasvuun liittyviin haasteisiin.

Seksuaalisuus ja seksuaaliseen kehitykseen ja käyttäytymiseen liittyvät teemat jäivät nuorisotyön kontekstia käsittelevissä tutkimuksissa yksittäisten tutkimusten varaan. Seksuaalisuuden kehittyminen on kuitenkin olennainen osa nuoruutta ja identiteetin rakentamista, jota nuorisotyön ja sitä kautta myös nuorisotyön tutkimuksen on tarkoitus tukea. Lehtosen (2003) mukaan seksuaalisuuteen liittyvästä moninaisuudesta edelleen usein

vaietaan formaalin koulutuksen kentällä, jossa heteroseksuaalisuus ja sukupuolten välinen vastakkaisuus ovat edelleen normatiivisia olettamuksia. Nuorisotyöntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia perinteisten sukupuolirajat rikkovasta tai normit kyseenalaistavasta seksuaalisesta käyttäytymisestä on tutkittu tähän mennessä melko vähän.

Nuorisotutkimusseuran parhaillaan käynnissä oleva tutkimushanke: Sukupolvien väliset neuvottelut, sosiaalinen kontrolli ja sukupuolistettu seksuaalisuus - GENESO (2012 - 2016) tarkastelee eri sukupolvien välisiä neuvotteluja ja näkemyksiä sukupuolisuudesta ja seksuaalisuudesta nuorten monikulttuurisissa ja moniarvoisissa toimintaympäristöissä, kuten perheissä, lähiyhteisöissä, vertaissuhteissa ja erilaisissa instituutioissa, joista nuorisotyö on yksi esimerkki. Näin kyseinen tutkimushanke linkittyy nuorisotutkimuksen lisäksi myös nuorisotyön tutkimuksen alueelle. Kyseiseen tutkimushankkeeseen ja sen tuottamaan tietoon perustuvaa kurssia tarjotaan Tampereen yliopiston Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opintosuunnan opetusohjelmassa.

Suomen akatemian rahoittama Honkasalon johtama tutkimushanke: Sukupuolten tasa-arvo, etnisuus ja seksuaalisuus: Monikulttuurinen seksuaalikasvatus Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa 2015 - 2018 tarkastelee seksuaalikasvatusta monikulttuurisuuden näkökulmasta. Tutkimuksessa pohditaan muun muassa sitä, kenellä on oikeus määritellä, millaista seksuaalikasvatuksen tulisi olla ja mihin perustuvat kulttuuriset näkemykset sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Suomen, Ruotsin ja Norjan seksuaalikasvatusta lähestytään sekä yksilön että rakenteiden näkökulmasta.

Iän merkityksiä suhteessa nuorisotyön tutkimukseen tai nuorisotyöhön ei tutkimuksissa juuri lähestytty. Ikä on kuitenkin merkittävä tekijä elämäntien tarkastelussa ja normittamisessa, jolloin voidaan ajatella, että ikä saa erilaisia merkityksiä myös nuorisotyössä, esimerkiksi nuorten ja työntekijöiden välisissä suhteissa. Kysymykset voivat herätä muun muassa siitä, miten määritellään sopiva nuorisotyön asiakas. Onko ikä ohjaava tekijä, kun määritetään kuka on nuori?

Iän problematiikan lisäksi eri tavoin vammaiset nuoret muodostavat nuorisotyön tutkimuksessa katvealueen, jonka seurauksena vammaisten nuorten toimijuuden rakentumista, identiteettityötä ja yhdenvertaisuutta nuorisotyön konteksteissa ja tiloissa ei ole juuri tutkittu. Vastaavan, tutkimukselliseen paitsioon jääneen, marginaaliryhmän muodostavat nuoret rikoksentekijät ja - uusijat sekä päihteiden väärinkäyttäjät, joiden roolia tai asemaa

nuorisotyössä nuorisotyön tutkimuksessa ei ole tutkittu nuorten itsensä tai nuorisotyöntekijöiden määrittelemänä. Vaikka tieteellistä kriminologista tutkimusta, jossa tarkastellaan esimerkiksi nuoria rikollisia, onkin tehty jonkin verran, tämä tutkimus ei kuitenkaan juurikaan kommunikoi nuorisotutkimuksen tai nuorisotyön tutkimuksen kanssa. Näitä marginaaliryhmiä sivuuttavat tutkimukset ovat lähinnä viitanneet kontrollointi - tai auttamiskursseihin erityisnuorisotyön viitekehyksessä. Poikkeuksen muodostavat Non Fighting Generation ry:n vuodesta 2008 tuottamat nuorten arvo - ja väkivallattomuuskasvatukseen liittyvät tutkimusjulkaisut (9 kpl). Näissä tutkimuksissa on käsitelty muun muassa väkivallan ja sukupuolen välistä suhdetta tarkastelemalla sekä poikien että tyttöjen väkivaltaisuutta ja väkivallantekoja.

Yleisemmällä tasolla nuoren identiteetin rakentumis - ja neuvotteluprosessia nuorisotyön kontekstissa on tutkinut Sinisalo-Juha pro gradussaan: Nuoren identiteetti nuorisotyössä. Identiteettiteorioiden näkökulmia informaaliin kasvatukseen (2011), jossa on selvitetty nuoren identiteetin kehittymisen tukemista feministisestä ja uuseriksonilaisesta näkökulmasta. Tutkimuksen taustana toimii näkemys jälkimodernista yhteiskunnasta, jossa identiteettineuvottelut ovat jatkuvasti käynnissä olevia prosesseja. Tutkimus on sikäli nuorisotyön tutkimuksen kentässä poikkeuksellinen, että tutkimusaineisto koostuu puhtaasti teoreettisesta aineistosta eli 24 tieteellisestä, identiteettiä käsittelevästä, referee-julkaisusta. Tutkimuksen mukaan informaalin kasvatuksen piirteitä ovat läsnäolo, reflektio, dialogi ja luottamus, jotka kaikki ovat merkittäviä tekijöitä myös identiteettityötä tukevassa nuorisotyössä ja nuorisokasvatuksessa.

Nuorten elämäntapaan vaikuttavia, ajassa konstruoituvia ilmiöitä pohditaan myös Nuorisotutkimusseuran Kilpailun ja suorittamisen nettisukupolvi ryhmäpedagogisessa prismassa - hankkeessa (2014 - 2016). Hankkeessa on pyritty tiheiden kuvauksien kautta tuottamaan tietoa nuorisoryhmien merkityksestä ja konkreettisesta paikasta pedagogiassa ja nuorisotyön kehittämistyössä. Hankkeen tutkimuksellinen näkökulma sisältää erityisen aikaan ja paikkaan suhteutuvan sukupolvierittelyn, jossa pohditaan sitä, millaisen pedagogisen haasteen ja mahdollisuuksien vuon digitaalisiin käyttöliittymiin kasvanut lasten ja nuorten polvi tuo nuorisotyön ja koulutuksen kentälle.

Digitalisaation lisäksi ensimmäisen teemakokonaisuuden alla käsiteltiin muitakin nuorten vapaa-aikaan ja elämäntapaisuuksiin liittyviä kysymyksiä. Tolosen Nuorisotutkimusseu-

rassa toteuttama tutkimushanke Nuorten vapaa-aika, sosiaaliset suhteet ja elämäntapaisuus (2008 - 2010) tarkasteli nuorten vapaa-ajan käytäntöjä ja vapaa-ajan tiloja, joista nuorisotyön tilat ja paikat muodostavat yhden kokonaisuuden. Tutkimuksessa on huomioitu myös virtuaalisten tilojen merkitys nuorten toimijuuden rakentumisen paikkoina, joista verkkonuorisotyö on yksi esimerkki. Tutkimuksessa sivuttiin nuorten vertaissuhteiden merkityksiä ja käytäntöjä pohtimalla sitä, missä nuoret esimerkiksi kohtaavat toisensa ja miten joukkoon kuulumisen ja osallisuus rakentuvat sisään- ja ulossulkemisen kautta. Tolosen tutkimushankkeen keskiössä olivat nuorten väliset (ystävyyssuhteet ja nuorten monimuotoiset yhteisöllisyyden muodot, jotka ovat merkityksenantojen ja identiteettien muodostamisen paikkoja.

Nuorisotyön merkittävyyden ja vaikuttavuuden arvioinnin suhteen edellä esiteltyjen kaltaiset tutkimukset antavat tärkeää tietoa siitä, miten nuoret rakentavat ja etsivät minuitaan informaalin kasvatuksen tiloissa. Monipuolinen harrastus - ja kulttuuritoiminta on ollut osa suomalaista nuorisotyön kenttää jo 1920 - ja 1930 - luvuilta saakka, jolloin Nuoren Voima Liitto alkoi juurruttaa yksittäisiä harrastusaloja nuorisotyöhön. Omaehtoinen ja vapaamuotoinen harrastustoiminta on jo pitkään tarjonnut nuorille tiloja ja paikkoja rakentaa myönteistä minäkuvaa ja identiteettiä positiivisten oppimiskokemusten ja itseilmaisun kautta. Nuorisotyöllä on myös mahdollisuus tarjota nuorille harrastustoiminnan kautta sellaista ohjausta, johon nuoren perheellä tai koululla ei ole resursseja. (Nieminen 2008, 25.)

Omaehtoisen, nuorisotyön organisoiman kulttuuri- ja harrastustoiminnan merkitykset ja vaikuttavuus nuoren identiteetin ja elämäntapain rakennusaineina sekä nuorten keskinäisten vertaissuhteiden vaikutusten analysointi erityisesti nuorisotyön kontekstissa jää tutkimukselliseen marginaaliin. Kysymys vertaissuhteista ja harrastustoiminnasta nuoren yhtenä kasvualustana ja kasvattajana on kuitenkin tärkeä, kun pohditaan yksilö - ja ryhmänuorisotyön välistä suhdetta tai moniammatillista kasvatuskumppanuutta esimerkiksi koulun kanssa. Maailman globalisoitumiseen ja sitä kautta nuorisotyön globaaliin kehittymiseen liittyvät kysymykset esiintyivät nuorisotyön tutkimuksissa marginaalisella tasolla.

Yhteiskuntaluokka kokonaisuutena jäi nuorisotyön tutkimuksessa vahvasti paitsioon, vaikka aihetta on nuorisotutkimuksen kentässä tutkittu jonkin verran. Esimerkiksi Tolosen parhaillaan käynnissä oleva tutkimusprojekti Nuoret, marginalisaatio ja instituutiot

(2014) valottaa yhteiskunnallista keskustelua nuorten syrjäytymisestä ja “kadottamisesta”, jota sekä julkisuudessa että tutkimuksessa on viime vuosien ajan käyty kiivaastikin. Kyseinen tutkimus pyrkii löytämään keinoja siihen, miten instituutioita voisi kehittää nuorten kannalta toimivimmiksi, jolloin ne kykenisivät ehkäisemään tehokkaammin syrjäytymistä. Tutkimuksella on siis myös nuorisotyöllinen ulottuvuus sen pohtiessa nuorisoystävällisiä keinoja instituutioiden käytänteisiin ja tuottaessa näin arvokasta tietoa esimerkiksi erityisnuorisotyön tietotarpeisiin.

Nuorisotutkimusseuran Tutkimusohjelma 2008 - 2010: Nuorten vapaa-ajan käytännöt ja nuorisotyö pyrki selvittämään nuorten vapaa-ajan nykypirteitä ja käytäntöjä Suomessa sekä organisoidun toiminnan että omaehtoisen toiminnan näkökulmista. Tutkimusohjelman tutkimuksissa pohdittiin muun muassa sitä, mikä on nuorisotyön merkitys ja arvo nuorten sosiaalisten verkostojen, nuorisokulttuurien, yhteisöllisyyden ja ystävyyssuhteiden rakentumisen ja muuttumisen kannalta ja millainen rooli sille näissä monimutkaisissa verkostoissa muodostuu.

4.2 Nuorisotyön ammatti, professio ja nuorisotyöntekijät

Seuraavassa luvussa avataan tutkimusesimerkkien kautta tema-alueita: Nuorisotyön ammatti, professio ja nuorisotyöntekijät, joka sisältää nuorisotyön käsitteelliseen tutkimukseen, nuorisotyön etiikkaan, moraaliin ja filosofiaan, nuorisotyöntekijöiden professionaalisuuteen ja nuorisotyöhön professionaalisuuteen liittyviä teemoja.

Niemisen (2008,21) mukaan nuorisotyön moniulotteisuudesta ja moniarvoisuudesta johtuen nuorisotyötä on vaikeaa tai jopa mahdotonta asettaa mihinkään tarkasti rajattuun muottiin, mutta toisaalta alan professionaalistuminen ja kasvatuksellinen perusluonne kuitenkin edellyttävät nuorisotyön yleisten perustehtävien ja tavoitteiden tunnistamista sekä työn takana olevien eettisten periaatteiden tai eetoksen hahmottamista. Tällaisen nuorisotyön käsitteellisen hahmottamisen on perustuttava nuorisotyötä koskevaan tutkimukseen eikä esimerkiksi suoraan annettuina hyväksytyihin poliittisiin tai hallinnollisiin säädöksiin. Tästä syystä nuorisotyön kenttä tarvitsee myös yksittäisten toimijoiden tehtäväkuvauksia laajempia ja kattavampia kuvauksia nuorisotyön funktioista ja toimintakentistä. (Mt. 23.)

Nieminen (2008, 23) määrittelee nuorisotyölle neljä yleistä perusfunktiota, joista jokaisen tulisi olla jollakin tasolla läsnä myös nuorisotyötä koskevassa käsitteellisessä tutkimuksessa. Nämä neljä tehtävää ovat socialisaatiofunktio, personalisaatiofunktio, kompensatiofunktio sekä resursointi- ja allokointifunktio. Socialisaation perustehtävä on nuorten liittäminen heitä ympäröivään kulttuuriin ja yhteiskuntaan, jolloin socialisaation luonne on olemassa olevia arvoja, normeja ja rooleja säilyttävä. Suomalaisen nuorisotyön perinteet perustuvat juuri tällaiselle sopeuttavalla ja vanhaa säilyttävälle ideologialle. Toisaalta kuitenkin kulttuuri, ja siten socialisaatioprosessi itsessään, muuttuvat ajan kuluessa, jolloin socialisaatioon liittyy myös muutos ja uudistus. Nuorisotyön tehtävänä onkin aktiivisen kansalaisuuden ja nuoren oman toimijuuden ja osallisuuden mahdollistaminen ja tukeminen erilaisten ajankohtaisten tietojen ja taitojen vahvistamisen kautta.

Jos socialisaatiofunktioon liittyy ainakin jollain tasolla sopeutuminen ja normien mukaan toimiminen, nuorisotyön personalisaatiofunktio korostaa puolestaan nuoren yksilöllisyyden, ainutlaatuisuuden ja potentiaalisuuden tunnistamista, tunnustamista ja siihen luottamista. Personalisaatiofunktioon sisältyy nuorisotyön erilaisuus ja vahvuus: vapaaehtoisuus. (Nieminen 2008, 24 - 25.) Nuorten vapaaehtoinen osallistuminen on ohittamaton osa nuorisotyötä, mikä ei välttämättä erityisnuorisotyön moniammatillisella kentällä aina näyttäytyä täysin itsestään selvyytensä. Tämä tuli ilmi esimerkiksi Henrikssonin (2015) pro gradussa: "Ne ei oo vaan töissä, ne oikeesti välittää meistä" - Etsivän nuorisotyön ja nuorten tarpeiden kohtaaminen syrjäytymisen kontekstissa Lempäälässä, joka tarkasteli etsivän nuorisotyön roolia muiden nuorten palveluiden, kuten sosiaalityön, moniammatillisena kumppanina. Tutkimuksen tulosten perusteella etsivän nuorisotyön nuorten osalta merkittäväksi koettu vaikuttavuus kuitenkin osaltaan syntyy juuri vapaaehtoisuudesta, nuorten kunnioittamisesta ja heidän mielipiteidensä ja tarpeiden kuulemisesta, ei kontrolloista, jonka tavoitteena useimmiten on nuoren työntäminen kohti aktiivisempaa kansalaisuutta. Nuorisotyön personalisaatiofunktion merkitys nuorten voimaannuttamisen ja toimijuuden rakentumisen kannalta, ja siten syrjäytymisen ehkäisyssä, on Henrikssonin tutkimuksen perusteella erittäin merkittävä.

Erityisesti erityisnuorisotyössä, kuten edellä mainitussa etsivässä työssä, toteutuu nuorisotyön kompensatiofunktio, joka Niemisen (2008, 25) mukaan merkitsee socialisaatiossa ja personalisaatiossa ilmenneiden puutteiden ja ongelmien tasoittamista ja korjaamista. Nuorisotyön korjaavat toimenpiteet voivat liittyä esimerkiksi nuoren elämänhallinnan ja yhdenvertaisuuden tukemiseen ja vahvistamiseen, jolloin toiminta kohdistuu

marginaalissa elävien, haavoittuvien nuorten kohtaamiseen. Osin lastensuojelullisiakin piirteitä saaneen kompensatiofunktion tulee kuitenkin edellisten funktioiden tapaan perustua nuoren omaan vapaaehtoisuuteen ja haluun osallistua sekä arvostavaan dialogiin. Korjaavan ja erityisnuorisotyön sisällyttäminen nuorisotyöhön on herättänyt toimijoiden kesken myös ristiriitaisia ajatuksia liittyen työntekijöiden osaamiseen ja työotteen kontrolloivaankin eetokseen. Jännitteisestä keskustelusta huolimatta, erityisesti nuorisotyötä koskevien opinnäytetöiden kesken, erityisnuorisotyö erilaisine menetelmineen on herättänyt paljon tutkimuksellista kiinnostusta. Useimmat erityisnuorisotyön kentällä operoivista tutkimuksista eivät kuitenkaan ole keskittyneet pohtimaan erityisnuorisotyön suhdetta nuorisotyön tehtäviin, etiikkaan ja valtaan.

Nuorisotyön neljäs tehtävä liittyy Niemisen (2008, 25 - 26) mukaan yhteiskunnan nuorille osoittamien voimavarojen resursointiin ja resurssien allokointiin, kyse on siis etupäässä nuorisopoliittisesta toiminnasta. Nuorisopolitiikan ja nuorisotyön välinen suhde on muotoutunut osin ongelmalliseksi, koska nuorisotyöntekijät ovat kokeneet, että heille osoitetaan poliittisille toimijoille kuuluvia vastuita ja tehtäviä ilman poliittista vaikutusvaltaa. Koska nuorisopolitiikka toteuttaa etupäässä yksin resursointi- ja allokointitehtävää, se on tässä raportissa irrotettu omaksi tutkimuskokonaisuudekseen, jota käsitellään tarkemmin teeman neljä (Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen) yhteydessä.

Nuorisotyön tehtävistä ja funktioista keskusteltaessa on huomioitava, että nuorisotyön toimija tai työmuoto voi samanaikaisesti toteuttaa useampaa kuin yhtä funktiota. Nieminen (2008, 27) korostaakin sitä, että enemmän kuin muita nuorten toimialoja, nuorisotyötä leimaa monifunktionaalisuus ja funktioiden eriytymättömyys. Julkemainittujen funktioiden lisäksi myös nuorisotyössä on nähtävissä piilofunktioita, joiden kautta nuoriin on tietoisesti tai epätietoisesti pyritty vaikuttamaan. Kontrollifunktio, jonka merkitystä sivuttiin yllä socialisaatio - ja kompensatiofunktion yhteydessä, on nuorisotyön julkilausumaton, mutta ylikansallinen piilofunktio. Nuorisotyön piilofunktioiden ja piilopetussuunnitelmien tutkiminen on jäänyt katvealueelle, mikä osaltaan johtune todennäköisesti nuorisotyön muutenkin monifunktionaisesta luonteesta.

Nuorisotyön käsitteellistä avausta on tehty Kiilakosken ym. (2015) tutkimuksessa: Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Kyseinen teos perustuu Kokkolan nuorisopalveluiden kanssa toteutettuun toimintatutkimukseen, jossa nuorisotyön luonnetta ja funktioita pyrittiin kuvaamaan opetussuunnitelmana. Tutkimuksen

edetessä mukaan ovat tulleet myös Hämeenlinna, Kouvola, Oulu ja Tornio, jolloin näkökulma on laaventunut valtakunnalliseksi kuvaukseksi kunnallisesta nuorisotyöstä. Nuorisotyön opetussuunnitelman (2015) perusteella voidaan todeta, että nuorisotyön kautta voidaan tukea nuorten suhdetta:

- 1) toisiin nuoriin
- 2) luotettaviin aikuisiin
- 3) palvelujärjestelmään ja rakenteisiin
- 4) alueeseen ja omaan lähiympäristöön
- 5) päätöksentekoon ja yhteiskuntaan
- 6) maailmaan, kulttuuriin ja luontoon

Toinen esimerkki nuorisotyön hahmon tavoittamiseen pyrkivästä tutkimuksesta on Nuorisotutkimusseuran, Humakin ja Jyväskylän kaupungin toteuttama, parhaillaan käynnissä oleva tutkimushanke: *The meaning of Jyväskylä. Youth work practices in the middle Finland* (Hoikkala 2016-), joka pyrkii tekemään näkyväksi nuorisotyön työprosessia ja auttamaan työntekijöitä ”ottamaan oman työnsä haltuun”. Tutkimuksen tavoitteena on muodostaa työyhteisökohtaisia käyttöteorioita, joiden ytimessä ovat kysymykset siitä, mitä nuorilähtöisyys nuorisotyössä merkitsee ja miten nuorisotyöntekijät näkevät nuoret eri nuorisotyön osa-alueilla. Näin tutkimuksen tutkimuskysymykseksi hahmottuu kenen nuorisotyöstä oikein on kysymys ja mitä nuorten kasvu ja kasvatus tarkoittaa.

Nieminen (2016) on life history - metodilla toteutettuun tutkimukseen perustuvassa artikkelissaan *The Meaning of Youth Work - Settlement youth work, overlapping communities and topical life histories* tarkastellut settlementti - järjestöjen organisoimaan nuorisotyöhön osallistuneiden yksilöiden merkityksenantoja nuorisotyöhön ja omaan osallistumiseensa tuossa työssä liittyen. Niemisen (2016) mukaan nuorisotyön yksilölliset merkitykset kumpuavat situationaalisuudesta, nuorisotyön käytänteistä sekä emotionaalisista kokemuksista nuorisotyön erilaisiin aktiviteetteihin liittyen. Mikrohistoriallisen tason muodostavat yksilöiden nuorisotyölle antaman merkityksenannot viittaavat tutkimuksen tulosten mukaan siihen, että nuorten vertaisyhteisöjen ja ystävyysuhteiden merkitys suhteessa nuorisotyön koettuun merkityksellisyteen on suuri. Settlementtinuorisotyö toimi tutkittavien nuoruudessa yhteisöllisyyden mahdollistavana rakenteena, mutta yksilöiden suhteen se merkityksellistyi ennen kaikkea yhteisönä, jossa nuoret saivat mahdollisuuden

harjoitella sosiaalisia taitoja, kehittää itseluottamusta ja -tuntemusta sekä kokea arvostusta ja solidaarisuutta. Vastaavalla, lähinnä perusnuorisotyötä kuvaavalla toiminnalla, näyttääkin Niemisen tutkimukseen perustuen olevan merkityksellinen rooli nuorten itseenäistymisessä ja yksilöllisen identiteetin rakentumisessa. Jopa vuosikymmeniä nuorisotyöhön osallistumisensa jälkeen kyseisen tutkimuksen informantit tunnistivat nuorisotyön kasvatuksellisia elementtejä ja muistelivat osallistumisen kautta syntyneitä positiivisia oppimiskokemuksia lämmöllä.

Soanjärven (2011) väitöskirjan: ”Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä” ytimessä ovat nuorisotyöntekijät, jotka työnsä ja ammatillistumisen kautta hakevat työlleen oikeutusta, rajoja ja työn ydintä. Tutkimuksessa tarkastellaan ammatillista nuorisotyötä ja sen funktioita nuorisotyöntekijyyden kautta. Tutkijan mukaan nuorisotyöntekijät ansaitsevat oman äänensä kuuluville saamisen kuten muutkin ammatti-identiteetit ja tutkimuksen päätehtävänä onkin hahmottaa ammatillisesti tehtävää nuorisotyötä. Soanjärven (2011) mukaan nuorisotyön ammatillistuminen on tuonut mukanaan myös tarpeen hahmottaa nuorisotyöntekijyyttä ja asiantuntijuutta, joka tähän profession liittyy. Nuorisotyöntekijöiden ammatillisuutta ja ammatti-identiteettiä ei ole juurikaan nuorisotyön tutkimuksessa korostettu, vaan nuorisotyöntekijyyttä on tarkasteltu lähinnä nuorisotyön menetelmien tai nuorisopolitiikan kautta. Soanjärven nuorisotyön ja erityisesti nuorisotyöntekijöiden identiteettiä käsittelevä tutkimus onkin nuorisotyön tutkimuksen kentällä paitsi merkittävä, myös poikkeuksellinen.

Lehti on pro gradu -tutkimuksessaan Nuorisotalo – muutakin kuin sateensuoja? Nuorisotyöntekijöiden näkökulma turkulaisiin nuorisotaloihin (2009) tutkinut nuorisotyöntekijöiden käsityksiä nuorisotalotoiminnasta ja toiminnan funktioista ja arvoista haastatteleamalla Turun kaupungin nuorisotalojen työntekijöitä. Edellä mainittujen tutkimusten tapaan Lehti on pyrkinyt käsitteellistämään työntekijöiden asenteita ja ymmärrystä työnsä merkityksestä.

Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssin koordinoiman hankkeen: Nuorisotyön kriisivalmiuden kehittämishanke (2015) tavoitteena oli kehittää nuorisotyön toimijoiden ammatillisia kompetensseja ja professionaalisuutta koskien nuorten kohtaamista ja tukemista erilaisissa kriisitilanteissa. Kehittämishanke kohdistui tehostetun nuorisotyön keinoihin ja nuorisotyöntekijöiden valmiuksien ja osaamisen kehittämiseen erityistä ammatillista otetta

vaativissa tilanteissa. Hankkeen kirjallisenä tuotoksena julkaistiin erityisesti nuorisotyöntekijöille osoitettu Nuorisotyön kriisikansio. Tämän kriisikansion keskeinen sanoma ja viesti muodostuu ymmärryksestä siitä, että kriisin keskellä jokaisella nuorella tulee olla mahdollisuus kohdata turvallinen aikuinen turvallisessa ympäristössä.

Nuorisotyön eettisiä ominaisuuksia käsitelleitä tutkimuksia löytyi analyysin perusteella vain vähän, kuitenkin Niemisen (2008, 33) mukaan nuorisotyöstä on löydettävissä oma eetoksensa eli sille tyypillisten eettisten piirteiden joukko. Etiikan voidaan ajatella olevan moraalikäsitteiden ja -perusteiden tutkimista, jolloin etiikassa pohditaan esimerkiksi kysymyksiä, mistä muodostuvat hyvän elämän perustat ja miten nuorisotyötä voidaan perustella eettisillä periaatteilla. Tämän määrittelyn perusteella nuorisotyön eetos käsittelee ajatuksia oikeasta ja väärästä, toivottavasta ja ei-toivottavasta sekä arvostettavasta ja ei-arvostettavasta. Paitsi nuorisotyön etiikkaa, myös nuorisotyön tutkimuksen eettisyyttä on tärkeää pohtia, koska tutkimus viime kädessä kohdistuu aina nuoriin, joiden asema yhteiskunnassa on usein haavoittuva ja herkkä.

Nuorisotyön historiaan perustuvan tutkimustyönsä perusteella Nieminen (2006, 2008) on erottanut nuorisotyön yleisestä eetoksesta viisi peruseriaatetta:

- 1) voluntarismi
- 2) nuorten tarpeiden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen
- 3) nuorten kansalaisuuden lujittaminen
- 4) aikuisten kasvatusoikeus ja -vastuu
- 5) arvoperustan relatiivisuus ja pluralistisuus

Voluntarismi perustuu ihmisen tahdon vapauteen ja vapaaehtoiseen osallisuuteen. Tämä ilmenee nuorisotyössä kolmella tavalla: nuorten vapaaehtoisessa osallistumisessa nuorisotyön toimintaan, vapaaehtoisuuden merkityksessä nuorisotyön toiminnan organisoimisessa sekä nuorisotyön rahoituksen koostumisessa osin vapaaehtoiseen kulutukseen perustuvista veikkausvoittovaroista (RAY).

Voluntarismista seuraa se, että nuorisotyön toiminnan tulee perustua nuorten tarpeiden kunnioittamiseen ja itsemääräämisoikeuden tunnustamiseen, jolloin nuori itse saa päättää osallistumisestaan nuorisotyön toimintaan. Nuorten tarpeisiin vastaaminen ei ole yksiselitteistä ja käsitykset siitä, millaisiin tarpeisiin ja toisaalta kenen tarpeisiin nuorisotyön

tulisi kohdentaa resurssejaan, ovat vaihtelevia. Kuitenkin nuorten elämäntietojen eriarvoisuudessa on nähty yhä tärkeämpänä tukea heikoimmassa asemassa olevassa nuoria. Nuorten kansalaisuuden ja toimijuuden lujittaminen perustuu ajatukseen, että nuorissa itsessään on erilaisia voimavaroja ja kykyjä olla yhteisöissään osallistuvia, aktiivisia ja kykeneviä jäseniä. Tästä huolimatta aikuisilla on nuorisotyössä kasvatusoikeus ja -vastuu, jolloin nuorten tarpeiden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen ja socialisaation kohtaamisen varmistaminen ja yhteensovittaminen on aikuisen vastuulla. Tästä roolista käsin nuorisotyöntekijällä on nuorelta itseltään puuttuvaa valtaa esimerkiksi ajaa syrjäytyneiksi luokiteltujen nuorten asioita ja oikeuksia. Nuorisotyöntekijän dynaaminen rooli kuvastaa sitä, että nuorisotyö on kokonaisuudessaankin relatiivinen ja perustuu pluralistisille arvoille. Moniarvoisuus ilmenee konkreettisesti siten, että nuorisotyön piirissä toimii erilaisia arvoperustoja tunnustavia järjestöjä ja yhdistyksiä, joiden kaikkien tulisi kuitenkin sitoutua edellä mainittuihin eettisiin perusarvoihin. Eri instituutioiden ja yhteiskunnan tasojen toimijoiden sitoutumista näihin perusarvoihin ja arvojen toteutumista eri sektoreilla ei ole kuitenkaan nuorisotyön tutkimuksessa paljoakaan tutkittu. (Nieminen 2008, 34 -38.)

Tässä raportissa toteutetun analyysin perusteella voidaan todeta, että nuorisotyön tarkastelu kasvatustieteellisestä näkökulmasta on jäänyt tutkimukselliseen paitsioon. Eettisestä ja moraalista näkökulmasta on kuitenkin merkittävää, että nuorisotyöntekijät saivat vuonna 2014 oman eettisen ohjeistuksensa. Eettinen ohjeistus julkaistiin Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssin, Nuoris- ja Liikunta-alan Asiantuntijat Nuoli ry:n sekä Humaanin yhteistyön tuloksena teoksessa Pieniä tekoja, suuria asioita, nuorisotyön eettinen näkökulma (Rauas 2014). Teosta varten kerättiin kokemuksia ja näkökulmia käytännön työssä toimivilta nuorisotyön ammattilaisilta ja vapaaehtoisilta, jotka myöhemmin koottiin eettiseksi ohjeistukseksi. Rauaksen (2014) mukaan erityisesti nuorisotyön eettisyyden huomioiminen ja korostaminen on tärkeää, koska nuorisotyö perustuu kohtaamisiin myös alaikäisten nuorten kanssa. Jatkossa olisi tärkeää tutkia, miten Nuorisotyön eettinen ohjeistus on löytänyt tiensä käytännön kentälle, miten se on otettu vastaan ja miten sitä voidaan hyödyntää eri nuorisotyön toimijoiden kesken.

Myös kirkon nuorisotyöntekijöille on osoitettu omat erityiset eettiset ohjeet. Kirkon nuorisotyöntekijöiden liiton tuottamassa ohjeistuksessa esille nostetaan kirkon toteuttaman nuorisotyön läpäiseviksi periaatteiksi seuraavat arvot: rehellisyys, oikeudenmukaisuus, armahtavuus sekä elämän kunnioittaminen. Tosin ainakaan tässä raportissa käytettyjen

hakukriteerien välityksellä ei löytynyt tutkimuksia, joissa olisi tutkittu edellä mainittujen eettisten lähtökohtien toteutumista kirkon nuorisotyössä.

4.3 Nuorisotyön työmuodot, menetelmät ja oppimisympäristöt

Seuraavaksi raportissa käsitellään teema-alueetta Nuorisotyön työmuodot, menetelmät ja oppimisympäristöt, johon sisältyy kohdennettuun - ja erityisnuorisotyöhön liittyviä teemoja sekä perusnuorisotyön tarkastelua.

Kun halutaan pohtia, millainen nuorisotyötä koskeva tutkimus ja koulutus tulisi nostaa keskiöön jälkimodernissa ajassa, ei ole riittävää pitäytyä nuorisotyön tekemisen tasolla, vaan on pyrittävä saavuttamaan yleisempää tasoa. Abstraktimpaa ulottuvuutta voidaan tavoitella esimerkiksi tarkastelemalla nuorisotyön moninaisia työmuotoja, joihin nähden nuorisotyön käyttämät työmenetelmät ovat alisteisia. Kiilakosken ym. (2015) näkemyksen mukaan nuorisotyön työmuotojen tulisi täyttää seuraavat ehdot: työmuoto on usean henkilön vastuulla oleva kokonaisuus, jota toteutetaan usean menetelmän avulla, työmuodon tavoitteet ovat laaja-alaisia eikä niitä pystytä saavuttamaan yksittäisen menetelmän avulla, tavoitteiden saavuttamisen arviointiin tarvitaan laaja-alaista ja pitkäkestoista mitausta ja arviointia. Tämän kriteeristön perusteella esimerkiksi nuorisotalotyötä ei tulisi hahmottaa omaksi työmuodokseen, vaan työmenetelmäksi, joka kuuluu yhteisöllisen nuorisotyön työmuotoon.

Erotuksena nuorisotyön työmuodoista työmenetelmät pyrkivät vastaamaan kysymykseen, miten nuorisotyö tekee sen minkä tekee. Työmenetelmälle voidaan Kiilakosken ym. (2015) mukaan asettaa seuraavia kriteerejä: työmenetelmä on toistettava ja suunnitelmallinen tapa tehdä nuorisotyötä, se on kokonaisuus, joka voi joskus olla myös yhden työntekijän vastuulla, se sisältää useita työvaiheita ja sitä kehitetään sisäisesti erilaisten arviointi- ja palautetyökalujen avulla sekä laajempien arviointikokonaisuuksien kautta. Kun nuorisotyötä koskevassa tarkastelussa erotetaan toisistaan työmuodon ja työmenetelmän käsite, voidaan analysoida tarkemmin, millaisiin laajempiin tavoitteisiin, paitsi konkreettisella nuorisotyöllä, myös nuorisotyötä koskevalla tutkimuksella ja koulutuksella pyritään. Myös nuorisotyön vaikuttavuutta voidaan tarkastella järjestelmällisemmin erottamalla työmuodot ja menetelmät toisistaan ja kohdistamalla arviointi erityisen työmuodon tai menetelmän takana olevien tavoitekriteerien täyttymiseen.

Nuorisotutkimusseuran koordinoimassa oppikirjahankkeessa Nuorten ja nuorisotyön tutkimuksen menetelmät (Kiilakoski & Honkatukia 2016) pyritään kartoittamaan, millaisilla menetelmillä ja miten nuorisotyötä on tutkittu, jolloin kartoituksen kautta on mahdollista luoda kokonaiskuvaa tavoista, joilla suomalainen nuorisotyön tutkimus on tulkinut ja arvioinut nuorisotyötä. Hankkeen taustalla on käsitys siitä, että nuorisotyön ja nuorten tutkimuksen välillä on satunnaista vahvempi suhde, jolloin nuorisotyön tutkiminen edellyttää ymmärrystä erilaisista tavoista rakentaa tietoa nuorista ja nuoruudesta. Hankkeen päätarkoituksena on tuottaa oppikirja siitä, miten nuoruuden ja nuorisotyöhön liittyviä ilmiöitä voidaan tutkia ja toisaalta, miten tutkimuksen kautta voidaan tarkastella näiden ilmiöiden välistä vuorovaikutusta.

Koska nuorisotyön tavoitteena on edellä käsiteltyjen funktioiden perusteella tukea nuoren identiteetin rakentumista ja kasvua aktiiviseksi kansalaiseksi, voidaan nuorisotyön toimintakentät ymmärtää nonformaalille oppimiselle ja informaalille kasvatukselle luontaisiksi oppimisympäristöiksi. Vaikka oppiminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja ponnistaa nuorten omista tarpeista ja kokemuksista käytännöllisellä tasolla, tulee informaalin toiminnan samalla olla kuitenkin tietoista, tavoitteellista ja ohjattua ollakseen kasvatusta.

Nieminen (2008, 28 - 29) kuvailee nuorisotyön oppimisympäristöjen olevan sellaisia toimintakokonaisuuksia, jotka sisältävät kasvatustavoitteen, oppimisympäristön rakenteelliset tekijät sekä pedagogisen menetelmän. Oppimisympäristöjen rakenteelliset tekijät koostuvat kohderyhmästä, sosiaalimuodosta, organisointimuodosta ja tilasta. Suomalainen nuorisotyö on perinteisesti kohdistunut hyvin eri-ikäisille nuorille ikähaarukalla 12 – 28 vuotta. On selvää, että kohderyhmän ikäjakauma vaikuttaa myös oppimisympäristön ja siihen liittyvän toiminnan organisoitumiseen. Nuorisotyön tutkimuksia, jotka kohdistuisivat ikähaarukan yläpäähän sijoittuviin nuoriin, on kuitenkin toteutettu vain vähän. Kuten jo aiemmin tässä raportissa määrällisen analyysin yhteydessä todettiin, ikään liittyvää problematiikkaa ei nuorisotyön tutkimuksessa juuri ole huomioitu. Samaan johtopäätökseen tuli Pöysä (2013, 17, 42) omassa nuorisotyön tutkimusta kartoittavassa raportissaan.

Kohderyhmän iän lisäksi oppimisympäristöön vaikuttaa toiminnan kohdistuminen esimerkiksi sukupuolen mukaan. Kuten raportissa teeman 1 (Nuoret ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt) kohdalla kuvattiin, erityisesti tytöille eriytetty toiminta, joka usein kietoutuu mo-

nikulttuurisuuteen, on yleistynyt 1990 - luvulta lähtien. Tästä esimerkkinä ovat useat tyttöjen talojen toimintaa ja vaikuttavuutta kartoittaneet tutkimukset. Esimerkiksi Kurunmäki (2009) tutki Tampereen yliopiston sosiaalityön oppiaineessa toteutetussa kehittämishankkeessaan Hiljainen tieto Ahjolan Isosisko – ja Tyttöjen tupatoiminnassa sitä, millaista hiljaista tietoa tyttötyöhön sisältyy ja miten tuota tietoa voitaisiin saada näkyväksi ja siten tietoisesti hyödynnetyksi. Kyseinen tutkimus viittaa myös yleisemmällä tasolla kysymykseen siitä, miten nuorisotalon kentällä toimivien hiljaista tietoa olisi mahdollista saada näkyväksi ja siten hyödyntää myös nuorisotyön tutkimuksessa.

Nuorisotyön oppimisympäristöjen sosiaalimuodot kuvaavat erilaisia vuorovaikutuskokonaisuuksia, joiden kautta nuoria rohkaistaan, ohjataan ja kasvatetaan. Sekä kansallisessa että kansainvälisessä mittakaavassa pienryhmä on ollut tyypillisin nuorisotyön sosiaalimuoto johtuen siitä, että pienryhmä on nuorille usein luonnollinen ja turvalliseksi koettu tapa toimia. Sekä perinteisessä nuorisotyössä, että etenkin erityisnuorisotyössä, kuten eteisvässä nuorisotyössä, toimintaan sisältyy kuitenkin nuoren ja työntekijän välisiä kohtauksia, jotka ovat hedelmällistä maaperää autenttisten ja aitojen dialogien syntymiselle. Digitalisaation ja kansainvälistymisen kautta oppimisympäristöt ovat myös laajentuneet virtuaaliselle ja globaalille tasolle. (Nieminen 2008, 29 - 30.)

Verkossa tehtävästä nuorisotyöstä on tehty useita tutkimuksia liittyen virtuaalisen nuorisotyön haasteisiin ja mahdollisuuksiin esimerkiksi nuorten osallisuuden ja kohtaamisen näkökulmasta. Ukkolan (2012) fenomenologis-hermeneuttinen pro gradu -tutkimus Virtuaalinen vuorovaikutus verkkonuorisotyössä selvitti työntekijöiden kokemuksia virtuaalisen vuorovaikutuksen rakentumisesta erityisesti nuoren ja työntekijän välillä verkkonuorisotyössä. Tutkimuksen tulosten perusteella työntekijät kokivat verkkonuorisotyön olevan tarpeellinen lisä perinteisen nuorisotyön rinnalle. Verkossa tehtävässä nuorisotyössä työn tavoitteina ovat, perinteisen nuorisotyön tapaan, nuorten kohtaaminen ja tukeminen vuorovaikutuksen kautta. Virtuaalinen vuorovaikutus rakentui tämän tutkimuksen mukaan läsnäolon, kontaktin rakentamisen sekä työntekijän aloitteen tekemisen pohjalta. Vaikka vuorovaikutuksen väline virtuaalisuuden kautta muuttui, sen dynamiikka säilyi ennallaan.

Myös Kaivosojan (2010) fenomenografinen pro gradu -tutkimus: Nuorten tavoittaminen ja kohtaaminen verkkoyhteisöissä. Netari-ohjaajien käsitykset verkkonuorisotyön haas-

teista ja mahdollisuuksista keskittyi tarkastelemaan verkkonuurisotyöntekijöiden käsityksiä siitä, miten kontaktit verkossa nuoreen rakentuvat ja etenevät. Työn laajempaan tarkoituksena oli tarkastella verkkonuurisotyöhön sisältyviä hyötyjä ja problematiikkaa. Tutkimuksen tulosten mukaan työntekijät kokivat oman roolinsa verkossa monimuotoisena, mutta tärkeimpinä osaamisalueina nähtiin ammatillinen toiminta, sosiaaliset taidot, tilannetaju sekä verkkotyöskentelyyn tarvittava tietotekninen osaaminen. Onnistumisen kokemukset syntyivät aineiston mukaan nuorten ja työntekijöiden välisistä rakentavista keskusteluista, nuorten ongelmien yhteisestä ratkaisemisesta sekä positiivisesta palautteesta.

Kuten edellä esitetyt esimerkit, myös useimmat muut verkkonuurisotyötä käsittelevät tutkimukset analysoivat verkkonuurisotyöntekijöiden kokemuksia, joita voidaan hyödyntää jatkossa verkkonuurisotyötä kehitettäessä. Toisaalta nuorten kokemuksia virtuaalimaailmassa tehtävästä nuorisotyöstä on tarvetta tutkia lisää taustalla ymmärrys siitä, että digiaikaan syntyminen ei tee yhdestäkään nuoresta valmista osaajaa tai diginatiivia, jolloin yhteiskunnan digitalisoitumisella on myös nuorten välistä eriarvoisuutta kasvattava vaikutus.

Nuurisotyön oppimisympäristöt voidaan organisoida monella eri tavalla. Toiminnan ajallisuus eli se onko kyse pysyväluonteisesta toiminnasta vai projektista ohjaa työn organisoitumista. Nuorisotyössä erilaiset projektit ovat yleistyneet jatkuvasti 1990 - luvulta alkaen, mutta osa projekteista on myös kyetty muuttamaan pysyväksi toiminnaksi. Nuorisotyön kentässä olennaiseksi muodostuu kysymys siitä, toteutetaanko työtä vapaaehtoisten toimijoiden vai ammatillisten työntekijöiden voimin. Nuorisotyön professionalistumisen, kohdentumisen ja moniammatillistumisen kautta koulutettujen työntekijöiden määrä ja tarve kentällä on lisääntynyt. (Nieminen 2008, 30.)

Vapaaehtoisten työntekijöiden antama työpanos on kuitenkin edelleen nuorisotyölle hyvin merkittävää, mutta vapaaehtoisuuden merkitystä nuorten, työntekijöiden tai rahoituksen näkökulmasta ei nuorisotyön tutkimuksessa ole juurikaan avattu. Vantola (2012) on pro gradu -työssään Toiminnanohjaus vapaaehtoisen tukena. Helsingin Tyttöjen Talon vapaaehtoisten naisten kokemuksia toiminnanohjauksesta kartoittanut sitä, miten vapaaehtoiset naiset kokevat kyseisen Tyttöjen Talon heille järjestämän toiminnanohjauksen vaikuttavuuden ja riittävyden. Tutkimus pyrki selvittämään sitä, miten toiminnanohjaus tukee naisten vapaaehtoisuutta sekä miten toiminnanohjaus vahvistaa vapaaehtoisten

omaa naistietoisuutta. Toiminnan kontekstina oleva tyttötyö ja Tyttöjen Talo muodostivat tutkimuksessa merkittävän vapaaehtoisuutta määrittelevän areenan.

Nuorisotyön oppimisympäristöjen tila kuvaa fyysistä ympäristöä ja paikkaa, jossa toiminta järjestetään. Perinteisenä nuorisotyön tilana voidaan pitää esimerkiksi nuorisotaloa, mutta myös luonto voidaan nähdä erityisesti nuorisotyölle tyypillisenä tilana. (Nieminen 2008, 31.) Nuorisotyön tutkimusta koskevan analyysin perusteella voidaan todeta, että viimeaikaisessa nuorisotyön tutkimuksessa ympäristökasvatuksen ja kestävä kehityksen teemat eivät niiden globaalista ajankohtaisuudesta huolimatta nousseet esiin.

Nuorisotyön tiloja ja niiden merkityksiä tutkitaan Nuorisotutkimusseuran koordinoimassa Monitoimitalo nuorten toimintaympäristönä - hankkeessa (2015 -), jossa analysoidaan monitoimitaloa nuorten osallisuuden, tilakokemuksen sekä ylisukupolvisen toimintakulttuurin näkökulmasta. Monitoimitalo pyrkii tarjoamaan joustavat puitteet eri-ikäisten käyttäjien tarpeisiin ja muuntuviin toimintoihin. Se toimii esimerkkinä refleksiivisestä tilaratkaisusta, jossa pyritään lisäämään julkisten tilojen käyttöastetta sekä rakentamaan uusia kunnallisia moniammatillisia käytännön työverkostoja nuorisotyön, koulun ja kulttuurialan kesken. Tutkimuksessa tarkastellaan sitä, millä tavalla nuoret itse monitoimitalon nuorisotyön tilana kokevat ja millaista osallisuutta heidän on siinä tilassa mahdollista saavuttaa. Hankkeen tarkoituksena on siten tuottaa lisää tietoa ja ymmärrystä nuorten osallisuudesta nuorisotyön, koulun ja kulttuurialan yhteisessä toiminnassa.

Nuorisotyön oppimisympäristöt sijoittuvat informaalin kasvatuksen tiloihin, mitä kuvaa Valtakunnallisen työpajayhdistyksen koordinoima Assessment and Documentation of Non-formal Learning - Paving the Way to Formal Education - hanke (2015 - 2017). Kansainvälisen hankkeen tavoitteena on kerätä ja jakaa eteenpäin eurooppalaisen osaamisen tunnistamisen ja dokumentoinnin hyviä käytäntöjä erityisesti non-formaaliin oppimiseen ja informaalin kasvatuksen oppimisympäristöihin liittyen.

Nuorisotyössä on myös työmuotoja, joissa työntekijät menevät nuorten luokse paikkoihin, joissa nuoret viettävät aikaansa. Yksi esimerkki tällaisesta erityisesti kompensatiotofunktiota toteuttavasta erityisnuorisotyömuodosta on etsivä nuorisotyö. Etsivällä nuorisotyöllä on kansainvälisesti vankka historiallinen perusta yhtenä nuorisokasvatuksen osa-alueena ja Euroopassa etsivän nuorisotyön juuret ulottuvatkin 1800 - luvulle Englantiin marginaalissa elävien ihmisryhmien parissa tehtävään työhön. Pohjoismaalaisittain Norjaa voidaan pitää etsivän työn pioneeriina ja Norjan etsivän työn malli on toiminut

pohjana myös suomalaiselle etsivälle työlle. Tämän mallin pääperiaatteena on koko työmuodon historian ollut se, että työntekijät vievät apua sinne, missä nuoret viettävät aikaansa. Nuorilla on oikeus ja valta päättää, haluavatko he olla kontaktissa etsivän työn työntekijöiden kanssa, jolloin vuorovaikutus ja luottamuksellinen suhde nuoren ja työntekijän välillä perustuu aina vapaaehtoisuuteen. (Henriksson 2015, 40 - 42.)

Etsivän nuorisotyön päätehtävät ja vaiheet koostuvat Männikön (2011, 10) määrittelyn mukaan seuraavista vaiheista:

- etsiä ja löytää apua tarvitseva
- solmia kontakti ja rakentaa luottamus
- kartoittaa nuoren tilanne ja voimavarat
- selvittää tarvittavat palvelut
- toimia monialaisessa yhteistyössä
- motivoida ja kulkea rinnalla
- vahvistaa nuorta hänen omien voimavarojensa käytössä
- opettaa hyödyntämään palveluita
- seurata nuoren voimaantumista
- luopua ja lopettaa työ
- kehittää toimintaa
- huolehtia omasta ammattitaidosta ja jaksamisesta.

Etsivän työn pääperiaatteena on siis terveys- ja sosiaalipalvelujen vieminen kohderyhmän omaan ympäristöön. Etsivä työ ei itse luo palveluita, mutta työn kautta on mahdollista selvittää palveluvajetta ja tarvittavien palveluiden luonnetta. Työn pääperiaatteesta johdun työtä tehdään siellä, missä kohderyhmä on. Tämä aspekti murentaa yleensä työntekijän ja asiakkaan välillä olevaa valta-asetelmaa ja edesauttaa sitä, että ihminen kohdataan aina omilla ehdoillaan. (Männikkö 2011, 10 - 15.)

Etsivä työ on ensisijaisesti ymmärrettävä ihmissuhdetyöksi, jonka tavoitteena on tukea nuorta hänen asettamiensa, elämänsä koskevien, päämäärien toteutumisessa. Puuronen (2014) on omassa tutkimuksessaan Etsivän katse. Etsivä nuorisotyö ammattina ja ammattialan kehittäminen - näkökulmia käytännön työstä pohtinut mitä merkitsee se, että etsivän työn työotteena on ensisijaisesti välittäminen. Etsivän työn mahdollisuudet ja voima ovat hänen mukaansa juuri vapaaehtoisuudessa ja työn vähemmän byrokraattisessa luonteessa. Toisaalta työntekijän ja asiakkaan läheinen suhde vaatii työntekijöiltä vahvaa

aikuisuutta ja selkeää ammatillista otetta. Työtä kuvaa monialainen verkostoyhteistyö ja nuorten palveluun ohjaus, mutta Puurosen etsivän työn työntekijöille tekemien haastattelujen perusteella yksilölliset tapaamiset nuorten kanssa muodostavat kuitenkin työn ytimen (Puuronen 2014, 7, 20 - 21).

Aiemmin raportissa viitattua Nuorisotyön ammattieettistä ohjeistusta (2014) voidaan pitää työn ohjenuorana myös etsivässä nuorisotyössä. Ammattieettisen ohjeistuksen on tarkoitus ilmaista asennetta, vastuuta ja suhtautumistapaa työhön ja nuoriin, jolloin etsivän työn työntekijä voi käyttää ohjeistusta pohtiessaan oman työnsä sisältöjä eettisestä ja moraalisisesta näkökulmasta.

Etsivää nuorisotyötä on tarkasteltu useissa tutkimuksissa, kuten Sulun & Tynkkysen (2014) pro gradu -työssä: Nuorten kokemuksia etsivän nuorisotyön pienryhmätoiminnasta, joka keskittyi tarkastelemaan nuorten kokemuksia ja käsityksiä etsivän nuorisotyön vaikuttavuudesta ja merkittävydestä. Etsivän työn työntekijöiden näkökulmia etsivästä työstä puolestaan analysoitiin Auvinen-Tornbergin (2008) narratiivisessa pro gradu -tutkimuksessa: "On sinusta kiinni joudutko pataan vai pääsetkö juhlimaan leirinuotiolle" -narratiivinen tutkimus etsivän työn tekijöiden tarinoista työstään. Kyseisessä tutkimuksessa tutkimusaineistona käytettiin yhdentoista työntekijän työstään kirjoittamaa tarinaa ja työhön liittyvistä merkityksistä. Näiden tarinoiden pohjalta tutkimuksessa analysoitiin narratiivisuuden ja kerrotun kokemuksen merkitystä ihmiselle itselleen ja tutkijalle. Tulosten mukaan tällaisia verkkomaisesti toisiinsa kytkeytyviä merkityksiä etsivässä työssä ovat ammatillisuus ja kunnioitus, jotka olivat selvimmän luettavissa kenttätyön ja työparityön kuvauksissa. Tarinoiden perusteella etsivä nuorisotyö näyttäytyi rikkaana, dynaamisena ja yllättävänä työnä, jossa työntekijän kyvyt ja taidot sekä luottamus vierellä toimivaan työpariin joutuvat usein koetukselle.

Etsivän työn lisäksi erityisnuorisotyön kenttää tarkasteltiin nuorten työpajatoimintaa käsittelevissä tutkimuksissa. Komosen (2008, 433) määrittelyn mukaan työpajatoiminta sijoittuu koulutuksen ja työelämän sekä perusasteen ja toisen asteen koulutuksen välimaastoon ja sen tavoitteena on etsiä ja löytää nuorille sellaisia toiminnan muotoja, jotka tuottavat nuorille onnistumisen kokemuksia ja siten vahvistavat heidän itsetuntoaan, itsenäistymistään ja elämänhallintaansa. Keskeisiä työmuotoja ovat työvalmennus, yksilövalmennus ja palveluohjaus, jotka muodostavat tiiviin kokonaisuuden. Työpajatoimintaa voidaan myös jaotella eri painotusten perusteella starttipajatoiminnaksi, joka keskittyy

nuoren sosiaalisten taitojen ja arjen hallinnan kehittämiseen, työpainotteiseksi työpajatoiminnaksi, jossa nuori voi kerryttää työkokemustaan ja tutustua työelämään sekä pajakoulutoiminnaksi, joka tapahtuu oppilaitosten ja työpajojen tiiviissä yhteistyössä. (Mt. 435.)

Työpajatoiminnan kohderyhmänä ovat heterogeenisen joukon muodostavat nuoret, jotka ovat esimerkiksi jääneet koulutuksen tai työn ulkopuolelle tai sellaiset nuoret, joilla on motivaatio-ongelmia tai epävarmuutta jatko-opintojen suhteen ja jotka mahdollisesti tarvitsevat lisätukea elämän - ja arjen hallintaan. Yleistäen voi todeta, että pajatoiminnassa on kyse sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisystä että syrjäytymisprosessin katkaisemisesta ja nuorten osallisuuden vahvistamisesta. (Komonen 2008, 432 - 434.) Osallisuus muodostaakin työpajatoiminnan teoreettisen viitekehyksen, jolloin osallisuutta tarkastellaan, paitsi koulutukseen ja työelämään osallistumisen näkökulmasta, myös osallisuutena oman elämän hallintaan sekä erilaisiin sosiaalisiin yhteisöihin, kuten hyvinvoinnille olennaisiin vertaisryhmiin. Osallisuuteen liittyvät vahvasti yksilön omat kokemukset ja näkemys kuulumisestaan ja jäsenyydestään, joten osallisuus tulee nähdä myös subjektiivana, itsenäisyytenä, kykynä vastuun ottamiseen sekä tietoisena yhteiskunnan jäsenyytenä. (Mt. 430.)

Viitaten raportin alkuosuudessa käsiteltyyn elämänkulun viitekehykseen ja jälkimoderniin aikaan voidaan nuorten integroituminen yhteiskuntaan ja instituutioihin nähdä epävarmana ja haasteellisena prosessina, jossa lineaariset siirtymät ovat ennemminkin pirstaleisia polkuja. Siten työpajatoimintaa vastaava nuorisotyö ja siihen liittyvä tutkimus ovat hyvin perusteltuja.

Pietikäinen on tutkimuksessaan (2005): *Vaihtoehtoisia polkuja etsimässä - työpajanuorten orientaatiot* tutkinut työpajanuorten erilaisia identiteettejä, joiden kautta voidaan tarkastella nuorten asennoitumista työpajatoimintaan sekä laajemmin elämään. Tutkimusten tulosten perusteella nuoret eivät identifioineet itseään syrjäytyneiksi, mutta he arvostivat pajatoimintaa ja pitivät sitä itselleen tärkeänä keinona ja väylänä rakentaa omaa elämänkulkua. Työpaja tarjosi tutkimuksen nuorille tilan ja mahdollisuuden toteuttaa itsensä kehittämistä, yhteisöllisyyttä ja luovaa toimintaa. Näin työpaja vahvisti nuorten osallisuutta moniulotteisella tavalla. Komosen (2008, 441 - 442) mukaan nuorten elämänkulkujen tukemiseksi tuleekin kehittää työpajoja vastaavia vaihtoehtoisia käytäntöjä, jotka tarjoavat tiloja etsiä omaa minuutta ja liikkua joustavasti opetuksen, koulutuksen järjestäjien ja

instituutioiden välillä. Nuorisotyön kasvatuksellisessa funktiossa onkin pitkälti kyse ajan, tilan ja tuen tarjoamisesta nuorelle ja hänen kasvulleen kohti tasapainoista aikuisuutta.

Wrede-Jääntti & Wester ovat tutkineet ruotsinkielisiä nuorten työpajoja Nuorisotutkimusseuran koordinoimassa tutkimushankkeessa: Uppföljning ung - ruotsinkieliset nuorisotyöpajat (2014 - 2017). Kyse on pitkittäistutkimuksesta, jossa tutkitaan viittä ruotsinkielistä nuorisotyöpajaa Suomessa. Tutkimuksessa painottuvat pajatoiminnan tarkastelu, henkilökunnan näkemykset työstään ja viranomaisyhteistyöstä, sekä nuorten kokemukset työpajatoiminnan merkityksestä. Tutkimuksessa haastatellaan samoja nuoria useampaan kertaan, jotta saadaan tietoa sekä pajatoiminnan pitkittäisvaikutuksista että pajuorten sijoittumisesta yhteiskuntaan pidemmällä tähtäimellä.

Myös Nummelan (2011) pro gradu - tutkimuksessa: ”Nuoret keskeyttävät ammatillisen koulutuksen suurimmaksi osaksi motivaation puuttumisen takia” Vaateri-työpajan nuorten näkemyksiä toisen asteen koulutuksen keskeytymisen syihin tarkastellaan nuorten käsityksiä koulutuksesta työpajatoiminnan kontekstissa. Narratiivinen tutkimusaineisto on kerätty nuorten tuottamina tarinoina sekä haastatteluaineistona. Tutkimuksen tulosten mukaan merkittävimmäksi syyksi koulutuksen keskeyttämiselle nousevat nuorten motivaatio-ongelmat, jotka konkreettisesti voivat ilmetä kiinnostuksen puutteena sekä luvattomina poissaoloina. Usein heikkoon opiskelumotivaatioon liittyy väärä alavalinta eli nuori on ajautunut koulutukseen, joka ei tuntunut omalta alalta eikä siten motivoinut häntä opiskelemaan. Tällöin haasteita voidaan ymmärtää olevan nuoren osallisuuden ja toimijuuden toteutumisessa omaan elämäänsä liittyviin ratkaisuihin nähden.

Tämän nuorisotyön työmuotoja, menetelmiä ja oppimisympäristöjä käsittelevän teeman alle sijoittuu tässä raportissa myös nuorisotyössä toteutettava mediakasvatus. Kotilaisen (2008, 146) mukaan media on huomioitu suomalaisessa nuorisotyössä jo 1970 - luvulta lähtien merkittäväksi tekijäksi nuorten innostamisessa ja yhteisöllisyyden rakentamisessa. Kyse ei siis ole pelkästä digiaikaan rajoittuvasta ilmiöstä, ja mediakasvatuksen tavoitteet ovatkin pysyneet läpi vuosikymmenten pohjimmiltaan samoina: nuorten osallisuuden, osallistumisrohkeuden ja kriittisyyden tukemisessa.

On kuitenkin huomioitava, että kuluttajuutta ja yksilöllisyyttä ihannoivassa jälkimodernissa ajassa median rooli nuoren identiteetin ja toiveiden muokkaajana ja rakennusresursina on kasvanut nopeasti. Media tuottaa jatkuvasti uusia haluja ja tarpeita vaikuttaen

siten yksilön elämänarvojen ja elämäkulun rakentumiseen. Erityisesti sosiaalisen median kautta on syntynyt tiloja, joissa nuoret rakentavat osallisuutta ja jäsenyyksiä ja toteuttavat minuuttaan erilaisten tyylien, bränditietoisuuden ja julkilausuttujen ihanteiden kautta. Yksilöllistyminen, yksityisyyden ja julkisen rajan hämärtyminen sekä globalisoituminen näkyvät mediassa ja sen käyttöön liittyvissä valinnoissa vahvasti. Taloudelliset ja kulttuuriset pääomat ohjaavat ja rajoittavat nuorten median käytön suhteen tekemiä valintoja ja mahdollisuuksia toimien näin toiseuttamisen ja marginalisaation välineinä kasvattaen nuorten keskinäistä eriarvoisuutta. Sosioekonomiset erot nuorten monilukutaidossa ovat tutkimusten mukaan selkeitä, mikä itsessään ei ole yllättävää, koska teknologian käyttö vaatii vastaavia kompetensseja kuin perinteinenkin lukutaito. Myös sukupuoli toimii median käyttöä ohjaavana tekijänä. (Collin & Burns 2009, 283 - 289.)

Samalla, kun sosiaalinen media muokkaa toimijuutta, se myös mahdollistaa sitä. Median kautta nuorille on avautunut uusia väyliä vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin ja toteuttaa aktiivista kansalaisuutta ja esimerkiksi elämäntapa-aktivismia. Julkisuus luo mahdollisuuksia vaikuttamiseen, mutta mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää laajoja mediataitoja, jotka kietoutuvat osaksi muuta elämänhallintaa. Kotilainen (2008, 143) korostaa, että yksilön mediasuhde sisältää aina mahdollisuuden sekä myönteiseen että kielteiseen kehitykseen. (Kotilainen 2008, 142 - 144.)

Nuorisotyölle yksilön ja median välinen moninainen suhde merkitsee mahdollisuutta tukea nuoren toimijuutta ja osallisuutta kannustamalla esimerkiksi mediavälitteiseen itseilmaisuuksiin ja yhteisöllisyyteen. Mediapedagogisessa nuorisotyössä aikuisia tarvitaan yhteiseen arvopohdintaan, mediajulkisuuden tueksi sekä kriittiseen ajatteluun ohjaamisessa. Koska mediakulttuuria ei nähdä mediakasvatuksessa pelkkänä välineenä, vaan identiteetin rakentamisen tilana, median tekninen käyttötaito tai sen lisääminen ei ole toiminnalle riittävä peruste. (Kotilainen 2008, 144 - 145.)

Mediakasvatuksen merkitystä nuorisotyön kentällä pohdittiin Heinon (2015) pro gradu -työssä: Kohti innostavaa mediakasvatusta nuorisotyössä, jossa tutkittiin sitä, miten nuorisotyöhön integroitu mediakasvatus kykenee tarjoamaan nuorille elämänhallintaan liittyviä taitoja, joita mediakeskeinen länsimainen kulttuuri edellyttää. Heino tutki työssään mediaryhmiä, joissa nuoret saivat itse tuottaa mediasisältöjä sekä harjoitella turvallisesti mediajulkisuuden käyttöä. Mediaa pyrittiin siis käyttämään näissä analysoiduissa ryh-

missä nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen vahvistamiseen. Tutkimuksen tulosten perusteella nuorisotyössä toteutetun mediakasvatuksen suurimpana haasteena on usein nuorten saaminen mukaan toimintaan ja sitouttaminen osallistumiseen. Näkyvästi pedagogisempi, oppimiseen tähtäävä mediakerhotoiminta ei houkutellut nuoria mukaan toimintaan, kun taas vaikuttamiseen keskittyvä mediatapahtuma osoittautui suosituksi nuorten keskuudessa. Tutkimuksen perusteella mediapainotteisen nuorisotyön tulisi keskittyä erityisesti nuorten mahdollisuuteen vaikuttaa ja osallistua median kautta heille tärkeisiin asioihin.

Myös Nordmanin (2011) etnografisessa pro gradu -tutkimuksessa: Sosiaalista ja vuorovaikutuksellista mediaa nuorisotilassa tarkasteltiin nuorten itsensä median käytölle antamia merkityksiä. Tämän tutkimuksen kontekstina oli tyypillinen nuorisotila, joka ei ollut mitenkään erityisesti painottunut mediakasvatukseen, mutta jossa nuoret kuitenkin hyödynsivät paljon mediaa. Tulosten perusteella nuoret pitivät median käytön tärkeimpinä kriteereinä helppokäyttöisyyttä sekä median tarjoamia vuorovaikutus - ja osallistumiskeinoja. Nuoret myös oppivat toisiltaan konkreettista median käyttöä ja sovellusmahdollisuuksia yhteisesti toimimalla ja kokeilemalla. Tämä tutkimus korostaa sitä, miten nuoret rakentavat median käyttöönsä liittyvien valintojen kautta identiteettiä ja yhteisöllisyyttä sekä hiovat tätä kautta sosiaalisia taitoja.

4.4 Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen

Raportissa analysoidaan seuraavaksi neljänteen teema-alueeseen: Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen liittyviä tutkimuksia ja hankkeita. Tähän teema-alueeseen kuuluvat moniammatillisuutta, järjestö - ja vapaaehtoistyötä, kirkollista nuorisotyötä, nuorisotyön historiaa sekä nuorisopolitiikkaa käsittelevät tutkimukset.

Nuorisotyötä tehdään moniammatillisessa ja verkottuneessa toimintaympäristössä. Nuorisolain (Nuorisolaki 72/2006) mukaan kunnalliseen nuorisotyöhön ja nuorisopolitiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin

ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. Näitä toimintoja toteutetaan alueellisena ja monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyössä nuorten ja nuorisotyötä toteuttavien järjestöjen ja kirkon nuorisotyön kanssa.

Nuorisolaki (mt.) edellyttää, että monialaisen ja - ammatillisen yhteistyön suunnittelemiseksi, toteuttamiseksi ja kehittämiseksi kunnissa on oltava nuorten ohjaus - ja palveluverkosto, johon nuorisotoimen lisäksi kuuluvat opetus, - sosiaali- ja terveys- sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Tämän lisäksi verkostoon voi kuulua myös puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Nuorten ohjaus - ja palveluverkoston on tarkoitus toimia vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen, kuten kunnallisen ja järjestöjen toteuttaman nuorisotyön, kanssa.

Nuorisolain mukaan nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävät ovat seuraavia:

- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus
- 3) suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi
- 4) edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnitteleamalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken

Soanjärven (2008, 156) mukaan verkostojen ja moniammatillisuuden merkitys jälkimodernissa yhteiskunnassa on korostunut, koska monimutkaisten ja epävarmojen kokonaisuuksien hallinta laajaa osaamista omaavien verkostojen kautta on helpompaa. Verkostojen voimavara piilee niiden joustavuudessa, jolloin niiden avulla on mahdollista reagoida nopeasti hektisiin ja äkillisiin muutoksiin. Castellsin (1996) näkemyksen mukaan elämme informaatioyhteiskunnassa, jossa hallitsevat toiminnat ja verkostojen sisäinen ja välinen dynamiikka ovat merkittäviä vallan lähteitä. Tämän huomioiden on tärkeää tutkia nuorisotyön asemaa, toimijuutta ja roolia moniammatillisissa verkostoissa, joissa eri alojen professiot kohtaavat toisensa. Tällöin nuorisotyön merkittävyyden korostaminen diskursioiden tasolla ei riitä, vaan nuorisotyön vaikuttavuuden tutkimusperustainen osoittaminen on tärkeää myös moniammatillisissa verkostoissa, joissa eri tason toimijat kohtaavat.

Nuorisoalan profession lisäksi myös jokainen yksittäinen nuorisotyöntekijä joutuu pohtimaan oman työnsä tarkoitusta ja omaa ammatillisuuttaan suhteessa monialaiseen toimijaverkostoon sekä eri professioiden eettisiin arvoihin ja tavoitteisiin. Moniammatillisuuteen liittyvät organisaatioiden ja ammattien välisten rajojen ylitykset eivät välttämättä tapahdu kivuttomasti eivätkä ainakaan itsestäänselvyyksinä. Verkostoissa toimiminen tulisikin nähdä oppimisprosessina, johon jokainen toimija tuo mukaan oman kokemuksensa ja osaamisensa ja jossa on ensiarvoisen tärkeää pohtia sitä, kuka verkostoa johtaa ja miten. (Soanjärvi 2008, 157 - 161.)

Tässä raportissa analysoiduissa tutkimuksissa moniammatillisuutta käsiteltiin erityisesti koulun ja nuorisotyön tekemän yhteistyön kautta. Sosiaalitoimen ja nuorisotoimen yhteistyö korostui puolestaan erityisnuorisotyötä käsittelevissä tutkimuksissa. Nuppolan (2013) pro gradu - työ: Kuokkavieraana koulussa? Nuorisotyöntekijän rooli ja nuorisotyön mahdollisuudet peruskoulun moniammatillisessa kasvatustyössä paneutui nuorisotyöntekijän rooliin peruskoulussa sekä nuorisotyön asemaan ja mahdollisuuksiin peruskoulun kanssa tehtävässä moniammatillisessa kasvatustyössä. Tutkimuksen tulosten perusteella nuorisotyöllä on tärkeä rooli koulun kasvatustuun jakajana ja erilaiset nuorisotyön toimintamuodot nähdään tärkeinä nonformaalin oppimisen kannalta. Verrattuna oppimisen arviointia painottaviin opettajiin, nuorisotyöntekijän rooli näyttäytyi ensisijaisesti nuoren kasvun tukijana ja nuoren kohtaamisen asiantuntijana. Toimivat moniammatilliset käytänteet edellyttävät tämän tutkimuksen mukaan rehtorien positiivista suhtautumista yhteistyöhön ja moniammatillisen verkoston johtamista. Tutkimuksessa maalailtiin kuvaa siitä, että tulevaisuudessa nuorisotyöntekijän rooli kouluissa tulee vahvistumaan erityisesti koulukuraattorien työpareina esimerkiksi ryhmätoimintaan liittyen.

Myös Vimparin (2008) pro gradu -tutkimus ”Yhteinen vastuu. Opettajien, nuoriso-ohjaajien ja vanhempien käsityksiä nuorisotyöstä ja nuoren kasvattamisesta” käsitteli nuorisotyön ja koulun kasvatustuun jakamista, mutta sen lisäksi tutkimus ulottui myös kodeissa tehtävään kasvatustyöhön. Raportin perusteella kodin, vanhempien ja perheen merkityksen tutkiminen suhteessa nuorisotyöhön on ollut harvinaista, jopa poikkeuksellista.

Nuorisotutkimusseuran ja Kanuuna-verkoston kanssa toteuttama yhteistyöhanke: Oppimisympäristöt yhteistyöhön. Koulun ja nuorisotyön yhteistyön tutkimus - ja kehittämis-

hanke (Kiilakoski 2012 - 2014) käsitteli nuorisotyön ja koulun monialaisen vuorovaikutuksen mahdollisuuksia viidessä suomalaisessa koulussa kerättyyn aineistoon perustuen. Hankkeessa tarkasteltiin koulun ja nuorisotyön yhteistä kasvatusta ja yhteisöllisyyden vahvistamista nuorten osallisuuden, vaikuttamistoiminnan, kansalaistaitojen, uusien oppimisympäristöjen sekä nuorisotyön informaalin kasvatuksen suhteen.

Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi oli päätoteuttajana Monialaisten yhteistyöverkoston kehittämishankkeessa (2011 - 2013), jossa tutkittiin nuorisotoimialan monialaisen verkostotyöskentelyn saatavuutta, laatua, vaikuttavuutta ja kehittämistarpeita. Hankkeessa toteutetun tutkimuksen perusteella monialaisten verkostojen toimimiseksi verkoston jäsenillä tulee olla halua tehdä yhteisiin periaatteisiin perustuvaa yhteistyötä, koska ryhmän toiminta ei voi olla laadukasta ilman yhteistä tahtotilaa. Motivaation lisäksi verkoston jäsenillä on oltava yhteinen näkemys ryhmän tarkoituksesta, toiminnasta sekä asioista, joita toiminnan kautta tulisi edistää. Verkostossa on oltava myös jaettu ymmärrys käytettävissä olevista keinoista eli siitä, mitä ryhmä tekee yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. (Gretschel & Mulari 2013, 7.)

Sekä nuorisotyön opinnäytetöiden että muiden tutkimusten analyysin perusteella voidaan todeta, että moniammatillisten verkostojen toimintaa on tutkittu jonkin verran, mutta fokus on ollut lähinnä suoraan nuorten kanssa tekemisissä olevissa toimijoissa, jolloin esimerkiksi kuntien keskijohtoon kuuluvia verkostoja ei ole tarkasteltu moniammatillisuuden näkökulmasta.

Päihde - ja mielenterveysongelmat ovat vakavia, nuorten elämänsäkeluä horjuttavia tekijöitä, joiden vaikutuksiin nuorisotyön ammatilliset törmäävät pakostakin työssään ja joiden ennalta ehkäisemisessä ja hoidossa korostuvat moniammatilliset käytänteet. Kuten nuorisotyön yleisellä tasolla, vastaavasti myöskään päihdetyössä nuorta ei tulisi lähestyä ongelmakeskeisesti, vaan humanistisen ihmiskäsityksen kautta, jolloin toiminnan keskiössä ovat yksilö ja hänen kokemuksensa. Usein yksilön sosiaalinen ja yhteiskunnallinen syrjäytyminen ei liity ainoastaan päihde - tai mielenterveysongelmiin, vaan taustalla on monenlaista huono-osaisuutta ja marginaalisuutta. Tällaisiin kasvuun ja kasvuympäristöön liittyviin tekijöihin on nuorisotyön sekä nuorisotyön tutkimuksen kautta mahdollista pureutua pohtimalla keinoja nuorten osallisuuden ja toimijuuden vahvistamiseen. (Tapio & Kuula 2013.)

Kunnallinen nuorisotoimi, nuorisotyötä toteuttavat järjestöt sekä nuorisotyön tutkimus ovat tehneet yhteistyötä myös nuoriin kohdistuvan päihde - ja mielenterveystyön saralla. Esimerkiksi Humanistisen ammattikorkeakoulun sisällä toimiva valtakunnallinen nuorisolan ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus Preventiimi on toteuttanut Selvästi parempi mieli – kehittämishankkeen, jonka yhtenä päätavoitteena oli tukea nuorisotakuun toteutumista perehdyttämällä nuorisotyön ammattilaisia nuorten hyvinvointiin ja siihen liittyviin tekijöihin ehkäisevän päihdetyön rajapinnoilla.

Moniammatillisuuden lisäksi tässä teema-alueessa (teema 3. Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen) tarkastellaan myös nuorisotyön organisoitumista järjestö - ja vapaaehtoistoiminnan kautta.

Nuorisotyön historiallisesta näkökulmasta katsottuna nuorisotyö on Suomessa keskittynyt järjestöihin eikä järjestöjen ulkopuolista nuorisotyötä juuri edes tunnettu ennen nuorisotyön ammatillistumista ja erikoistumista 1960 -luvulta alkaen. 1800 -luvun loppupuolella tapahtuneet yhteiskunnalliset murrokset synnyttivät levottomuuksia myös nuorisossa ja näiden ongelmien ratkaisemiseksi muodostettiin erilaisia nuorisoseuroja, raittiusyhdistyksiä, urheiluseuroja, uskonnollisia ja poliittisia nuorisoyhdistyksiä sekä yhteiskunnallisia päämääriä tavoittelevia nuorisojärjestöjä, joita kaikkia yhdistivät sivistyksellinen ja kasvatuksellinen perusvire. Nuorisojärjestöjen toteuttama kansalaistoiminta muodosti keskeisen osan kansalaisyhteiskunnan syntyä ja loi siten perustaa suomalaiselle, demokraattiselle valtiolle. (Nieminen 1995.)

1970 -luvulla kehitetyn nuorisotyölainsäädännön myötä nuorisojärjestöjen roolia ja menetelmällistä paikkaa nuorisotyön kentässä alettiin ensimmäistä kertaa jollakin tasolla määritellä, mutta systemaattisemmin nuorisotyön eri järjestelmien ja rakenteen kategorisointi alkoi vasta vuoden 1986 nuorisotyölain kautta. Nuorisotyön rakenteen jäsentäminen liittyi 1980 -luvun kunnallisen nuorisotyön voimakkaaseen laajenemiseen. Edelleenkin kaikki nuorisojärjestötoiminta ei kuitenkaan jäsenny yleisen nuorisotyön käsitteiden kautta, esimerkkinä partiotyö, jota partiolaiset itse eivät jäsennä nuorisotyöksi. Nuorisojärjestöjen laajan kirjon lisäksi ongelmallista on myös se, että teoreettista keskustelua nuorisojärjestöjen funktiosta ja toiminnan tavoitteista on syntynyt vain vähän nuorisotyön tutkimuksessa. (Viitanen 2008, 263 - 266.) Myös tämän raportin perusteella voidaan todeta, että nuorisojärjestöjä koskeva tutkimus on jäänyt katveeseen. Nuorisojärjestöjä koskevan nuorisotyön tutkimuksen vähäisyys tulisi ottaa vakavasti, koska ELY-keskusten

vuoden 2011 kartoituksen perusteella järjestöissä on noin 500 palkattua nuorisotyöntekijää ja järjestöjen vapaaehtoisverkostoon kuuluu jopa 50 000 - 100 000 vapaaehtoista toimijaa (Suomen nuorisoyhteistyö - Allianssi ry 2014).

Opetus - ja kulttuuriministeriö voi nuorisolain (2006/72) perusteella tukea valtakunnallisten ja rekisteröityjen nuorisojärjestöjen toimintaa taloudellisesti tietyin perustein. Avustusten tarkoituksena on luoda toiminnalle edellytyksiä, muttei puuttua toiminnan varsinaiseen sisältöön. Myös kunnat tukevat nuorisojärjestöjä vaihtelevilla tavoilla. Tällainen nuorisojärjestöjen avustuskäytäntö muodostaa keskeisen nuorisopoliittisen, valtion ja järjestöjen välistä suhdetta määrittelevän, välineen. Toisaalta kolmannen sektorin ja julkisten organisaatioiden välisten rajojen hämärtyminen seurauksena järjestöt ovat aiempaa kiinteämmässä suhteessa esimerkiksi kuntien kanssa laatujärjestelmien, kilpailutuksen ja tulosvastuun kautta. (Viitanen 2008, 271 - 272.)

Yhteiskunnallisten muutosten johdosta nuorisotyön tutkimuksessa olisi aiheellista pohtia erilaisten ostopalvelujärjestelmien ja palvelujen ulkoistamisen vaikutuksia nuorisojärjestöjen merkityksen ja toimenkuvan suhteen. Samalla olisi myös tärkeää analysoida sitä, miten yhteiskunnan globalisoituminen ja instituutioiden erikoistuminen näkyvät järjestötyössä ja miten uusien rahoitusvaihtoehtojen etsiminen mahdollisesti työntää järjestöjä kohti yksityistä markkinasektoria. Ikään kuin vastaiskuna tällaiseen kehitykseen on syntynyt uusia järjestöjä, jotka haastavat eriarvoistumiseen, yltiömäiseen kuluttamiseen ja globaaleihin markkinavoimiin liittyviä kehityskulkuja keskittyen esimerkiksi kestäväen kehityksen edistämiseen. Kuten tässä raportissa aiemmin on todettu, sosiaalinen media on mahdollistanut uusia toiminnan tiloja ja osallisuuden paikkoja tällaisille kansalaisaktiivisuuden perustuville järjestöille.

Järjestöosallistumisen muotoja ja niihin liittyviä muutoksia on kartoitettu Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssin koordinoimassa Vetovoima - hankkeessa: Nuorisojärjestöjä tutkimassa ja kehittämässä (2014 - 2015), jossa tutkittiin sekä nuorten järjestöosallistumista ja siinä tapahtuvia, yhteiskunnan kehitykseen linkittyviä muutoksia että uusia järjestöosallistumisen muotoja ja niihin liittyviä kehittämistarpeita. Hankkeen tavoitteena oli luoda uusia toimintamalleja ja levittää toimivia käytänteitä nuorisojärjestöille. Vetovoima - hankkeessa saatujen tulosten mukaan nuorten vapaa-ajan järjestöjen toiminta on vahvistunut, kun taas nuorten järjestäytynyt poliittinen toiminta on vähentynyt. Yleisellä tasolla nuoret ovat kuitenkin aiempaa kriittisempiä ja harkitsevampia järjestöjäsenyyttä kohtaan.

Edelleen säilyneestä järjestötoiminnan vetovoimasta huolimatta järjestöillä itsellään on vain vähän mahdollisuuksia arvioida sitä, paljonko ja millaisia nuoria toiminta tavoittaa ja ketkä nuoret esimerkiksi jäävät järjestötoiminnan ulkopuolelle. Tämän hankkeen kar-toituksen perusteella voidaan todeta, että järjestötoiminta tavoittaa etupäässä teini-ikäiset ja 20-25-vuotiaat nuoret osallistumisen painottuessa hieman enemmän tyttöihin. Vähem-mistöihin kuuluvia nuoria, kuten liikunta - tai aistivammaisia, osallistuu heidän omasta kiinnostuksestaan huolimatta järjestötoimintaan hyvin vähän. (kt. vetovoimablog.com) Tutkimushanke herättää ajatuksia järjestötoiminnan saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden kehittämistä sekä marginaaliryhmien että nuorten aikuisten näkökulmasta. Myös nuorisotyön tutkimusta varmasti tarvitaan aihepiiristä lisää.

Heinosen (2015) pro gradu -tutkimuksen ”Toimijuuden tukeminen järjestöjen verkossa tehtävässä nuorisotyössä” tavoitteena oli selvittää sitä, miten järjestöjen nuorisotyönteki-jät voivat toimintansa kautta tukea nuorten omaehtoista toimijuutta. Tutkimuksen kon-tekstina oli verkkonuorisotyö. Varsinaisesti järjestötoiminnan määrittelyyn tai merkityksellis-tämiseen tutkimus ei tähdännyt. Tutkimuksen tulokset liittyivät lähinnä verkossa tehtä-vään nuorisotyöhön ja niiden perusteella järjestönuorisotyöntekijöiden osaaminen oli vankinta osa-alueilla, jotka lähentelivät perinteistä nuorisotyötä. Toisaalta osaamisen ke-hitystarpeet liittyivät teknisten taitojen puutteellisuuteen erityisesti mediasisältöjen tuot-tamisen suhteen. Tämän tutkimuksen tulokset ovat yhteneväisiä tässä raportissa analysoi-tujen muiden virtuaalista nuorisotyötä tekevien nuorisotyöntekijöiden kokemuksia kos-kevien tutkimusten kanssa. Sen perusteella voi päätellä, ettei järjestötoimintajärjestäjien tai kunnallisten nuorisotyöntekijöiden osaamisvahvuuksissa ja kehittämistarpeissa ole mer-kittäviä eroja.

Tässä raportissa nuorisopolitiikkaan fokusoituvaa tutkimuskenttää tarkastellaan kyseisen teema-alueen 3 (Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen) yhteydessä. Rantalaiho (1969, 16) määrittelee nuorisopolitiikan seuraavasti: ”Nuorisopolitiikka tarkoittaa niitä yhteiskunnan toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää nuorten kehittymistä itseään toteuttaviksi ja yhteiskuntaa hyödyttäväksi ihmisiksi.” Nuorisolaki (72/2006) taas jäsen-tää nuorisopolitiikan lyhyesti nuorten kasvu - ja elinolojen parantamiseksi. Nuorisotyötä ja - politiikkaa koskevan asetuksen (103/2006) mukaan nuorisopolitiikan sisältöalueita ovat koulutus, työllisyys, toimeentulo, terveys, aktiivinen kansalaisuus, sosiaalinen vahvistaminen, asuminen, yrittäjäyys, asevelvollisuus ja siviilipalvelus sekä muut lapsia ja nuoria koskevat ajankohtaiset asiat.

Nuorisopolitiikka määrittyy etupäässä nuorisotyön resursointi - ja allokontifunktiota eli yhteiskunnan nuorisotyölle osoittamien voimavarojen arviointia ja suuntaamista toteuttavaksi instituutioksi. Nuorten kasvu - ja elinolosuhteisiin vaikuttaminen ja niiden parantaminen on ollut erityisesti puoluepoliittisten nuorisojärjestöjen ja erilaisten nuorten etujärjestöjen pääasiallinen intressi jo 1900-luvun alkupuolelta saakka. Varsinainen nuorisopolitiikan ensimmäinen aalto voidaan sijoittaa laajemman suunnitteluoptimismin aikakaudelle 1960-luvulle, kun taas toinen aalto kohdistuu 1990-luvun lama-aikaan ja pyrkimykseen nuorten elinolojen laaja-alaisesta parantamisesta. Edelleen 2000-luvulla nuorten yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen liittyvät tekijät ovat poliittisesti jatkuvasti esillä olevia diskursseja ja nuorisopoliittisia ohjelmia on laadittu aktiivisesti kunnille, seutukunnille ja maakunnille. Tosin nuorisotyöntekijöiden ja muiden nuorisoalan toimijoiden roolit ja asiantuntijuuden hyödyntämisen asteet näissä ohjelmissa ja hankkeissa vaihtelevat. (Paju 2008, 331 - 334, 338.)

Nuorisopolitiikan kautta on tarkoitus vaikuttaa ja ohjata nuorten asemoitumista yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja resurssien jaossa, kuten koulutukseen, työelämään, asumiseen ja terveyteen liittyvissä poliittisissa päätöksissä. Nuorisopolitiikan sulauttaminen osaksi nuorisotyötä ja sen funktioita on herättänyt nuorisotyön kentällä ja tutkimuksessa ristiriitaisia tunteita, koska nuorisotyön toimijoilla ei ole nähty olevan todellista poliittista toimintavaltaa. Resursointi - ja allokontifunktion onnistuneessa toteutumisessa moniammatillisissa verkostoissa toimiminen ja sitoutuneisuus nuoria koskevien asioiden hoitoon ja päätösten tekoon ja toisaalta kentän toimijoiden kokemusperustaisen tiedon hyödyntäminen päätösten tukena tuleekin nähdä ensiarvoisen tärkeänä. (Nieminen 2008, 25 - 26.)

Resursointi - ja allokaatiofunktion ohella nuorisopolitiikalla voidaan viitata myös nuorten toteuttamaan kansalaistoimintaan ja vaikuttamiseen sekä erilaisiin nuorten kuulemisjärjestelmiin. Pajun (2008, 330) mukaan nuorisopolitiikka tulisikin nähdä yhden sijaan kahdena: policy viittaa yhteiskunnan ja poliittisen vallan toteuttamaan nuorisopolitiikkaan, kun taas politics merkitsee nuorten itsensä toteuttamaa osallistumista omien asioidensa edunvalvontaan. Politics - nuorisopolitiikka perustuu osallisuuden, aktiivisen kansalaisuuden ja demokratian arvoihin, kun taas policy - nuorisopolitiikassa arvokeskustelut liittyvät usein taloudellisiin ja mitattavissa oleviin arvoihin. (Mt. 331.) Tämän raportin perusteella voidaan todeta, että nuorisopolitiikkaa kokonaisuudessaan, mutta erityisesti

nuorten käsityksiä poliittisesta toiminnasta jälkimodernissa digiajassa, on tutkittu nuorisotyön tutkimuksessa melko vähän, jolloin Pajun määrittelyn mukaan erityisesti politics-näkökulma on jäänyt katveeseen.

Kalliomaan (2015) pro gradu –tutkimuksessa ”Valtionohjaus kuntien nuorisotyössä. Miten Lapsi - ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma ohjaa kunnallista nuorisotyötä?” tarkasteltiin kunnallisen nuorisotyön ja valtion ohjaussuhteen välistä suhdetta. Pajun edellä esitetyn jaon mukaisesti tutkimus sijoittuu policyyn viittaavaan nuorisopolitiikan kontekstiin. Kalliomaan tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten kunnallinen nuorisotyö on ottanut vastaan julkishallinnon muutosten seurauksena syntyneen valtiollisen ohjelmaohjauksen, joka perustuu pitkälti uuden julkisjohtamisen (New Public Management) mukaisiin tehokkuuden, kilpailutuksen ja tulosjohtamisen mukaisiin arvoihin. Kuntien nuorisotyön johtavilta toimijoilta kerätyn aineiston analyysin mukaan nuorisotyön suhde valtionohjaukseen on ristiriitainen: toisaalta ohjauksen kautta nuorisotoimen arvostuksen koetaan lisääntyneen, mutta samalla valtionohjauksen velvoittavuus ja sitovuus herättää kysymyksiä ja epätietoisuutta. Valtionohjaukselta toivotaankin sitovampia velvoitteita, joiden kautta nuorisotyön toimijuuden oletetaan saavan tarvittavaa vakautta ja oikeutusta. Kyseinen tutkimus on poikkeuksellinen siinä mielessä, että tutkimuksen kohderyhmä muodostuu kunnan keskijohtoon kuuluvista toimijoista, jotka ovat johtamista ja moniammatillisuutta tarkastelevissa nuorisotyön tutkimuksissa usein jääneet paitsioon.

Huotarin (2015) pro gradu –tutkielman ”Etsivä löytää vai löytääkö? Etsivien nuorisotyöntekijöiden kokemukset Internetin ja sosiaalisen median käytöstä nuorten tavoittamisen keinona ja nuorisotakuun toteuttajana” kontekstina oli nuorisotakuu ja siihen liittyvä nuorten aktivointipolitiikka. Nuorisotakuuta tarkasteltiin kyseisessä tutkimuksessa kriittisesti lähinnä siitä näkökulmasta, että nuorisotakuu antaa nuorten syrjäytymisestä kapean kuvauksen keskittyessään työllistymiseen ja koulutukseen rajaten samalla pois syrjäytymisen sosiaalisen ja terveydellisen ulottuvuuden. Nuorisotakuuseen sidotun aktivointipolitiikan ongelmallisuus piilee tutkimuksen mukaan sen sisään kirjoitetussa olettamuksessa nuorten laiskuudesta ja työorientoitumattomuudesta, jolloin nuorten yksilölliset tarpeet ja toiveet saattavat jäädä kartoittamatta. Toisaalta aktivointipolitiikan vaarana on muuttaa työn rakenteisiin liittyvät ongelmat yksilöllisiksi puutteiksi, jolloin aktivointitoimien (epä)onnistuminen on yksilön vastuulla. Huotarin tutkimuksessa viitataan Euroopassa toteutettuihin tutkimuksiin, joiden mukaan julkisen sektorin nuoriin kohdistama aktivointipolitiikka on usein tehottomampaa verrattuna aikuisten vastaaviin toimenpiteisiin.

Nuorisotutkimusseuran konsultoima hanke: Active Citizenship: Enhancing political participation of migrant youth - ACCESS (2014 - 2015) pyrki edistämään nuorten halua ja osaamista osallistua yhteiskunnalliseen ja poliittiseen vaikuttamiseen sekä kehittämään nuorille kohdistettuja osallisuuden ja vaikuttamisen väyliä. Nuorisotutkimusseuran rooli koostui vertaisarviointiosuuden suunnittelusta ja sen fasilitoimisesta. Kyseisessä osuudessa arvioitiin sitä, miten kuntien osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmät huomioivat erityisesti maahanmuuttajataustaisia nuoria. Vertaisarviointeihin osallistui myös nuorisotoimen edustajia, koska nuorisotyöllä on merkittävä rooli nuoren äänen kuuluville saamisessa. Pajun (2008, 330) edellä esitetyn nuorisopoliittikkaa koskevan jaon perusteella kyseinen hanke edustaa etupäässä demokraattisiin arvoihin nojaavaa politics - nuorisopoliittikkaa.

Enemmän taloudellisiin tunnuslukuihin painottuvaa policy - nuorisopoliittikkaa taas edustaa Nuorisotutkimusseuran toteuttama Kustannuksia, säästöjä ja investointeja: Tutkimuskatsaus nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön kustannusvaikutuksista (2014), jossa kartoitettiin nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön taloudellisia vaikutuksia tuottamalla tutkimuksiin perustuvaa tietoa kentän kustannusvaikutuksista.

Raportissa tarkasteltiin tämän teema-alueen (Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen) alla myös nuorisotyön historiaa käsitteleviä opinnäytetöitä ja muita aihetta tarkastelevia tutkimuksia. Laajin ja kattavin nuorisotyön historiaa käsittelevä tutkimus on edelleen Niemisen (1995) Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia, joka erittelee nuorisotyön tehtävien, järjestelmien ja menetelmien kehittymistä keskiajalta lähtien sekä tarkastelee niitä yhteiskunnallisia, aatteellisia ja kulttuurisia tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet näiden edellä mainittujen nuorisotyön tehtävien, järjestelmien ja menetelmien muotoutumiseen.

Niemisen (1995) mukaan varhaisimmat suomalaisen nuorisotyön juuret ulottuvat 1500-luvulle, jolloin valtion vakautta ja mahtia pyrittiin lujittamaan luterilaisen uskon avulla. Luterilaisen kansanopetuksen kautta pyrittiin tavoittamaan koulua käymättömät nuoret ja opettamaan heille alistumista ja kuuliaisuutta ylemmilleen: Jumalalle ja kuninkaalle. Kristillisen kasvatuksen tavoitteena oli kontrolloida nuorten joutoajan käyttöä ja rakentaa heille yhteisiä, soveliaiksi nähtyjä käyttäytymistapoja. Valtion ja kirkon harjoittama yhteiskunnallinen kontrolli konkretisoitui rippikoulun ja pyhäkoulun syntymään. (Nieminen 1995, 16 - 46.)

1800-luvun alussa Suomeen levisi Saksasta ja Ruotsista nationalistista henkeä, minkä seurauksena syntyi valtion ja kirkon suorasta ohjauksesta irrallisia kansallishenkisiä nuorisoliikkeitä. Näiden liikkeiden nuorisokasvatuksen ja - valistuksen tavoitteina oli yhteisen kansallisidentiteetin rakentaminen kansallishenkistä yleissivistystä ja nuorten itsekasvatusta korostamalla. Tämän seurauksena nuorten osallistumismahdollisuudet yhteiskunnassa laajenivat ja käsitys ihmisen alisteisuudesta Jumalalle joutui haastetuksi. (Nieminen 1995, 47 - 76.)

1900-luvun alussa, yhteiskunnallisten murrosten seurauksena, kristillisen ja kansallisidealistisen nuorisotyön perinteiden rinnalle alkoi kehittyä poliittista liikehdintää ilmentävä nuorisotyön poliittis-korporatiivinen perinne. Tällainen puoluepoliittisesti sitoutunut nuorisotoiminta kyseenalaisti kuvaa yhtenäisestä suomalaisesta nuorisosta ja pyrki osoittamaan ja murtamaan luokkajaon tuottamia eriarvoisuuksia. Eri nuorisoryhmien edustamisen ja eriarvoisuuden vähentämisen lisäksi poliittis-korporatiivisen nuorisotyön tehtäväksi muodostui nuorten kasvattaminen poliittisesti aktiivisiksi ja työteliäiksi kansalaisiksi. (Nieminen 1995, 77 - 100.) Edellä käsiteltyjen nuorisotyön varhaisvaiheiden erittelyn perusteella Nieminen (mt. 407) toteaa suomalaisen nuorisotyön muotoutuneen “kristillisen, kansallisen, talonpoikaisen, porvarillisen ja työväenliikkeen kulttuurin piirissä”, jolloin nuorisotyö ei varhaisvaiheissaankaan muodostanut mitään yhtenäistä kokonaisuutta.

Sisällissodan jälkeen nuorisotyölle rakentui uusia merkityksiä kansalaisuuden yhtenäisyyden turvaajana ja jälleenrakentajana, mihin liittyi “kontrolloimattomien” nuorten taluttaminen esimerkiksi avoimen nuorisokahvilatoiminnan kautta sekä sukupuolen mukaan eriytettyjen ryhmien perustaminen. Poikien nuorisokasvatuksessa keskityttiin erityisesti maanpuolustuskasvatukseen ja tyttötyössä korostuivat hoiva - ja kotitaloustaitojen oppiminen ja harrastaminen. (mt. 408.) Tyttötyön varhaisia merkityksiä ja sisältöjä nuorisotyön näkökulmasta ei ole kuitenkaan tutkittu kuin vähän eikä historiallisia tyttö - tai poikatyötä koskevia tutkimuksia löytynyt tämänkään raportin analyysissä. Tyttö - ja poikatyön saatua jälleen uusia ulottuvuuksia tämän hetkisessä nuorisotyössä, esimerkiksi monikulttuurisuuden kautta, olisi myös tämän työmuodon varhaisvaiheita tärkeää tutkia työn yhteiskunnallisen ulottuvuuden hahmottamiseksi.

1960-luvulla nuorisotyön tehtävät liittyivät teollistuvan ja kaupungistuvan yhteiskunnan uudistamiseen ja nuorisopoliittinen strategia keskittyi nuorten elinolosuhteiden parantamiseen ja vaikuttamis - ja osallistumismahdollisuuksien lisäämiseen. 1970 - luvulla syntynyt nuorisotyön lainsäädäntö sai merkityksensä erityisesti nuorisotyön voimavarojen ja resurssien takaajana. (Mt. 409.) Nuorisotyön kehityksessä poliittisen nuorisotyön merkitys on entisestään vähentynyt, mutta toisaalta jo nuorisotyön varhaisvaiheissa näkyvissä olleet tavoitteet nuorten osallisuuden, toimijuuden, vaikuttamismahdollisuuksien ja aktiiviseen kansalaisuuteen tarvittavien taitojen parantamisessa ovat edelleen vahvasti läsnä nuorisotyön funktioissa.

Jokelan (2007) pro gradu –tutkimus ”Kirkon ja työväenliikkeen taistelu nuorisosta. Evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyö Tampereella 1918-1930” käsitteli Suomen itsenäistymisen jälkeistä nuorisotyötä erityisesti kristillisen perinteen ja toisaalta hengellistä lähtökohtaa jossain määrin syrjäyttäneen poliittis-korporatiivisen perinteen näkökulmista.

Eskolan (2010) pro gradu -työssä ”Kunnallisen liikunta - ja nuorisotyön historiaa Pirkkalla 1938-2004” puolestaan tutkittiin kunnallisen liikunta - ja nuorisotyön vaiheita ja näihin vaiheisiin vaikuttaneita yhteiskunnallisia muutoksia. Toisen maailmansodan jälkeen suomalaisten urheiluedellytysten ja - saavutusten parantamista pidettiin merkittävänä ja tärkeänä, koska urheilun uskottiin sosiaalistavan ja integroivan yksilöt yhteiskuntaan ja tuottavan näin yhteistä hyvinvointia. Erilaisella liikuntatoiminnalla olikin jo tuolloin vahva rooli nuorisotyön kentässä. Myöhemmin kansallinen hyvinvointivaltioprojekti näkyi vuoden 1972 nuorisotyölaissa sekä vuoden 1980 liikuntalaissa. Näiden lakien myötä kuntien lautakuntien taloudelliset resurssit kehittää nuoriso - ja liikuntatoimeja paransivat huomattavasti. Vastaavasti taloudelliset taantumet, etenkin 1990-luvun lama, vaikuttivat suuresti nuorisotyölle osoitettuun tuen määrään, minkä seurauksena nuorisotoimintaa jouduttiin supistamaan monissa kunnissa.

Kirkon nuorisotyö muodostaa yhden ulottuvuuden nuorisotyön monimuotoisessa rakenteessa. Suomalaisen kristillisen nuorisotyön juuret ovat kansainvälisessä toiminnassa ja liittyvät laajemmin 1800 - luvun yhteiskunnalliseen ja aatteelliseen murrokseen. Nykyaikainen kirkon nuorisotyön malli alkoi hahmottua 1940 - luvulta eteenpäin, jolloin hengellinen nuorisotyö siirtyi pääosin järjestöiltä seurakuntien toteutettavaksi työksi. 1960 - luvun mittava suomalaisen yhteiskunnan muutos heijastui myös kirkon nuorisotyöhön,

jossa perinteisen ryhmätoiminnan rinnalle kehittyivät erityisnuorisotyö ja koulun kanssa tehtävä yhteistyö. (Launonen 2008, 78 - 82.)

Launosen (2008, 78, 85 - 86) mukaan kirkon nuorisotyön lähtökohdaksi voidaan ottaa kolme ulottuvuutta: hengellinen, pedagoginen ja sosiaalinen. Hengellinen ulottuvuus kuvaa sitä, että kirkon nuorisotyön motiivit, tavoitteet ja sisällöt ponnistavat aina jollakin tasolla hengellisyydestä ja sen vahvistamisesta. Pedagogista ulottuvuutta ilmentävät kirkon nuorisotyössä erilaiset kasvattamisen ja opettamisen muodot, kuten pyhäkoulu ja rippikoulu. Kirkon varsinainen nuorisotyö on vahvasti sidoksissa rippikouluun, joka on vähitellen institutionalisoitunut osaksi suomalaista nuorisokulttuuria muodostaen eräänlaisen normin. Rippikoulun suosiota lisää siihen liittyvä isostoiminta, jossa rippikoulun aiemmin käyneet, tehtäväänsä koulutetut nuoret voivat toimia rippileireillä vapaaehtoisuustyöntekijöinä ja ryhmänohjaajina. Launonen (2008, 83) huomauttaa kuitenkin, että rippikoulu - ja isostoiminnan käänköpuolena on nuorisotyölle yleisesti vieras koulumaisuus, joka toimii nuoria erottelevana mekanismina. Myös sukupuolten väliset erot suhteessa erityisesti isostoimintaan osallistumisessa ovat huomattavat; poikien tavoittaminen, kohtaaminen ja sitouttaminen toimintaan näyttää olevan kirkon nuorisotyössä erityinen haaste.

Sosiaalinen ulottuvuus näkyy kirkon nuorisotyössä kahdella eri tavalla: toisaalta toiminnalla on pyritty ehkäisemään syrjäytymistä ja ulkopuolisuutta ja toisaalta kirkon nuorisotyö on etupäässä organisoitunut ryhmien ja yhteisöjen kanssa tehtäväksi työksi. (Mt. 85.) Tässä raportissa tehdyn tutkimusanalyysin perusteella voidaan kuitenkin todeta, että kirkon tekemää nuorisotyötä ei ole teoreettisesti tai käsitteellisesti jäsennetty paljoakaan, jolloin edellä mainittujen kolmen ulottuvuuden merkityksestä ja niihin sulautuvista ilmiöistä ei ole riittävästi tutkimukseen perustuvaa tietoa. Esimerkiksi sukupuolen merkityksestä kirkon nuorisotyössä ja nuorten aikuisten osallisuudesta ja sitouttamisesta hengelliseen nuorisotyöhön tarvitaan lisää ymmärrystä.

Korriin (2013) pro gradu -tutkimuksessa ”Kuka meitä johtaa? Johtaminen kirkon nuorisotyön haasteena” tarkasteltiin johtavien nuorisotyönohjaajien ja toisaalta nuorisotyöstä vastaavien pappien kirkon nuorisokasvatuksen johtamista ja näiden kahden profession mahdollisia yhteentörmäyksiä. Tutkimus keskittyi analysoimaan johtamiskäytänteitä kirkon nuorisotyössä sekä kahden, erilaisista maaperistä ponnistavien, professioiden (papit ja johtavat nuorisotyöntekijät) johtamiskäsityksiä. Paitsi kirkon toteuttamaa nuorisotyötä

tarkastelemalla, tutkimus oli nuorisotyön tutkimuksessa poikkeuksellinen myös siinä mielessä, että se tarkasteli nuorisotyön johtamista, tosin ylemmän tason johdon tarkastelu jäi tässä tutkimuksessa sivuun. Tätä raporttia varten analysoiduissa nuorisotyöhön liittyvissä tutkimuksissa sivuttiin johtamista lähinnä moniammatillisuuden näkökulmasta, mutta johtaminen ei kuitenkaan muissa tutkimuksissa saanut pääfokusta. Korrin tutkimuksen perusteella nuorisotyön johtaminen on haastavaa ja moniulotteista, mutta pääperiaatteina ovat vuorovaikutus, oppiminen, lähijohtajuus, organisaation toimijuus, yksilöiden osallisuus sekä tiimityön johtaminen.

Mäen (2012) pro gradu - työ: Ammatillinen identiteetti ja uratyypit kirkon nuorisotyössä pyrki selvittämään kirkon nuorisotyöntekijöiden ammatillisen identiteetin kehitystä sekä siihen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksessa huomioitiin ammatti-identiteetin ja laajemmin identiteetin yhteys yksilön elämänkulkuun lapsuudesta aikuisuuteen sekä tulevaisuusorientaatioihin. Tutkimuksen tulokset vahvistivat käsitystä ammatti-identiteetin kehittymisestä ja rakentumisesta elinikäisenä prosessina, johon vaikuttavat monet työuran ulkopuoliset kokemukset, käsitykset ja odotukset. Tutkimuksen tulokset viestivät tarvetta lisätutkimukselle kirkon nuorisotyöntekijöiden urasitoutumista edistävistä reflektointi- ja metataidoista ja niiden ottamisesta mukaan alan opiskelijoiden opetukseen.

4.5 Nuorisotyön teoria ja tutkimus

Viides ja viimeinen nuorisotyön tutkimusta koskevan analyysin teema on Nuorisotyön teoria ja tutkimus, joka sisältää seuraavat teema-alueet: nuorisotyön pedagogiikat, ohjaus nuorisotyössä, kansainvälinen nuorisotyön tutkimus, vertaileva nuorisotyön tutkimus sekä nuorisotyön vaikuttavuus, arviointi ja kehittäminen.

Tässä teema-alueessa korostuivat nuorisotyön vaikuttavuutta, arviointia ja erityisesti kehittämistä koskevat tutkimukset, kun taas kansallisesta tai kansainvälisestä mittakaavasta vertailevia tutkimuksia oli tuotettu vähemmän. On kuitenkin huomioitava, että nuorisotyön kehittämisenäkökulma ja -pyrkimys olivat mukana useimmissa tutkimushankkeissa, erityisesti kansainvälisissä tutkimushankkeissa. Pääasiassa tutkimusten kansainvälisyys tarkoitti useimmissa tutkimuksissa tutkimushankkeiden toteuttamista kansainvälisessä kontekstissa, mutta kuitenkin fokuoitumatta vertailevaan näkökulmaan. Yksi esimerkki vertailevasta ja kehittämiseen pyrkivästä tutkimuksesta on yhteisölliseen oppimi-

seen ja parhaiden käytänteiden jakamiseen kansainvälisessä mittakaavassa tähtäävä Suomen nuorisokeskusyhdistys ry:n koordinoima Boost Your Possibilities! Youth Centres for Youth Mobility and Intercultural Learning -hanke, jonka pyrkimyksenä on kulttuurien välisen oppimisen edistäminen ja todentaminen. Kyseinen hanke toteutetaan Suomen lisäksi myös Virossa ja Sloveniassa. Hankkeen tutkimusosion tarkoituksena on kerättävien best practise -esimerkkien avulla kartoittaa, millaisia vaikutuksia kansainvälisillä aktiviteeteilla, kuten erilaisilla nuorisotyön sovelluksilla, voi parhaimmillaan olla niin yksilö-, ryhmä, yhteisö- kuin yhteiskunnankin tasolla.

Italiasta käsin johdettu hanke I've - I have Experienced - recognition of volunteering through peer support - tutkimushanke, jonka tutkimusosiota koordinoi Nuorisotutkimusseura, pyrkii vahvistamaan vertaisoppimisen ja vapaaehtoisuuden merkityksen tunnustamista nuorisotyön kentällä. Hankkeen yhteydessä on julkaistu Kiilakosken (2015) raportti Youth work, Volunteering, Recognition and Employability. Defining and recognizing competences sekä Stiehrin ja Raschdorfin (2015) raportti The Recognition Players. Different perspectives on the volunteers competences and their recognition and validation, from the different sectors and geographical perspectives. Kyseiset raportit käsittelevät sitä, miten osaamista ja erilaisia kompetensseja voidaan arvioida, tunnustaa ja miten niiden kehittymistä voidaan tukea erityisesti vapaaehtoistyön kontekstissa. Tämä tutkimushanke on merkityksellinen nuorisotyön näkökulmasta kansainvälisen otteen lisäksi myös vapaaehtoisuuden näkökulmasta. Vapaaehtoisten tekemä nuorisotyö muodostaa alan amatillistumisesta huolimatta edelleen merkittävän osan nuorisotyön kokonaiskentästä. Kuten tässä raportissa on jo aiemmin huomautettu, vapaaehtoisuuden eri ulottuvuuksia on nuorisotyön tutkimuksessa tutkittu kuitenkin vain vähän.

Kuten kahdessa edellä esitettyssä esimerkissä, toimivia ja hyväksi koettuja käytänteitä kartoitettiin kansainvälisellä kentällä myös seitsemän maan yhteisessä tutkimushankkeessa: Moving societies toward integration (2009 - 2010). Suomessa hankkeen tutkimuskohteena oli kunnallinen nuorisotyö.

Nuorisotyön merkitykseen ja alan toimijuuteen liittyen Cederlöf (1998) on pohtinut nuorisotyön asemaa, arviointia ja vaikuttavuutta vuonna 1998 ilmestyneessä tutkimuksessaan Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys - Perustietoja, poimintoja ja haarukkapaloja nuorisotyöstä sekä sen asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Hänen mukaansa nuorisotyön vaikuttavuus ja onnistuminen nuoren kasvun ja aktiivisen kansalaisuuden tukijana

edellyttää tunnustuksellisuutta; nuorisotyön tulee olla tunnustettu yhteiskunnallisena toimialana, erityisosaamiseen ja asiantuntijuuteen perustuvana toimintakulttuurina, traditiona ja määrättyihin arvoihin sitoutuneena toimintana. (Cederlöf 1998, 74.) Nuorisotyön vaikuttavuuden arviointiin tulee siis sisältyä valtion ja nuorisotyön välisen suhteen vastavuoroisuutta, mikä linkittää nuorisotyön myös nuorisopolitiikkaan.

Cederlöfin nuorisotyön asemaan ja merkitykseen liittyvä tutkimus on jatkunut Humanistisen ammattikorkeakoulun toteuttamassa Nuorisotyön asema ja merkitys (NAM) -hankkeessa. Hankkeen tarkoituksena on ollut valottaa nuorisotyön päätoimijoiden keskinäisiä suhteita ja niiden muodostamia kokonaisuuksia erilaisissa paikallisissa ja alueellisissa yhteyksissä. Toiseksi hankkeen näkökulma on kohdistunut nuorisotyön asemaan monien nuorten hyvinvointia edistävien toimijoiden joukossa, julkisten linjausten tasolla sekä osana ehkäisevää lastensuojelua. Kolmanneksi hankkeessa on havainnoitu nuorisotyötä kuntia, seurakuntia ja järjestöjä koskevien rakenteellisten ja toiminnallisten uudistusten sekä kehitystrendien muokkaamassa tilanteessa.

Nuorisotyön vaikuttavuutta lähinnä nuorten näkökulmasta on arvioitu nuorisoalan kumppanuushankkeessa: Kunnallisen nuorisotyön vaikuttavuus nuorten näkökulmasta (Gretschel 2008 - 2010), jossa mukana olivat Helsingin, Kajaanin ja Raahen kunnalliset nuorisotoimet sekä Allianssi ry. Tässä hankkeessa kartoitettiin kunnallisen nuorisotyön vaikuttavuutta eri ulottuvuuksilla, erityisesti liittyen nuorten paikallisen osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin ja kuulemiskäytäntöihin.

Gretschel, Junttila-Vitikka ja Puuronen (2016) ovat tutkineet, millaisilla tavoilla nuorisotyön vaikuttavuutta voi ja tulisi tutkia. Heidän tutkimuksensa Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrittelyyn ja arviointiin mukaan nuorisotyön arviointitapaa valittaessa tulisi huomioida arvioinnin kohteena olevan työmuodon erityispiirteet ja tavoitteet, joiden perusteella vaikuttavuuden kriteerien täyttymistä tulee tarkastella. Kirjoittajien (emt. 2016) mukaan esimerkiksi yksilöllisen tuen tarjoamiseen ja nuoren elämänhallinnan tukemiseen pyrkivässä erityisnuorisotyössä voidaan työn vaikuttavuutta arvioida nuorilähtöisyyden, nuorten palvelukokemusten, eri tahojen arvioiden sekä palveluiden paikallisen saatavuuden kautta. Kaikille nuorille suunnatuissa palveluissa, niin sanotussa perusnuorisotyössä, fokus tulisi kävijämäärien lisäksi olla palvelujen yhdenvertaisessa saatavuudessa, esteetömyydessä, laatu järjestelmien systemaattisuudessa sekä nuorten kokemuksissa palvelun

ja tarpeiden kohtaamisesta eli asiakastyytyväisyydessä. Tutkimuksen perusteella arvioinnin moniäänisyys, jossa kuullaan myös muiden kuin nuorten näkemyksiä palveluiden toimivuudesta sekä eri tason toimijoiden arviointiin mukaan ottaminen ovat nuorisotoimialan palveluiden arvioinnissa tärkeitä ja huomioonotettavia seikkoja, koska arvioinnin moniäänisyyden todettiin lisäävän arvioinnin tulosten pätevyyttä sekä vahvistavan eri toimijoiden sitoutumista alan kehittämiseen.

Nuorisotyön arviointiin ja kehittämiseen liittyi myös Nuorisotutkimusseuran toteuttama Nuorisotyön tunnuslukujen verkostomainen kehittäminen - hanke (2013 - 2015), jonka tavoitteena oli koota yhteen nuorisotoimialalla käytössä olevia tunnuslukuja ja sen perusteella tuottaa koottua tietämystä esimerkiksi nuorisotyön vaikuttavuudesta nykyisen sirpalemaisesta arvioinnin sijaan sekä arvioida tunnuslukujen käytettävyyttä ja siten kehittää toimialalle kaikkia toimijoita yhdistäviä tunnuslukuja yhteistyössä nuorisotyön konkreettisen kentän kanssa.

Valtakunnallisessa nuorten ohjaus - ja neuvontapalvelun (Suunta) yhteistyöarviointihankkeessa (2013 - 2014) pyrittiin vastaamaan nuorisotakuun haasteisiin koskien nuorten kohtaamista ja tavoittamista. Pelastakaa lapset ry toimi Valtakunnallisen ohjaus - ja neuvontapalvelun vastuutoteuttajana. Hankkeen ja palvelukokonaisuuden tavoitteena oli verkko-pohjaisen nuorten ohjauspalvelun käytettävyyden arvioiminen ja kehittäminen. Palvelukokeilun käynnistäminen kytkeytyi Yleisradion syksyn 2013 aikana toteutettuun Nuorille.Nyt! - kampanjaan.

Nuorisotyön ohjaukseen ja työmuotojen ja menetelmien takana olevien pedagogiikkojen ja teorioiden problematiikkaan ja keskinäisiin suhteisiin ei opinnäytetutkimuksissa tai muissakaan nuorisotyötä käsittelevissä tutkimuksissa paljoakaan paneuduttu. Nuorisotyöhön sisältyy kuitenkin ohjauksellisuuden ja kasvatuksellisuuden kautta vapauttamisen ja kontrollin välinen paradoksi, minkä seurauksena nuorisotyön pedagogiikkojen takana vaikuttavia teorioita tulisi tarkastella myös kasvatustilanteesta ja kriittisestä näkökulmasta. On muistettava, että kasvatustilanteesta on väistämättä normatiivista ja siten arvolatautunutta. Näiden arvojen läpinäkyvyys ja koetteleminen nähdään tässä raportissa nuorisotyön tutkimuksen tärkeänä, mutta samalla katveeseen jääneenä, tehtävänä.

Kiilakosken ja Niemisen (2008, 185) mukaan pedagogiikan käsitteellinen merkitys ei ole nuorisotyössä täysin selkeä ja yksikkömuodon sijaan nuorisotyötä koskevassa tutkimuksessa puhutaankin usein työn takana olevista pedagogiikoista. Esimerkkejä tällaisista

nuorisotyössä vaikuttavista pedagogisista kasvatusrakennelmista tai kokonaisuuksista ovat muun muassa elämyspedagogiikka, seikkailupedagogiikka, sosiaalipedagogiikka, kriittinen pedagogiikka, kansainvälisyyskasvatus, rauhankasvatus, ympäristökasvatus, yhteisökasvatus sekä mediakasvatus (Mt. 186). Osin nuorisotyön moninaisuudesta ja kentän hahmottamisen vaikeudesta johtuen nuorisotyön toimijat kuitenkin kaipaavat työnsä ja ammatillisuutensa tueksi kokonaisvaltaista pedagogiikkaa/pedagogiikkoja. Tässä merkityksessä nuorisotyön tutkimuksen rooli korostuu nuorisotyön olemuksen ja muotojen jäsentämisessä juuri nuorisotyön ja sen identiteetin näkökulmasta. Cederlöfin (2003) pienten kuntien nuorisotyötä käsittelevän tutkimuksen: Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa tulosten perusteella nuorisotyöntekijät eivät kuitenkaan analysoineet kovinkaan syvällisesti nuorisotyön tavoitteita ja tavoitteisiin sisältyviä arvoja. Cederlöfin (2003, 187) mukaan hänen haastattelemiensa nuoriso-ohjaajien työn tavoitteet määrittyivät enemmänkin toiminnan ja käytännön kautta. Tämä on jossain suhteessa ongelmallista, koska kasvatuksen päämäärät saattavat näin toimiessa jäädä ilman kriittistä huomiota olleen normatiivisia malleja säilyttäviä.

Kiilakosken ja Niemisen (2008, 187 - 188) näkemyksen mukaan kaipuu ja tarve nuorisotyön omille pedagogikoille kumpuavat niiden käytännöllisyyden lupauksesta, mikä liittyy nuorisotyön ammatillistumiskehitykseen ja osin ulkopuolelta osoitettuun tarpeeseen etsiä toiminnalle teoreettista taustaa ja oikeutusta. Nuorisotyön kentän toimijoiden lisäksi myös nuorisotyön koulutus tarvitsee opetuksen tueksi pedagogiikkoja, joiden kautta opiskelijoille on mahdollista välittää nuorisotyön keskeisiä arvoja ja osaamisalueita, kuten nuoren kohtaamista, nuorten kulttuurien ja elämämaailmojen tuntemusta sekä erilaisuuden arvostamista.

Tämän raportin tutkimuskentän kartoituksessa eri pedagogisista lähestymistavoista painottui lähinnä mediakasvatus, kun taas esimerkiksi globaalisti merkityksellistä ekologia-kasvatusta tai kestävään kehitykseen liittyviä teemoja ei tutkimuksissa noussut esiin. Toisaalta joidenkin tutkimusten teoreettisena taustavaikuttajana voidaan tulkita olleen kriittisestä pedagogiikasta kumpuavia ajatusmalleja näiden tutkimusten pyrkiessä kyseenalaistamaan ja muuttamaan yhteiskunnallista eriarvoisuutta esimerkiksi monikulttuurisuuden näkökulmasta. Kriittinen pedagogiikka pyrkii Kiilakosken (2008, 57 - 58) mukaan tarkastelemaan kasvatustilanteita, kuten nuorisotyötä, osana toiminnan yhteiskunnallista rakennetta ja taustaa. Näin kasvatus saa kriittisessä pedagogiikassa poliittisia, valtaan liittyviä, elementtejä. Kellner (2000, 197) määrittelee kriittisen pedagogiikan lähtökohdaksi

paremman ja kaikille tasa-arvoisemman maailman ja yhteiskunnan rakentamisen yhdessä, jolloin kasvatuksen tehtävänä on edistää sosiaalisen muutoksen prosesseja ja vapautta monilla eri ulottuvuuksilla. Kriittisen pedagogiikan yhteys nuorisotyöhön on helpposti hahmotettavissa, sillä, kuten nuorisotyönkin, myös kriittisen pedagogiikan ytimessä on ajatus jokaisen ihmisen kunnioittamisesta ja toimijuuden edistämisestä ihmisarvoon perustuen (Kiilakoski 2008, 58). Cederlöfin (1998) mukaan nuorisotyön yksi tärkeistä tehtävistä onkin nuorten toimijuuden ja aktiivisuuden tukeminen. Toisaalta kriittinen pedagogiikka ei käsittele kaikkia nuorisotyön muotoja, kuten liikuntakasvatusta, kohdistuessaan etupäässä nuorisotyön muotoihin, jotka ottavat kantaa yhteiskunnallisiin asioihin (Kiilakoski 2008, 74). Muutamia poikkeusalueita, kuten monikulttuurisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa koskevia tutkimuksia lukuun ottamatta, nuorisotyön tutkimuksessa marginaaliin ovat jääneet yhteiskuntakriittiset tutkimukset, joissa nuorisotyötä tarkasteltaisiin osana yhteiskunnan valtamekanismeja, jotka osaltaan tuottavat ja ylläpitävät yksilöiden ja ryhmien välistä eriarvoisuutta.

Nuorisotyön taustalla vaikuttaviin pedagogiikkoihin ja kasvatuskäsityksiin liittyen tässä raportissa analysoiduissa tutkimuksissa ei fokusoiduttu juurikaan nuorisotyön ohjaukseen liittyviin teemoihin tai problematiikkaan. Analyysin perusteella voidaankin todeta, että nuorisotyötä on tarkasteltu yllättävän vähän ohjaamisen näkökulmasta, vaikka ohjaaminen linkittyy tiiviisti kasvatuksen kautta vaikuttamiseen ja osallistamiseen.

Nuorisotyössä toteutettavaan ohjaukseen liittyviä merkityksiä on pohdittu muun muassa Korhosen ja Niemisen (2010) artikkelissa Nuorten ohjauksen kentät ja monialaisen yhteistyön mahdollisuudet sekä Niemisen (2013) artikkelissa Monikulttuurinen ohjaus nuorisotyössä. Niemisen (2013, 296) mukaan, siitä huolimatta, että monikulttuurinen nuorisotyö on 2000-luvun aikana vakiintunut yhdeksi nuorisotalan peruskäsitteeksi, monikulttuurisesta ohjauksesta tai ohjaamisesta puhutaan nuorisotyön tutkimuksessa paljon harvemmin. Samalla monikulttuurisessa nuorisotyössä ohjauksella on kuitenkin merkittävä, koko työtettä kuvaava rooli; ohjaus kohtaa koko nuorten elämämaailman, kuten harrastukset, vertaissuhteet ja muut alakulttuurien osa-alueet. Nieminen (Mt. 296 - 297) määrittelee monikulttuurisen nuorisotyön ohjauksen nuorisotyöntekijän ja nuoren väliseksi tai nuorten keskinäiseksi vuorovaikutussuhteeksi, jonka tavoitteena on vahvistaa nuorten hyvinvointiin, kuten esimerkiksi kotoutumiseen, liittyviä prosesseja sekä toisaalta kasvatetaan nuoria erilaisuuden arvostamiseen ja keskinäiseen suvaitsevaisuuteen.

Paitsi monikulttuuriseen nuorisotyöhön, vastaava ohjauksen määritelmä soveltuu muillekin nuorisotyön osa-alueille, joissa ohjauksen tarkoituksena on tukea nuorten toimijuutta suhteessa nuoren elämäntapaan. Nuorisolaki (72/2006) luettelee lähtökohdiksi yhteisöllisyyden, yhteisvastuun, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittamisen. Nuorisolain mukaan kaiken nuorisotyön tulisi siis jo lähtökohtaisesti edistää suvaitsevaisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa sekä tukea monikulttuurisuutta. Nuorisotyön ydinarvojen mainitsemisen lisäksi nuorisolaissa todetaan myös väljästi, että kunnalliseen nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyy nuorten kasvatuksellinen ohjaus, mutta laki ei määrittele tai tarkemmin avaa sitä, mitä merkityksiä ohjauksen käsite nuorisotyön kontekstissa saa (Korhonen & Nieminen 2010).

Myös hallituksen lapsi - ja nuorisopoliittinen kehittämissuunnitelma Lanuke (2012 - 2015) nostaa esiin yhdeksi tavoitteekseen nuorten yhdenvertaisuuden edistämisen. Nuorisotyön ohjauksen suhteesta näihin laissa määriteltyihin lähtökohtiin ja tavoitteisiin ei ainakaan tämän raportin analyysissä löytynyt juurikaan tutkimuksia. Nieminen (2013, 304) huomauttaa, että yhdenvertaisuuden merkitys ja olennaisuus kyllä tiedostetaan nuorisotyössä yhä paremmin, mutta samalla sen käytännön edistämisessä on jäljellä paljon työtä. Nuorisotyöntekijöiden tietoisesta ja reflektoidusta työstä ja kentän käytänteiden kehittämiseen tarvitaan varmasti lisää myös nuorisotyön ohjausta käsittelevää tutkimusta.

5 SUOMALAISEN NUORISOTYÖN TUTKIMUKSEN KATVEALUEET

Seuraavaksi raportissa tiivistetään sekä määrällisen että laadullisen aineistoanalyysin yhteydessä esiin tulleita suomalaisen nuorisotyön tutkimuksen, tutkimushankkeiden ja opinnäytetutkimusten tutkimuksellisia katvealueita. Katvealueet tuotiin raportissa esiin jo analyysiosion sisällä, mutta tässä kohden katveeseen jääneet tutkimuskohteet ja tutkimusteemat on haluttu nostaa vielä luettelomaisesti esille selkeyden ja tulosten merkittävyyden vuoksi.

5.1 Nuorisotyön tutkimuksen tutkimuskohteiden katvealueet

Raportin tutkimusaineistoon kohdistuneen sisällönanalyysin perusteella nuorisotyön opinnäytetöiden tutkimuskohteita löytyi kahdeksan: nuoret, nuorisotyöntekijät, nuorisotyön johtavat toimijat/johtaminen, teoreettinen aineisto/historialliset lähteet, moniammatillisten toimijoiden verkosto, poliittiset strategiat/hallinnolliset dokumentit, nuoren lähiyhteisöt, vapaaehtoistyöntekijät/vapaaehtoistyö. Nuorisotyön tutkimuksista ja tutkimushankkeista löytyi edellä mainittujen opinnäytetöistäkin löytyneiden kohteiden lisäksi vielä yhdeksäs tutkimuskohde: nuorisotyön käytänteet/nuorisotyön tutkimus. Tässä aluvussa kootaan tiivistetysti näihin edellä lueteltuihin tutkimuskohteisiin liittyvät havainnot ja tulkinnat, jotka on tehty määrällisen ja laadullisen analyysin yhteydessä.

Nuorisotyön tutkimusten tutkimuskohteiden suhteen katvealueelle jäi nuorten lähiyhteisöjen, kuten perheen, vanhempien, vertaisryhmien, seurustelukumppanin ja harrastusryhmien, merkitystä nuorisotyön kannalta tarkasteleva nuorisotyön tutkimus. Nuoren lähiyhteisöt ja niihin liittyvät merkitykset suhteessa nuoren elämänsäntakuun ovat tulleet esiin joidenkin nuorisotutkimuksen kenttään lukeutuvien tutkimusten tutkimuskohteina, mutta nuorisotyön tutkimuksessa tähän tutkimuskohteeseen ei vielä ole tartuttu kuin hyvin pienessä mittakaavassa.

Nuorisotyön käytänteisiin ja teorioihin kohdistuvia tutkimuksia ja tutkimushankkeita oli löydettävissä jonkin verran, mutta yhdenkään akateemisen opinnäytetyön kohteena ei analyysin perusteella puhtaasti ollut nuorisotyön käytänteet tai teorit. Joka tapauksessa nuorisotyön kasvatustilofosofia ja etiikka jäivät tutkimusten kohteina vahvasti marginaaliin

suhteessa kaikkiin tutkimuksiin. Vapaaehtoistyöntekijät ja/tai vapaaehtoistyön merkitys nuorisotyön kontekstissa oli vain harvojen opinnäytetutkimusten tutkimuskohteena, mutta muiden tutkimusten ja tutkimushankkeiden suhteen tämä tutkimuskohde oli yleisempi. Vapaaehtoistyön laajempi merkitys suhteessa nuorisotyön funktioihin ja ammatillistumiseen jäi kuitenkin kaikkien tutkimusten suhteen marginaaliseksi tutkimuskohdeeksi.

Poliittiset strategiat ja hallinnolliset dokumentit olivat erityisesti sellaisten tutkimusten kohteina, jotka käsitelivät nuorisotyön vaikuttavuutta ja arviointia sekä poliittisten linjausten suhdetta nuorisotyön kenttään ja nuoriin. Toisaalta nuorisopolitiikka käsitteellisesti ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta, esimerkiksi suhteessa nuorisotyön resursointi- ja allokointifunktioon eli yhteiskunnan nuorille osoittamien voimavarojen jakamiseen (vrt. Nieminen 2008, 25-26), jäi tutkimuskohteena katvealueelle. Historiallisten lähteiden merkitys tutkimuskohteena oli marginaalinen todennäköisesti osaksi syystä, että nuorisotyön historiaa käsittelevät aiheet jäivät myös teemana tutkimuskatveeseen.

Melko monessa tutkimuksessa tutkimuskohteina olivat nuoret, nuorisotyöntekijät ja/tai moniammatillisen verkoston toimijat. Nuorisotyön tutkimusta ja erityisesti nuorisotutkimusta on kritisoitu siitä, että tutkimus ei kykene tavoittamaan kentän toimijoita, jolloin tutkimus ja käytäntö eivät kohta. On kuitenkin merkittävää, että suuressa osassa nuorisotyön tutkimuksista kuuluu nuorten, nuorisotyöntekijöiden tai moniammatillisten toimijoiden ääni. Tämä viittaa siihen, että nuorisotyön tutkimusta tehdään dialogissa nuorisotyön kentän kanssa ja kentällä toimivien asiantuntijoiden kokemukset ja merkityksenannot saavat tutkimuksellista painoarvoa. Myös nuorisotyön johtavat toimijat olivat joidenkin tutkimusten kohteina, kun taas nuorisotyön johtaminen ilmiö - ja käsitetasolla jäi kuitenkin marginaaliin suhteessa tutkimuskohteisiin.

Vaikka nuoret yhtenä kohderyhmänä olivatkin usean tutkimuksen kohteena, nuoria ei tulisi tarkastella homogeenisenä kohdejoukkona, vaan on tärkeää tiedostaa, että nuorisotyön tutkimus ei kohdistu tasavertaisesti kaikkiin nuoriin. Siitä huolimatta, että monikulttuuriset nuoret olivat melko yleinen tutkimuskohde, jäi poikien sukupuolittuneisuuden tutkimus, paitsi maahanmuuttajien osalta, myös yleisemmällä tasolla, tutkimukselliseen paitsioon. Vastaavasti yhteiskuntaluokan ja sosiaalisen aseman merkityksiä suhteessa tutkimuskohteeseen, tässä tapauksessa nuoriin, ei juuri tutkimuksissa analysoitu. Tästä johtuen esimerkiksi tutkimukset, joissa kohderyhmänä olisivat työväenluokkaisen taustan

omaavat nykyajan nuoret tai aiempien vuosikymmenten työväenluokkaa edustaneet nuorisotyöhön osallistuneet henkilöt, jäivät vahvasti marginaaliin.

On myös tärkeää pohtia, miksi nuorisotyön tutkimuksessa nuoret ovat harvemmin tutkimuksen kohteina verrattuna esimerkiksi nuorisotyöntekijöihin tai nuorisotyön kulttuureihin ja käytänteisiin kohdistuvaan tutkimukseen. Samalla herää myös kysymys siitä, missä ovat ne tutkimukset, joissa tutkimuksen kohteina ovat nuorisotyön ulkopuolelle jäävät nuoret. Nuorisotyön ulkopuolisiin nuoriin kohdistuvan tutkimuksen kautta olisi mahdollista arvioida nuorisotyön yhdenvertaisuutta, ja lienee selvää, että ainakin osalle nuorisotyön ulkopuolelle syystä tai toisesta jättäytyneelle nuorelle nuorisotyön toiminnasta olisi hyötyä elämänsä rakentamisen kannalta. Raporttia varten toteutetun analyysin perusteella voidaan myös todeta, että nuorisotyön tutkimus on painottunut enemmän kaupunkilaisnuoriin, jolloin paikallisuuden ja osallisuuden välisten suhteiden dynamiikka ei välttämättä nouse esiin - mikäli nuoren asuinpaikkakunnalla ei juuri ole tai on vain vähän organisoitua nuorisotyötoimintaa, on siihen osallistuminenkin luonnollisesti haastavaa ja nuoresta riippumatonta.

Tiivistäen voi todeta, että moniperustaiseen syrjintään liittyvät kysymykset eivät nousseet juurikaan nuorisotyön tutkimuksen kohteiden näkökulmasta esiin. Näyttää siltä, että vaikka intersektionaalisuuteen liittyvä problematiikka on jo jonkin aikaa ollut pinnalla länsimaisessa sukupuolentutkimuksessa, nuorisotyön tutkimuksessa yhteiskunnallisten erontekojen ja valtasuhteiden keskinäiset vuorovaikutusmekanismit eivät ole nähtävissä tutkimuskohteiden eivätkä tutkimusteemojen muodossa. Nuorten elämänsä rakentamisen huomioon olisi kuitenkin tärkeää, että myös nuorisotyön tutkimuksen kentässä huomioitaisiin se, miten nuoren identiteettiin, elämänsä rakentamiseen ja asemoitumiseen yhteiskunnallisissa valtasuhteissa vaikuttavat esimerkiksi sukupuolen lisäksi monet muutkin erot, kuten yhteiskuntaluokka, ikä, etninen tausta, seksuaalinen suuntautuminen ja uskonto sekä erityisesti näiden tekijöiden vaikutukset toisiinsa nähden.

5.2 Nuorisotyön tutkimuksen tutkimusteemojen katvealueet

Raportissa analysoitiin nuorisotyön tutkimuksen kenttään linkittyviä kotimaisia opinnäytetöitä, tutkimuksia ja tutkimushankkeita sisällönanalyysin ja teemoittelun kautta. Tämän raportin määrällistä ja laadullista analyysia käsittelevissä osioissa on käsitelty tarkemmin teemoittelun perusteita ja kattoteemojen sisältöalueita. Tämän alaluvun tarkoituksena on

tiivistää teema-analyyseissä esiin tulleita ja analyysiosiossa tarkasteltuja tutkimuksen katvealueita.

Teemassa 1. **Nuoret ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt** vahvimmin edustettuina olivat monikulttuurisuuden ja sukupuoleen liittyvät tematiikat suhteessa eriarvoisuutta tuottaviin tekijöihin. Toisaalta iän ja siirtymien problematiikkaa sekä vammaisuuden ja seksuaalisuuden merkityksiä nuorisotyön kontekstissa oli tarkasteltu huomattavasti vähemmän. Analyysin perusteella voidaan todeta, että ikä, sosiaalinen luokka ja nuorten lähiyhteisöt, erityisesti perhe, vanhemmat ja vertaissuhteet, sekä jotkin marginaaliryhmät, kuten romanit, jäivät nuorisotyön tutkimuksessa katvealueelle. Merkittävän tutkimuksellisen katvealueen muodostivat nuorten yhteiskuntaluokan tai sosiaalisen aseman suhdetta nuorisotyöhön käsittelevät tutkimukset. Yhteiskunnallisissa diskursseissa yhteiskuntaluokka kyllä tunnustetaan nuorten toimijuuteen vaikuttavana tekijänä, mutta tästä huolimatta nuorisotyön tutkimuksessa ei ole juurikaan tarkasteltu sitä, miten luokka eriarvoistaa nuoria ja millaisia merkityksiä yhteiskuntaluokka siten saa nuorisotyön kentällä.

Joitakin nuoriin ja nuoruuteen vaikuttavia ilmiöitä, kuten syrjäytymistä, paikallisuutta ja digitalisaatiota oli pohdittu myös nuorisotyön näkökulmasta. Useissa tutkimuksissa, joissa tarkasteltiin nuorten toimijuuden ja osallisuuden rakentumista nuorisotyön toiminoissa, mutta nuorisotyön kentän toimijoiden käsityksiä nuorista, nuorten elämäntilasta ja yleisesti nuoruudesta oli kuitenkin tutkittu vähemmän. Kuten yllä nuorisotyön tutkimuksen tutkimuskohteiden suhteen, myös teemojen kohdalla ilmeni tarve tutkia nuoria ja nuoruutta intersektionaalisesta, eriarvoisuuden kasautumista valottavasta näkökulmasta käsin. Raporttia työstettäessä kirjoittajalle heräsi kysymys siitä, miten nuorisotyön tutkimus huomioi Suomen “vanhat” vähemmistöt, kuten romanit. Puurosen ja Saaren (2015) mukaan niin sanotut kantasuomalaiset nuoret suhtautuvat edelleen kaikkein kielteisemmin romaniväestöön. Niin nuorisotyön tutkimuksessa kuin nuorisotutkimuksessa marginaaliin ovat jääneet vastaavasti etnisten ryhmien välisiä, toisiinsa kohdistuvia, ennakkoluuloja ja etnisiä hierarkioita tarkastelevat tutkimukset.

Teemaan 2. **Nuorisotyön ammatti, professio ja nuorisotyöntekijät** liittyen opinnäytteissä marginaaliin jäivät nuorisotyön käsitteellistämiseen pyrkivät tutkimukset. Kuitenkin muiden tutkimusten kuin opinnäytetutkimusten kohdalla käsiteltiin myös nuorisotyön identiteettiä, ammatillistumiskehitystä ja funktioita sekä kentän toimijoiden ammatti-

identiteettejä ja erilaisia rooleja. Vastaavasti kuin tutkimuskohteissa, myös teeman suhteen nuorisotyön eettiset ja moraaliset lähtökohdat ja niiden toteutuminen sekä erityisesti (kasvatus)filosofinen lähestymistapa jäivät tutkimuksissa hyvin marginaaliseksi.

Paitsi nuorisotyön eettisten lähtökohtien toteutumista, nuorisotyön tutkimuksessa ei ole myöskään riittävästi pohdittu nuorisotyön tutkimusta eettisistä lähtökohdista käsin, vaikka erilaisten valtasuhteiden merkitys ja niiden kriittinen näkyväksi tekeminen on oleellista sekä nuorisotyön että sitä koskevan tutkimuksen vaikuttavuutta ja oikeutusta osoitettaessa. Myös Honkasalo ja Kiilakoski (2016, 16) korostavat, että, kuten lapsia koskevassa, myös nuoriin liittyvässä tutkimuksessa, on tutkijan pohdittava koko tutkimusprosessin ajan tutkimuksensa seurauksia ja tekemiensä valintojen kestävyyttä: kenen ääni tutkimuksen kautta nostetaan esiin ja kenen ääni vastaavasti tehtyjen ratkaisujen ja rajuusten seurauksena jää katveeseen.

Tutkimusetiikkaan liittyen Honkasalo ja Kiilakoski (mt. 15) muistuttavat siitä, että nuorisotyön tutkimuksessa ja erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevien nuorten tutkimisessa tarvitaan metodologisesti uusia ja luovia ratkaisuja, jotta myös marginaalissa elävien ihmisten kokemusten tavoittaminen olisi mahdollista.

Tässä raportissa nuorisotyön tutkimuksessa käytetyt tutkimusmenetelmät näyttäytyivät kohtuullisen monipuolisina, vaikka pitkäaikaistutkimukset jäivätkin vahvasti poikkeuksiksi. Lienee kuitenkin selvää, että nuorisotyön tutkimuksessa tarvitaan sekä tutkimuskohteiden, tutkimusteemojen ja tutkimusmenetelmien suhteen innovatiivisuutta ja tutkimuksen syventämistä. Koska ulkopuolelta kohdistettu paine nuorisotyön vaikuttavuuden osoittamiseksi on lähiaikoina tuskin laantumassa rahoituksen jatkuvasti kiristyessä, on nuorisotyön tutkimuksessa kokonaisvaltaisesti löydettävä uusia metodologisia tapoja vaikuttavuuden osoittamiseen. Ordín (2016) mukaan nuorisotyön tuloksellisuuden arvioiminen ei voi perustua ainoastaan mitattaviin, heti nähtävissä oleviin tuloksiin, vaan kokeuksellisen ja kasvatuksellisen tason osoittamiseen tarvitaan yhä enemmän tutkijoiden ja nuorisotyöntekijöiden välistä vuorovaikutusta ja tutkimusyhteistyötä.

Teemassa 3. **Nuorisotyön työmuodot, menetelmät ja oppimisympäristöt** vahvasti edustettuina olivat kohdennettuun ja erityisnuorisotyömuotoihin liittyvät tutkimukset sekä opinnäytetöiden että muiden tutkimusten kohdalla. Näiden teemojen tarkasteluun liittyi myös jonkin verran työn takana olevien filosofioiden ja kasvatuskäsitysten avaa-

mista, mutta esimerkiksi nuorisotyöhön liittyvien valtasuhteiden tarkastelu suhteessa työmuotoihin jäi miltei yksittäisen tutkimuksen harteille. Toisaalta useissa tutkimuksissa nuorisotyömuotoja ja menetelmiä peilattiin nuorten elämäkulullisiin ilmiöihin ja elettyään aikaan. Verrattuna kohdennettuun - ja erityisnuorisotyöhön liittyviin työmuotoihin perusnuorisotyön käsittely jäi selkeästi tutkimuksessa vähemmälle. Oppimisympäristöjä tarkasteltiin etupäässä virtuaalisten tilojen ja yhteisöjen näkökulmasta, esimerkiksi verkkonuorisotyöhön liittyen.

Teeman 4. **Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen** suhteen nuorisojärjestöjen ja vapaaehtoistyön merkitysten, tavoitteiden ja funktioiden moniulotteinen ja kattava tarkastelu oli melko vähäistä. Moniammatillisuutta käsitteleviä tutkimuksia oli jonkin verran, mutta historiallinen näkökulma nuorten elämäkulkuun ja siihen liittyviin tekijöihin, kuten sukupuoleen, nuorisotyön kontekstissa jäi hyvin marginaaliseksi, esimerkiksi tyttötyön kehitystä ja funktioita ei tarkasteltu historiallisesta näkökulmasta verrattuna tällä hetkellä tehtävään tyttötyöhön.

Nuorisopolitiikan teemojen käsittely näyttäytyi historian tapaan melko marginaalisena ja jäi yhteiskunnallisesta ajasta, historiallisesta kehityksestä ja globaaleista trendeistä jossain suhteessa irralliseksi. Nuorisotyön tutkimuksessa on harvoin tarkasteltu politiikkaa nuorten näkökulmasta käsin, kuten nuorten tapaa käsitteellistää poliittista toimintaa ja osallisuutta siihen tai sitä mikä ylipäänsä nuoren mielessä mieltyy poliittiseksi toiminnaksi. Beckin (1992, 65) mukaan jälkimodernissa ajassa tarvitaan kuitenkin aiempaa laajempaa käsitystä politiikasta, jolloin kaikkea inhimillistä toimintaa ja tehtyjä valintoja voidaan tarkastella jossain määrin poliittisina. Poliittista toimintaa ei siis voida enää su-pistaa lähinnä puoluepoliittiseksi aktivismiksi, koska se antaisi vääristynyttä kuvaa nuorten aktiivisuudesta ja osallisuudesta yhteiskunnallisten asioiden käsittelyyn.

Vaikka aktiivisen kansalaisuuden edistäminen on yksi nuorisotyön intresseistä, on poliittisen toiminnan ja osallisuuden moninaisuuden ja monitasoisuuden käsitteleminen jäänyt kuitenkin nuorisotyön tutkimuksen ulkopuolelle. Mikäli tutkimus ei tarkastele nuoria lainkaan digiajan kansalaisuudesta käsin, tutkimuksen ulkopuolelle rajautuvat useat eihallinnolliset, mutta silti poliittiset, osallistumismuodot, kuten vapaaehtoistyö, kuluttamiseen ja eettisyyteen liittyvät ratkaisut sekä muu elämäntapa-aktivismi (Bennett, Wells & Rank 2009, 103 - 118). Tällaisia teemoja ei voida tarkastella ilman niiden historiallista,

kulttuurista ja paikallista kehystä, mikä viittaa tarpeeseen laajentaa nuorisotyön tutkimuksen näkökulmaa varsinaisen nuorisotyön ulkopuolelle. Samalla kuitenkin nuorisotyön toiminnalle ja siihen osallistamiselle on olennaista tietää, millaisesta poliittisesta toiminnasta nuoret ovat kiinnostuneita.

Poliittisen ja yhteiskunnallisen kontekstin välisten suhteiden tutkiminen asettaa nuorisotyön tutkimukselle myös metodologisia haasteita: miten esimerkiksi tutkia nuorten poliittikkäkäsityksiä, mikäli tutkijoiden ja tutkittavien käsitykset politiikan sisällöistä ja diskursseista eivät kohta. Lienee ainakin selvää, että perinteisillä, nuorten poliittista aktiivisuutta mittaavilla kyselyillä epävirallinen poliittinen toiminta jää tutkimuksen ulottumattomiin. Nuorten osallistamisen toimintatavoissa edustuksellisen poliittisen toiminnan korostuminen saattaa jopa etäännyttää nuoria, mikäli odotukset ja paineet edustamiseen liittyen nousevat kovin korkeiksi.

Teeman 5. **Nuorisotyön teoria ja tutkimus** kohdalla nuorisotyön ohjaukseen ja ohjaukseen liittyvän problematiikan tutkimuksellinen käsittely jäi vähäiseksi. Opinnäytetöiden kohdalla ei löytynyt kansallisesti tai kansainvälisesti vertailevaa tutkimusta, mutta muiden tutkimusten saralla kansainvälistä, nuorisotyön käytänteitä vertailevaa ja arvioivaa tutkimusta oli jonkin verran tehty. Yksittäisten nuorisotyön pedagogiikkojen käsittely oli tutkimuksissa vähäistä, mutta erityisesti marginaaliin jäi nuorisotyön kasvatuskäsityksen kriittinen ja filosofinen avaus. Oleellisena yksityiskohtana on tärkeää vielä mainita, että nuorisotyön suhdetta ekologisuuteen tai luontokäsitykseen ei nuorisotyön tutkimuksissa käsitelty juuri ollenkaan. Kestävän kehityksen kysymykset liittyvät kuitenkin väistämättä ajassamme odotuksiin vastuullisesta ja aktiivisesta kansalaisuudesta ja herättävät myös nuorissa kiinnostusta osallisuuteen ja vaikuttamiseen, esimerkiksi elämäntapa-aktiivismin kautta.

Nuorisotyön laatuun ja vaikuttavuuteen liittyen myös tutkimusta informaalin kasvatuksen merkityksistä nuorten kasvuun ja elämäntapaan ja mahdollisuuksista hyödyntää innovatiivisia tutkimusmetodeja tässä suhteessa tarvitaan lisää.

5.3 Nuorisotyön asiantuntijoiden näkemyksiä nuorisotyöstä ja nuorisotyön tutkimuksesta

Tätä raporttia varten haastateltiin useita, erilaisissa konteksteissa toimivia, nuorisotyön kentän, - tutkimuksen ja - koulutuksen asiantuntijoita, jotka edustavat esimerkiksi järjestönuorisotyötä, nuorisotyön tutkimusta sekä nuorisopolitiikan kenttää. Raportissa avataan seuraavaksi kootusti näiden haastatteluiden kautta esiin tulleita näkökulmia ja ajatuksia nuorisotyön tutkimuksen ja koulutuksen ajankohtaisiin ilmiöihin ja tietotarpeisiin liittyen.

Useissa haastatteluissa tuli ilmi, että nuorisotyön tutkimuksen yhtenä tärkeänä tehtävänä on heijastaa ja tarttua yhteiskunnan ajankohtaisiin ilmiöihin, jolloin tutkimuksen välityksellä voidaan ainakin jollain tasolla reagoida nuorisotyön kentältä tuleviin viesteihin ja vielä heikkomatilaan signaaleihin. Nuorisotyön tutkimuksen, koulutuksen ja kentän välinen dialogi nähtiin hyvin tärkeänä tavoiteorientaationa, mutta samalla myös haasteena. Toisaalta sekä nuorisotyön kentän, nuorisotutkimuksen että nuorisotyön tutkimuksen välisten kohtaamisten koettiin vankistuneen johtuen hallinnon tulosvastuullisuutta ja tietoperusteisuutta korostavasta linjasta, mutta myös tutkimus- ja tietotarpeiden kasvamisesta moniammatillisissa työyhteisöissä ja verkostoissa.

Yksi esimerkki moniammatillisesta verkostosta koskettavasta ja samalla sekä nuorisotutkimuksen että nuorisotyön tutkimuksen tuottamaa tietoa hyödyntävästä kentästä on nuorten eriarvoistuviin elämäntilanteisiin liittyvä turvapaikanhakija - ja maahanmuuttokysymys erilaisine rasistisine lieveilmiöineen. Yksittäisenä kenttänä se muodostaa sekä kunnallisen että järjestöpuolen nuorisotyön tasavertaisuudelle akuutin haasteen, johon myös nuorisotyön tutkimuksen on vastattava niin perusnuorisotyön kuin erityisnuorisotyön kontekstissa. Kuten Honkatukia ja Kiilakoski (2016, 5) muistuttavat on tärkeää pohtia myös sitä, miten nuorisotyön tutkimus voi hyötyä kentän toimijoiden asiantuntijuudesta ja miten nuorisotyön piirissä oleva kokemukseen perustuva hiljainen tieto on mahdollista saada tutkimuksen kautta näkyväksi ja laajemmin hyödynnettäväksi resurssiksi.

Sekä haastatteluissa, että myöhemmin tässä raportissa käsiteltävässä eurooppalaisen nuorisotyön tutkimuksen kontekstissa painottuu näkemys siitä, että kysymykset nuorisopolitiikan roolista ja funktiosta suhteessa nuorisotyöhön ja siihen liittyvään tutkimukseen, ovat saaneet lisää painoarvoa. Nuorisotyön tutkimukselle yhteiskunnalliset muutokset

tuottavat monitieteellisyiden ja moniulotteisuuden haasteen. Kuitenkin sekä haastattelu-
jen että tämän raportin perusteella voidaan todeta, että nuorisotyön tutkimuksessa yhteis-
kuntakriittinen, nuorisotyön yhteiskunnallista ulottuvuutta analysoiva tutkimus, johon
esimerkiksi luokka-aseman merkitysten tarkastelu linkittyy, on huomattavan marginaa-
listia.

Koska nuorisotyöhön sekä nuorisotyön tutkimukseen vaikuttavat yhteiskunnalliset ja po-
liittiset diskurssit, tällä hetkellä yhä enemmän globaalissa mittakaavassa, ei nuorisotyötä
voida tutkia vain kentän sisäisten kysymysten kautta. Kuten tässä raportissa on aiemmin
nuorisotyön tehtäviä käsiteltäessä todettu (esim. Nieminen 2008), nuorisotyön julkilau-
sutuilla funktioilla on vahvasti yhteiskunnallinen luonne, mutta kuitenkin näiden intres-
sien toteutumista ja merkitystä yhteiskunnallisessa mittakaavassa on tutkittu melko vä-
hän. Yhteiskuntakriittisen tutkimuksen vähäisyyteen liittyen myös nuorisopolitiikkaan ja
johtamiseen liittyvät kysymykset nähtiin asiantuntijahaastattelujen perusteella jääneen
nuorisotyön tutkimuksessa paitsioon.

Optimaalisessa tilanteessa nuorisotyön kenttä, tutkimus ja koulutus muodostavat dialogi-
sen kokonaisuuden, jossa koulutus kykenee hyödyntämään sisällöllisesti nuorisotyön tut-
kimusta, joka puolestaan kumpuaa nuorten elämäntilanteeseen ja konkreettiseen nuorisotyö-
hön liittyvistä ilmiöistä, tietotarpeista ja kentän toimijoiden kokemuksesta hiljai-
sesta tiedosta. Raportin seuraavassa osiossa tarkastellaan nuorisotyön akateemisen kou-
lutuksen suhdetta nuorisotyön tutkimukseen.

6 NUORISOTYÖN YLIOPISTOTASOINEN KOULUTUS SUOMESSA

Nuorisotyön koulutusta on annettu Tampereen yliopistossa ja sen edeltäjässä Yhteiskunnallisessa korkeakoulussa vuodesta 1945 lähtien, joten syksyllä 2015 tuli kuluneeksi 70 vuotta nuorisotyön koulutuksen käynnistämisestä. Syksystä 2015 lähtien nuorisotyötä ja nuorisotutkimusta on voinut opiskella Tampereen yliopiston sosiaalitieteiden tutkinto-ohjelman (1.8.2016 alkaen yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma) nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opintosuunnassa. Tutkinto-ohjelmaan sisältyvät sekä kandidaattiopinnot että maisteriopinnot, ja opintoja voi suorittaa myös valinnaisena aineena tai koota opinnoista erilaisia opintokokonaisuuksia. Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opintosuunnassa perehdytään nuorisotyön perusteisiin, rakenteisiin ja käytäntöihin sekä nuoruuteen ja nuorisoon yhteiskunnallisena, kulttuurisena ja yksilöllisenä ilmiönä. Näin opinnoissa rakennetaan nuorisotyön asiantuntijuutta vuorovaikutuksessa nuorisotyön tutkimuksen ja nuorisotutkimuksen kanssa. Koska Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opintosuunnassa pyritään poikkeuksellisella ja merkittävällä tavalla vahvistamaan nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen välistä dialogia, tässä raportissa tarkastellaan koulutusta koskevan osion aluksi Tampereen yliopiston nuorisotyön ja - tutkimuksen opintosuuntaa sisällöllisesti ja temaattisesti. Tässä yhteydessä on hyvä huomioida myös se, että Tampereen yliopisto on ainoa yliopisto Suomessa, jossa vuodesta 2016 alkaen nuorisotutkimus on väittelyala.

Myös muut suomalaiset yliopistot, kuten Vaasan Åbo Akademi, tarjoavat opetusohjelmassaan nuorisotutkimuksen opintokokonaisuuksia. Raportissa avataan nuorisotyön koulutusta koskevan osion loppupuolella näitä eri yliopistojen koordinoimia opintokokonaisuuksia nuorisotyön näkökulmasta.

6.1 Tampereen yliopiston Nuorisotyö ja nuorisotutkimus - opintosuunnan sisällöllinen tarkastelu

Tampereen yliopisto on maamme ainoa nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen tutkintotavoitteista koulutusta antava yliopisto, mistä johtuen raportissa nostetaan seuraavaksi esille joitakin Tampereen yliopiston nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opintosuunnassa

käsiteltäviä teemoja ja kokonaisuuksia peilaten niitä nuorisotyön ja nuorten elämäntilanteen teoreettiseen tarkasteluun.

Tampereen yliopiston yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelman perusopinnoihin kuuluu kokonaisuus Sosiaalitieteiden alat 1, johon sisältyvistä kursseista opiskelijat voivat valita kurssin nuorisotyö ja nuorisotutkimus (SOS 4.6). Tämän kurssin kautta opiskelijat saavat yleiskuvan suomalaisesta nuorisotyön historiasta, nuorisotyön erilaisista funktioista ja intresseistä tiettyinä aikoina. Kurssi keskittyy avaamaan nuorisotyön kehitystä suhteessa koko yhteiskunnalliseen kehitykseen ja peilaa täten erilaisiin tapoihin tulkita nuoruutta ja nuoruuteen liittyviä kysymyksiä. Nuoruus yksilöllisenä, yhteisöllisenä ja yhteiskunnallisena elämäntilanteen vaiheena on vahvasti linkittynyt kurssin teemoihin, joissa elämäntilanteiden historiallisuus ja toisaalta yhteiskunnan muutos ovat edustettuina. Kandidaatintutkintoaan suorittavan opiskelijan on valittava edellä mainitusta Sosiaalitieteiden alat 1 kokonaisuuden alta kaksi kurssia. Nuorisotyötä ja nuorisotutkimusta käsitelleen kurssin lisäksi tässä raportissa päädyttiin nostamaan esiin yksilöiden elämäntilanteiden ja valintojen sukupuolittuneisuutta tarkasteleva kurssi Sukupuolentutkimus (SOS4.4) sukupuolisensitiivisen nuorisotyön ajankohtaisuudesta johtuen. Kyseinen kurssi pureutuu niihin tapoihin, joilla sukupuolta ja seksuaalisuutta edelleen jälkimodernissa yhteiskunnassa rakennetaan, toisaalta päivittäisessä vuorovaikutuksessa, mutta samalla myös erilaisissa institutionaalistuneissa rakenteissa. Myös nuorisotyö voidaan tulkita instituutioksi, jonka kautta on mahdollista purkaa tai vahvistaa erilaisia arvolutuneita odotuksia esimerkiksi nuorten seksuaaliseen kehitykseen liittyen, jolloin jo opintojen aikana on tärkeää oppia tunnistamaan erilaisia eriarvoisuuksia ja luonnollistuneita hierarkioita.

Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen kandidaatintutkinnon aineopinnoihin sisältyy 20 opintopisteen kokonaisuus Sosiaalitieteiden alat 2. Tämän kokonaisuuden alta sosiaalitieteiden opiskelijoiden on mahdollista valita laaja 20 opintopisteen nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen oppiala. Tämän opintokokonaisuuden opiskeltuaan opiskelijoille on muodostunut kokonaiskuva nuorisotyön käsitteistöstä, moninaisista toimintaympäristöistä, rakenteista ja työmuodoista. Näin nuorisotyötä koskevat teoriat voivat linkittyä nuorisotyön ajankohtaisiin ilmiöihin, joista nuorten elämäntilanteisiin liittyvät haasteet ja muutokset muodostavat yhden ulottuvuuden. Kokonaisuuteen liittyvien kurssien teemat käsittelevät muun muassa nuorisotyötä professiona, nuorisotyön asiantuntijuutta sekä työhön sijoittumisen mahdollisuuksia heijastaen näin työelämäkäsitteitä. Tähän kokonaisuuteen kuuluu esimerkiksi kurssi Nuorisotyön toimintaympäristöt, työmuodot ja menetelmät (SOS

6.6.1), joka keskittyy nuorisotyöhön ammattina ja organisaationa erilaisten painopiste-alueiden kautta. Kokonaisuuden alta on mahdollista valita myös Nuorisokasvatuksen ja nuorisotyön teoreettisia suuntauksia (SOS 6.6.2) - kurssi, joka valaisee opiskelijoille nuorisokasvatuksen ja - työn teorian luonnetta ja merkitystä. Kurssi Nuorisotutkimuksen ajankohtaisia kysymyksiä (SOS 6.6.3) on erityisesti elämäntien näkökulmasta erittäin mielenkiintoinen käsitellessään nuorisotyön kentälle sijoittuvan tutkimuksen tematiikkaa ja ajankohtaisuutta. Näin kurssin kautta opiskelijoiden on myös mahdollista pohtia nuorisotutkimuksen tuottaman tiedon merkitystä, tavoitettavuutta ja käyttöä nuorisotyön toimintakentillä. Nuorisotyön ja - tutkimuksen välistä suhdetta korostaa myös kurssi Nuorten ryhmät ja ryhmänohjaus (SOS 6.6.4), joka keskittyy nuorten vertaissuhteisiin ja ryhmätyön dynamiikkaan, paitsi teorian näkökulmasta, myös konkreettisten ryhmänohjaus-harjoitteiden kautta.

Tampereen yliopiston yhteiskuntatutkimuksen opinto-ohjelmassa opiskelevat opiskelijat valitsevat oman opintosuuntansa yleensä toisen opiskeluvuoden keväällä ja nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opintosuunta on siis yksi vaihtoehtoisista opintosuunnista. Kyseisen opintosuunnan tavoitteena on kartuttaa opiskelijoille vahvaa teoreettista osaamista nuorisotutkimuksen ja nuorisotyön tutkimuksen tekoon ja nuorisotyön kehittämiseen ja arviointiin. Nuorisotyötä tarkastellaan kyseisessä opintosuunnassa moniulotteisesti eri teoriasuuntien, nuorisotyön monitieteellisyyden ja oppihistorian kautta. Nuorisoon ja nuorten elämäntieteen liittyviä kysymyksiä pyritään siis yhdessä opiskelijoiden kanssa analysoimaan eri ulottuvuuksilla yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta. Näin opiskelijat kykenevät kriittiseen ajatteluun, tuottamaan vaihtoehtoja vallitseville normeille ja toimimaan valmistuttuaan nuorisotyön asiantuntijoina erilaisissa instituutioissa.

Maisterintutkintoon kuuluu muiden opintojen lisäksi 60 opintopisteen laajuiset tutkielmaopinnot, joiden yhteydessä opiskelijat tuottavat opinnäytetyönään nuoruuden ja nuorisotyön tematiikkaan liittyvän pro gradu - tutkimuksen. Raportissa on edellä avattu määrällisen ja laadullisen analyysin yhteydessä tarkemmin nuorisotyön ja - tutkimuksen opintosuunnassa tehtyjen nuorisotyötä koskevien pro gradu -töiden teemoja. Tutkielmaopintojen lisäksi maisteriopintoihin sisältyy tutkimus - ja asiantuntijataitojen kokonaisuus (20 opintopistettä). Tässä kokonaisuudessa opiskelijat suorittavat Nuorisokysymyksen teoriahistoria (SOSM 6.6) - kurssin, jonka jälkeen opiskelijat osaavat jäsentää nuorisokysymyksiä suhteessa nuorisotyöhön yhteyksien, jännitteiden ja katvealueiden kautta. Tutkimus - ja asiantuntijataitojen kokonaisuus sisältää myös 3 kuukauden harjoittelun jossakin

nuorisotyön toimintakentässä, joka mahdollistaa teoreettisen tiedon ja käytännön työn integroitumisen sekä oman asiantuntijuuden reflektoinnin. Näiden edellä mainittujen kahden kokonaisuuden lisäksi nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen maisteriopintoihin kuuluu valinnaisia opintoja 40 opintopisteen verran, joista ainakin osa suositellaan valittavan Nuoret ja nuorisotyön teemaopinnoista. Nämä kyseiset teemaopinnot ovat siis vapaasti valittavia opintoja kaikille Tampereen yliopiston opiskelijoille.

Nuoret ja nuorisotyön teemaopinnot käsittelevät muun muassa nuorisotyön asiantuntijuuden piirteitä ja sen rakentumista käytännön, tutkimuksen ja teoreettisen ymmärryksen kautta. Teemaopintoihin sisältyy Nuorisotyön asiantuntijuuden erityiskysymyksiä (SOS 07.1) kokonaisuus, joka tarkastelee asiantuntijuuden luonnetta erityisesti nuorisoalalla. Tämä kokonaisuus sisältää seuraavat kurssit: Asiantuntijuus ja nuorisotyön kehittäminen, Nuoret ja kansalaisuus, Strateginen johtaminen, muille kuin maisteriopiskelijoille suunnattu Nuorisotyön harjoittelu, Nuorisotutkimuksen klassikot, Global Youth Work and Youth Research sekä Erot ja eriarvoisuus nuorten kohtaamisessa. Viimeiseksi mainittu kurssi on mahdollista suorittaa myös laajempaan kokonaisuutena, jolloin se sisältää erityisnuorisotyötä sekä nuorten alakulttuureja käsittelevät kokonaisuudet. Teemaopinnot muodostavat kattavan kokonaisuuden nuorisotyön ja - tutkimuksen ajankohtaisista kursseista ja intresseistä. Kurssit käsittelevät esimerkiksi kansainvälisyyttä, nuorisotyön kehityksen suuntia, kollektiivista asiantuntijuutta ja median merkitystä lokaalilla ja globaalilla tasolla. Yksilöllisten ja samalla historiallisesti ja sosiaalisesti rakentuvien elämäntietojen kannalta hyvin merkityksellisiä ovat opinnoissa esiin tulevat nuorten moninaisuutta ja keskinäistä eriarvoisuutta koskettavat aihepiirit.

6.2 Tampereen yliopiston Nuorisotyö ja nuorisotutkimus - opintosuunnan teemat suhteessa nuorisotyön tutkimukseen ja nuorten elämäntietoa koskevaan ymmärrykseen

Raportissa tarkastellaan seuraavaksi Tampereen yliopiston Nuorisotyö ja nuorisotutkimus - opintosuunnan aihealueita suhteessa nuorisotyön tutkimuksen määrällisessä ja laadullisessa analyysissä esiin tulleisiin ja elämäntietoteorioihin nojaaviin teemoihin.

Nuorisotyö ja nuorisotutkimus - opintosuunnassa tulevat selkeästi esille kattoteeman 1. Nuoret ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt alle sijoittuvat teemat. Opintojen aihepiirit käsittele-

vät esimerkiksi monikulttuurisuuden, sukupuolen ja seksuaalisuuden merkityksiä suhteessa nuorisotyöhön. Opinnoissa tarkastellaan nuorten toimijuutta vahvistavia ja toisaalta haastavia tekijöitä jälkimodernin ajan lisäksi myös historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Verrattuna nuorisotyön tutkimukseen Nuorisotyön ja tutkimuksen - opintosuunnassa painottuvatkin enemmän historialliset ja ajalliset näkökulmat, jolloin nuorisokysymystä on mahdollista tarkastella laajana yhteiskunnallisena ilmiönä. Vastaavasti kuin nuorisotyötä koskevan tutkimuksen kohdalla, myös Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen - opintosuunnassa nuorten lähiyhteisöjä ja niiden tuottamia merkityksiä, kuten sosiaalista luokkaa, koskeva tarkastelu jää ainakin opetusohjelmatasolla vähemmälle. Toisaalta nuorten vertaisryhmiä ja niiden tuottamia merkityksiä tarkastellaan opinnoissa, paitsi teorian, myös konkreettisten harjoitteiden kautta. Teeman 1 aihepiirien syvälinen ja moniulotteinen käsittely Nuorisotyön - ja tutkimuksen opintosuunnassa kuvastaa hyvin kyseisen opintosuunnan pyrkimystä vahvistaa nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen välistä vuorovaikutusta myös koulutuksen tasolla. Nuorten elämänkulku ja siihen linkittyvät ilmiöt muodostavat selkeästi yhden tämän opintokokonaisuuden taustalla olevista viitekehyksistä.

Teeman 2. Nuorisotyön ammatti, professio ja nuorisotyöntekijät suhteen Nuorisotyön ja - tutkimuksen - opintosuunnassa tuli esille nuorisotyön käsitteellinen tarkastelu, esimerkiksi nuorisotyön erilaisten funktioiden ja intressien välityksellä. Näiden teemojen kautta opiskelijoilla on mahdollisuus saada ymmärrystä myös nuorisopolitiikasta ja sen suhteesta nuorisotyöhön. Opetusohjelman mukaan opintosuunnassa käsitellään nuorisotyön (kollektiivista) asiantuntijuutta ja sen kehittymistä sekä nuorisotyöntekijöiden professionaalisuutta, mikä on tärkeää, koska monilla opintosuunnan opiskelijoilla on kokemuksia nuorisotyöstä juuri ammatillisuuden kautta. Toisaalta nuorisotyöntekijöiden asiantuntijuuteen ja ammatti-identiteettiin liittyvät teemat jäivät nuorisotyön tutkimuksessa melko marginaaliseen asemaan, jolloin niiden käsittely opetuksessa ja opiskelijoiden motivointi näiden aiheiden pariin on varmasti perusteltua.

Teemaan 3. Nuorisotyön työmuodot, menetelmät ja oppimisympäristöt liittyen opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa 20 opintopisteen laajuinen kokonaisuus koskien näitä aihealueita ja esimerkiksi erityisnuorisotyötä koskevan kurssin kautta opiskelija saa ymmärrystä ja osaamista koskien erilaisia, kohdennettuja nuorisotyömuotoja. Teemaa 4. Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen tarkasteltiin nuorisotyön oppihistorian ja nuo-

risopolitiikan sivuamisen lisäksi myös moniammatillisuuden ja nuorisotyön monitieteellisen kehittymisen kautta. Nuorisotyön monitieteellinen luonne tuleekin opinnoissa vahvasti esiin, mikä teoreettisen ymmärryksen lisäksi, korostuu esimerkiksi vierailevien asiantuntijaluennoitsijoiden kautta. Toisaalta yhteistyö Tampereen yliopiston yksikköjen välillä tai eri yliopistojen kesken on melko vähäistä. Opetusohjelmatasolla nuorisopoliittiset teemat jäävät, vastaavasti kuin nuorisotyön tutkimuksessa, vähemmälle tarkastelulle.

Teema 5. Nuorisotyön teoria ja tutkimus näkyy Nuorisotyön ja - tutkimuksen - opintosuunnassa erityisesti kursseilla, joissa käsitellään nuorisotyön kehittämistä ja arviointia tai analysoidaan nuorisotyön takana vaikuttavia teorioita ja niiden suhdetta nuorten elämäntien ja identiteetin rakentumiseen. Sekä oman asiantuntijuutensa ja että nuorisotyön kehittämiseen liittyen opiskelijoilla on mahdollisuus opinnoissaan suunnitella, toteuttaa ja johtaa käytännön kentällä tehtävää kehittämisprojektia. Nuorisotyön ja - tutkimuksen opintosuunnan ja työelämän välinen dialogisuus ilmenee myös opintoihin liittyvässä työharjoittelussa. Verrattuna nuorisotyön tutkimukseen opintosuunnan opetusohjelmassa korostuvat kansainvälisyyteen ja globaaliin kehitykseen liittyvät teemat. Opintosuunnassa on tarjolla yksi englanninkielinen, myös vaihto-opiskelijoille mahdollinen, kurssi koskien globaalia nuorisotyötä.

Yleisellä tasolla voidaan todeta, että nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen - opintosuunnan sisältöihin verrattuna nuorisotyötä koskevassa tutkimuksessa vähemmän edustettuina olivat nuorisotyön johtamista, asiantuntijuutta sekä tutkimuksen ja käytännön välistä suhdetta koskevat teemat. Yhteiskunnallisen kontekstin ja nuorten elämäntien moninaisuuden huomioiden nämä ovat kuitenkin tärkeitä aiheita, koska nuorten ongelmat ja haasteet ovat jälkimodernissa ajassa muuttuneet yhä monitahoisemmiksi. Globaali, laaja konteksti on monille nuorille arkipäivää, jolloin nuorisotyössäkin korostuvat moniammatillisuuden monitasoisuus ja suhde nuorisopolitiikkaan sekä yksilön että yhteisön osaamisen kehittäminen. Tämä taas edellyttää nuorisotyön johtamiskäytäntöjen tutkimuksellista tarkastelua.

Tiivistäen voidaan todeta, että nuorisotyön professionaalisuus tulee selkeästi ilmi nuorisotyön ja - tutkimuksen opinnoissa hälventyessä sitten kuitenkin jonkin verran käytännön kenttää koskevassa tutkimuksessa. Sitä vastoin nuorisotyön tarkastelu kasvatusfilosofiasta näkökulmasta, jonka keskiössä ovat nuorisotyön eettiset, moraaliset ja ekologiset toimintaperiaatteet, jää katvealueelle sekä tutkimuksessa että koulutuksessa. Tosin osa

nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opinnoista, kuten Nuorisokasvatuksen ja nuorisotyön teoreettisia suuntauksia (SOS 6.6.2), sivuaa nuorisotyön kasvatuksellisuutta ja kasvatusvastuun merkityksiä.

6.3 Nuorisotyön tutkimus ja opetus suhteessa muiden suomalaisten yliopistojen nuorisotutkimuksen opintokokonaisuuksiin

Varsinaisen nuorisotyön ja - tutkimuksen opintosuunnan lisäksi Tampereen yliopisto toimii koordinoivana yliopistona YUNET-yliopistoverkostossa, jossa voi suorittaa nuorisotutkimuksen perus- ja aineopinnot. YUNET on Nuorisotutkimuksen yliopistoverkosto, johon raportointihetkellä kuuluvat Helsingin, Jyväskylän, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistot sekä Nuorisotutkimusseuran piirissä toimiva Nuorisotutkimusverkosto. Näin YUNET pyrkii edistämään korkealuokkaista nuorisoon kohdistuvaa opetusta ja tutkimusta yhdistämällä eri yliopistojen voimavaroja. Useat YUNET:n nuorisotutkimuksen opetuksen teemoista linkittyvät myös nuorisotyöhön ja nuorisopolitiikkaan ja YUNET:ssä on mahdollista opiskella joitakin Tampereen yliopiston nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opintosuunnan kursseja.

Vaasan yliopisto Åbo Akademi tarjoaa perus - ja aineopintotasosta nuorisotutkimuksen opintokokonaisuutta: Ungdomsvetenskap, joka on ainoa Suomessa tarjolla oleva ruotsinkielinen opintokokonaisuus nuorisotutkimuksen aihepiiristä. Kyseisessä kokonaisuudessa ei opetusohjelmatasolla varsinaisesti mainita nuorisotyötä kokonaisuuden aihepiiriin kuuluvaksi, mutta toisaalta opintokokonaisuus sisältää kursseja, joiden teemat ovat relevantteja ja ajankohtaisia myös nuorisotyön kontekstissa. Tällaisia kursseja ovat esimerkiksi: Ungdomskulturer och medieanvändande, Unga med risk för marginalisering, Psykosociala interventioner bland unga sekä Ungdom och etnicitet. Vaikka edellä mainittujen kurssien teemat eivät suoraan huomioikaan nuorisotyötä, voidaan tulkita kurssien sisältämän nuorisotutkimuksellisen tiedon olevan tärkeää pohjatietoa nuorisotyön kehittämiselle ja resursoinnille.

Nuorisotutkimuksen sivuainekokonaisuuden (25 op.) voi suorittaa myös Helsingin ja Itä-Suomen yliopistoissa. Kuten Vaasassakin, myös nämä kokonaisuudet painottuvat nuorisotutkimukseen kohdistuen esimerkiksi nuorten elämämaailmojen, toiminnan ja kokemusten ymmärtämiseen sekä poliittisten toimenpiteiden ja viranomaiskäytäntöjen kriitti-

seen arviointiin. On selvää, että ymmärrys nuorisotutkimuksen ajankohtaisista kysymyksistä on erittäin tärkeää nuorisotyön toimijoille, mutta samalla herää kysymys siitä tulisiko nuorisotyöllä ja nuorisotyön tutkimuksella olla selkeämpi rooli ja asema nuoria ja nuoruutta käsittelevissä yliopistotason opintokokonaisuuksissa?

7 EUROOPPALAISEN NUORISOTYÖN TUTKIMUKSEN JA KOULUTUKSEN PAINOPISTEET AKATEEMISEN KOULUTUKSEN JA NUORISO-ORGANISAATIOIDEN LINJAUSTEN NÄKÖKULMASTA

Raportissa on avattu tähän mennessä nuorisotyöhön liittyvää tutkimusta ja koulutusta kohtimaisella tasolla käsittelemällä nuorisotyöhön liittyviä tutkimuksia, akateemisia opinnäytetöitä, tutkimushankkeita ja yliopistotasosta koulutusta. Tämän lisäksi raportissa on kuvailtu useita kansainvälisessä mittakaavassa toteutettuja tutkimuksia ja hankkeita, joissa Suomi on ollut mukana yhtenä osallistujajana. Seuraavaksi raportti keskittyy tarkastelemaan ulkomaisessa kentässä toteutettavaa yliopistotasosta nuorisotyön koulutusta ja nuorisotyötä tekevien organisaatioiden toimintaa.

Kansainvälisessä mittakaavassa tässä raportissa jouduttiin resurssisyistä rajoittamaan nuorisotyön koulutuksen ja tutkimuksen tarkastelua pohjoismaisten yliopistojen sekä eurooppalaisten järjestöjen toteuttamaan nuorisotyön koulutukseen ja tutkimukseen. On kuitenkin selvää, että mikäli nuorisotyön tutkimuksen ja koulutuksen kentän hahmoa ja kokonaisuutta halutaan tarkastella kattavasti ja moniulotteisesti, suomalaista ja eurooppalaista nuorisotyön kenttää koskeva analyysi on ehdottoman tärkeä, muttei yksinään riittävä. Jotta (suomalaisen) nuorisotyön tutkimuksen ja koulutuksen vahvuuksia, ja erityisesti katvealueita, olisi mahdollista tavoittaa kattavasti sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla, on kansainvälistä tutkimus - ja koulutuskenttää analysoitava laajasti ja syvästi tähän tehtävään täsmennettyjen resurssien turvin.

7.1 Nuorisotyön ja - tutkimuksen koulutus Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Islannin yliopistoissa

Raportissa kartoitetaan seuraavaksi nuorisotyön koulutuksen asemaa ja roolia pohjoismaisissa yliopistoissa: Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Islannissa. Kartoitus perustuu näiden maiden yliopistojen opetusohjelmien huolelliseen tutustumiseen ja analysointiin. Koska raportissa on aiemmin tarkasteltu suomalaisten yliopistojen tarjoamaa nuorisotyön ja - tutkimuksen koulutusta sekä akateemisia opinnäytetöitä, on myös pohjoismaalaisen nuorisotyön koulutuksen kartoittaminen rajattu koskemaan yliopistojen opetustarjontaa.

Paitsi suoranaisesti nuorisotyöhön liittyvää opetusta, raportissa esitellään myös näiden yliopistojen tarjoamaa nuorisotutkimukseen perustuvaa opetusta. Tähän ratkaisuun on päädytty, koska nuorisotyön osuus nuorisotyön ja - tutkimuksen akateemisesta koulutuksesta osoittautui marginaaliseksi ja toisaalta nuorisotutkimukseen perustuvan teoreettisen tiedon tulisi ainakin jossain suhteessa toimia nuorisotyön työmuotojen ja funktioiden perusteena.

Ruotsissa Tukholman yliopistossa on tarjolla monitieteellinen nuorisotyöhön ja - tutkimukseen liittyvä tutkintotavoitteinen maisteriohjelma: Masterprogram i barn och ungdomsvetenskap, jota koordinoi yliopistossa toimiva Barn och ungdomsvetenskapliga institutionen. Instituutti toimii Tukholman yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa ihmistieteiden laitoksella. Instituutin vastaamassa maisteriohjelmassa on mahdollista yhtenä vaihtoehtona valita nuorisotyöhön ja nuorten vapaa-ajan ohjaamiseen kytkeytyvä fritidspedagogik - opintosuunta. Tämän opintosuunnan kurssit tarkastelevat pedagogisten lähestymistapojen lisäksi nuorisotutkimukseen liittyviä aihealueita, kuten globalisaatiota ja eriarvoistumista nuorten elämän kannalta. Opintosuunnan metodiset kurssit käsittelevät esimerkiksi etnografiaa ja narratiivista tutkimusotetta, jotka ovat suosittuja metodologisia valintoja myös suomalaisissa nuorisotyön tutkimuksissa. Nuorisotutkimuksen lisäksi opintosuunnan opetusohjelmassa ei kuitenkaan tuotu esille, että opetukseen kuuluisi nuorisotyön tutkimukseen perehtymistä tai nuorisotyön ja - tutkimuksen toisiinsa kytkeviä näkökulmia.

Edellä esitellyn tutkintotavoitteisen maisteriohjelman lisäksi Ruotsissa on mahdollista suorittaa pääosin nuorisotutkimukseen liittyviä opintokokonaisuuksia tai yksittäisiä kursseja Göteborgin ja Karlstadin yliopistoissa. Göteborgissa on tarjolla Barn och ungdomsvetenskap - opintokokonaisuus, joka on mahdollista valita sivuainekokonaisuudeksi. Kyseiseen kokonaisuuteen sisältyy esimerkiksi kurssi Utomhuspedagogik, jossa konkreettisten ryhmänohjausharjoitteiden lisäksi käsitellään myös ekologisuuutta sekä luonto - ja ympäristökasvatusta. Opetusohjelmasta ei tosin käy ilmi, kytetäänkö kyseisiä teemoja nuorisotyön taustalla vaikuttaviin teorioihin ja arvoihin. Suomessa nuorisotyöhön sisältyvä eettinen luontokäsitys jäi sekä tutkimuksen että akateemisen koulutuksen osalta katvealueelle. Barn och ungdomsvetenskap - kokonaisuudessa tarjolla on myös monikulttuurisia lähestymis - ja työtapoja käsittelevä kurssi: Mångkulturell pedagogik, jonka voidaan tulkita soveltuvan monikulttuuriseen nuorisotyöhön.

Suppeammassa mittakaavassa nuoriin ja nuorten kanssa toimimiseen liittyviä kysymyksiä tarkastellaan Göteborgin yliopistossa sosiaalityön (Socialt arbete) opinnoissa esimerkiksi kursseilla Barn, ungdom och familj, Socialpedagogik och social mobilisering sekä socialisation, pedagogik och ungdomsteori. Vastaavia kurssivaihtoehtoja, jotka käsittelevät esimerkiksi sosiaalipedagogiikkaa ja ryhmäteorioita on tarjolla myös Karlstadin yliopistossa sosionomiopinnoissa (Socionomprogrammet). Tässä yhteydessä on tärkeää huomioida, että Suomessa sosionomiopinnot kuuluvat ammattikorkeakoulujen opetustarjontaan. Yleistäen voidaan todeta, että pohjoismaiden välisiä yliopistotasoisia opetusohjelmia ei voida tarkastella suoraan verrannollisina institutionaalisista koulutuseroista johtuen. Karlstadin yliopistossa liikuntatieteen opinnoissa (Idrottsvetenskapligt program inriktning idrottscoaching) käsitellään myös nuorten liikunnan ja vapaa-ajan ohjaamiseen liittyviä teemoja.

Suomalaisen koulutuksen sisältöihin verrattuna voidaan tiivistäen todeta, että Ruotsissa nuorisotutkimukseen fokusoituvat opinnot käsittelevät enemmän nuorten kanssa toimimisen ja ohjaamisen pedagogisia lähtökohtia, jolloin nuorisotutkimuksen ja kasvatustieteellisten kysymysten välinen vuorovaikutus on tiivistä. Suomessa kasvatusteoreettisen ja - filosofisen näkökulman marginaalisuus tulee esille erityisesti nuorisotyötä käsittelevässä tutkimuksessa. Vaikka nuorisotyön ohjaamiseen liittyviä teemoja käsitellään jollain tasolla muun muassa Tampereen yliopiston nuorisotyön ja tutkimuksen opintosuunnassa, nuorisotyön ohjaamiseen ja pedagogiikkaan liittyvät aihealueet painottuvat Suomessa selkeästi enemmän ammattikoulujen ja ammattikorkeakoulujen opetustarjontaan.

Norjassa sekä Bergenin että Argentin yliopistoissa sosiologian opintojen yhteydessä käsitellään myös nuorisotutkimuksen teemoja. Bergenin yliopistossa on sosiologian opiskelijoille tarjolla esimerkiksi seuraavia nuorisotutkimusta sivuavia kursseja: Life courses in a Scandinavian welfare state, jossa käsitellään muun muassa epätasa-arvoisuuden rakentumista eri ihmisryhmissä, Global dynamics, jossa tarkastellaan globalisoitumista myös nuorten elämänsäntien kannalta sekä Prosjektutvikling, jonka yhteydessä opiskelijat suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat itseohjautuvasti kehittämissä, esimerkiksi nuorisotyöhön liittyen. Argentin yliopistossa vapaasti valittavan kurssin Cannabismisbruk: forebygging og behandling kurssin yhtenä kohderyhmänä voidaan tulkita olevan nuorisotyöntekijät kurssin tarjotessa välineitä päihdekasvatukseen. Agrenissa on tarjolla myös lisäkoulutuksena Psykososialt arbeid med barn og unge - kokonaisuus, joka mahdollisesti

soveltuu myös nuorisotyöntekijöille riippuen pohjakoulutuksesta. Kyseisessä kokonaisuudessa vähintään 50 % ajasta työskennellään konkreettisesti lasten tai nuorten parissa esimerkiksi erityisnuorisotyön piirissä.

Oslo yliopiston opetustarjonnasta löytyy bachelor - tason pedagogikk - ohjelma, jossa oppimista ja kasvatusta tarkastellaan monitieteellisesti ja eri alojen toimijoiden näkökulmista. Vaikka nuorisotyötä ei varsinaisesti opetussuunnitelmassa mainitakaan, ohjelmassa käsitellään laaja-alaisesti sekä informaalia kasvatusta että nonformaalia ja formaalia oppimista ja toimintaa. Oslo yliopistossa on Media and Communication - opintosuunnassa vaihtoehtoisena kurssina Youth and New media in Context - bullying, sexting, digital citizenship, jossa nuorten elämäntilannetta tarkastellaan erityisesti digitalisoituneessa ajassa. Myös Tampereen yliopiston Mediakasvatuksen opintosuunnassa käsitellään nuorisotutkimukseen ja nuorisotyöhön liittyviä teemoja sekä opetuksessa että tutkimuksessa. Tampereen yliopistossa on esimerkiksi käynnissä Mediakasvatuksen, Sanomalehtien Liiton ja Aikakausmedian yhteishanke Nuoret estradille, jossa tutkimusta ja käytännön mediakasvatusta pyritään yhdistämään nuorisotyön oppimisympäristöissä.

Stavangerin yliopistossa Norjassa on mahdollista suorittaa Barnevernspedagog bachelor - opintosuunnan osana sosiaalipedagogiikan opintoja, joiden kohderyhmänä mainitaan nuorten parissa toimivat henkilöt. Sosiaalipedagogiikan kursseissa hyödynnetään osaksi myös monitieteellistä nuorisotutkimusta. Yliopistossa toimii Centre for Learning Environment, jossa on tutkittu esimerkiksi nuorten käytösongelmia ja niiden yhteyttä nuorten oppimisympäristöihin.

Norjassa Tromssan yliopiston Pedagogiikan - maisteriohjelmassa (masterprogrammet i pedagogikk) hyödynnetään opetuksessa nuorisotutkimusta esimerkiksi Ungdom, kultur och identitet - kurssilla. Kyseisessä opinto-ohjelmassa on tarjolla myös laajempi opintokokonaisuus Makt og mobilsering i barne - og ungdomsarbeid. Kritisk refleksjon og faglig fordjypning. Tämän kokonaisuuden sisällä käsitellään muun muassa nuorisotyöhön ja nuorisotyöntekijöihin liittyviä valtakysymyksiä suhteessa nuoriin ja yhteiskuntaan. Opintokokonaisuus muodostaa poikkeuksen verrattuna muuhun Norjan yliopistojen tarjoamaan nuorisotutkimuksen ja - työn opetukseen, koska siinä painotetaan erityisesti nuorisotyön asiantuntijuutta nuorisotutkimukseen perustuvan tiedon ohella. Yleistäen voidaan sanoa, että Norjassa, Ruotsin tapaan, korostuu akateemisella tasolla nuorisotoimin-

nan ja - työn tarkastelu ohjauksen ja pedagogiikan näkökulmasta. Nuorisotyötä ja - tutkimusta käsitteleviä aihealueita käsitellään etupäässä kasvatustieteen ja sosiologian opetusohjelmissa.

Tanskan kahdessa yliopistossa: Aarhusin yliopistossa ja Kööpenhaminan yliopistossa nuoriin liittyviä kysymyksiä tarkasteltiin Ruotsin ja Norjan pedagogiseen lähestymistapaan verrattuna teoreettisemmalla otteella. Nuorisotyötä ei varsinaisesti mainittu opetusohjelmissa, mutta nuorisotutkimukseen perustuvaa tietoa hyödynnettiin monitieteellisesti. Aarhusin yliopisto tarjoaa esimerkiksi Anthropology of education and globalisation -kurssia, jossa opetusohjelman mukaan käsitellään valtakulttuurin ja erityisesti globalisaation ja yhteiskunnan digitalisoitumisen merkityksiä nuorten alakulttuurien kannalta. Kööpenhaminan yliopistossa sosiologian kandidaattiopinnoissa (bachelor i sociologi) nuorisotutkimusta sivutaan useilla kursseilla, esimerkiksi The hipster - Current tendencies in popular culture - sekä Drugs, addiction and marginalization - theoretical perspectives - kursseilla.

Kööpenhaminan yliopistossa on tarjolla myös Department of Nutrition, Exercise and sport - yksikön koordinoima opintosuunta, jonka opetusohjelma sisältää nuoriin ja nuorten urheilutoimintaan ja sen ohjaamiseen liittyviä kursseja, kuten Youth in sport - ja Movement, children and young people with an educational perspective - kurssit. Sekä Ruotsin, Norjan että Tanskan yliopistoissa vapaa-aikaan painottuvaa informaalia liikuntakasvatusta tarkastellaan myös nuorten ohjaamisen näkökulmasta. Tällaisen nuoren omaehtoisuuteen ja sisäiseen motivaatioon perustuvan liikuntakasvatuksen merkitys ja rooli nuorisotyössä on perinteisesti ollut suuri. Jälleen on kuitenkin syytä tiedostaa, että Suomessa nuorten liikunnanohjaamiseen liittyvä koulutus on keskittynyt lähinnä ammatillisiin (korkea)kouluihin.

Erilaiset liikunta - ja urheiluryhmät ja niihin liittyvä toiminta muodostavat joka tapauksessa merkittävän nuorisotyön oppimisympäristön, jonka taustalla voidaan ymmärtää olevan pedagogisia lähtökohtia. Kosken (2008, 303) mukaan liikunta voi toimia hyvänä nuorten kasvatusvälineenä, koska se on useimmiten motivoitunutta ja aktiivista toimintaa, jota luonnehtii pitkäjänteisyys, tavoitteellisuus ja järjestelmällisyys. Nuoren ja valmentajan/kasvattajan välille syntyy luonnollinen, kiinteä vuorovaikutussuhde ja kokonaisuutena liikuntakasvatus sisältääkin useita erilaisia pedagogisia tilanteita. Aaltonen (2008,

326) korostaa sitä, että liikunnallisen nuorisotoiminnan keskiötä ei muodosta harrastettava laji tai siinä menestyminen, vaan nuori itse. Näin liikunta nuorisotyön keskeisenä menetelmänä sisältää aktiivisen kansalaisuuden ihanteen toiminnan ollessa nuorten organisoimaa ja hallitsemaa. Sekä Ruotsissa, Norjassa että Tanskassa liikuntakasvatukseen linkittyvä opetus liittyi ohjaamiseen erilaisissa oppimisympäristöissä. Suomessa yliopistoissa toteutettava liikuntapedagogiikka sijoittuu kuitenkin useimmiten luokan - tai aineenopettajankoulutuksen ainedidaktisiin opintoihin, jolloin opetukseen osallistuminen ei ole esimerkiksi sosiaalitieteitä opiskeleville mahdollista. Koulutukseen liittyvän katvealueen lisäksi liikunta - ja urheiluseuroissa nuorisotyötä tekevästä, useimmiten vapaaehtoisista, työntekijöistä sekä ryhmiin osallistuvista nuorista on tehty vain vähän tutkimusta (Koski 2008, 302). Tässä kohden herää pohdintaa siitä linkittykö liikuntakasvatus Suomessa enemmän osaksi opettajan työtä siitä huolimatta, että liikunnan kautta kasvattaminen ja ohjaaminen on ollut kautta aikojen nuorisotyön perinteinen toimintatapa.

Islannissa, Reykjavikin yliopisto muodostaa pohjoismaalaisittain mielenkiintoisen poikkeuksen siinä mielessä, että siellä on mahdollista opiskella tutkintotavoitteinen, kandidaattitasoinen Leisure studies - tutkinto, joka on tarkoitettu erityisesti henkilöille, jotka haluavat tulevaisuudessa työskennellä tai työskentelevät parhaillaan erilaisissa ammatillisen nuorisotyön organisaatioissa. Opinto-ohjelman esittelyn perusteella opintojen tavoitteena on vahvistaa nuorisotoimijoiden asiantuntijuutta ja osaamista nuorten osallisuuden vahvistamiseen ja voimaannuttamiseen liittyvissä tehtävissä. Tämä kaksivuotinen tutkinto sijoittuu Social education and Leisure studies - tiedekunnan alaisuuteen. Erityisesti nuorisotyöntekijöille suunnattuja kursseja opetusohjelman perusteella ovat esimerkiksi Effective Communication - sekä Group work as a professional tool in Youth work - kurssit, joissa käsitellään konkreettisella tavalla ryhmätoimintaan ja ryhmän ohjaamiseen liittyviä ilmiöitä.

Verrattuna muihin pohjoismaihin Islannissa yliopistotasoinen nuorisotyön opetus perustuu vahvasti työelämälähtöisyyteen ja nuorisotyön kentän tarpeisiin, mutta toisaalta nuorisotyön tutkimukseen perustuva teoreettinen osaaminen ei nouse ainakaan opetusohjelmatasolla niin vahvasti esiin. Tämän seurauksena voidaan tulkita Islannin yliopistotason nuorisotyön koulutusohjelman olevan verrattavissa lähinnä suomalaisen ammattikorkeakoulututkintoon. Joka tapauksessa pohjoismaista Suomi ja Islanti olivat lähinnä ne

maat, joissa nuorisotyötä tarkastellaan selkeästi omana aihealueenaan akateemisella tasolla, vaikka monitieteellistä nuorisotutkimusta hyödynnetään jokaisen pohjoismaan yliopistojen opetuksessa esimerkiksi kasvatustieteiden ja sosiaalitieteiden kursseissa.

7.2 Eurooppalaisten nuoriso-organisaatioiden tutkimuksen ja koulutuksen ajankohtaiset trendit

Raportissa laajennetaan seuraavaksi tarkastelua pohjoismaisten yliopistojen lisäksi eurooppalaisten nuoriso-organisaatioiden tuottamien nuorisotyötä koskevien linjausten, tutkimusten ja koulutuksen painopisteiden analysointiin. Analyysin pohjana ovat kyseisten nuorisotyöhön linkittyvien organisaatioiden verkkodokumentit. Kuten raportissa jo yllä todettiin, katsaus nuorisotyön eurooppalaisen kentän tutkimukseen ja koulutukseen rajoittuu resurssisyistä lähinnä pintaraapaisuksi muun kuin pohjoismaisen akateemisen koulutuksen osalta. Pintapuolinenkin näkemys eurooppalaisen nuorisotyön tutkimuksen ja koulutuksen päälinjauksista ja kiinnostuskohdista on kuitenkin oleellinen tämän raportin tarkastellessa suomalaista nuorisotyön tutkimusta ja koulutusta myös suhteessa kansainväliseen kenttään. Tässä yhteydessä on tärkeää myös huomioida, että Euroopan ulkopuolella tehdään useissa maanosissa merkittävää nuorisotyötä koskevaa tutkimusta ja tarjotaan nuorisotyön (akateemista) koulutusta. Tämän raportin tutkimuskatsauksessa on aiemmin tullut ilmi tarve lisätä Suomessa nuorisotyön kansainvälisen tason vertailevaa tutkimusta, mistä syystä jatkossa olisikin tärkeää kartoittaa nuorisotyön tutkimusta ja koulutusta kansainvälisestä perspektiivistä käsin.

Eurooppalaisen tason nuorisotyön tutkimuksen ja koulutuksen ajankohtaisten ilmiöiden ja trendien selvittämiseksi raportissa on perehdytty useiden eurooppalaisten, poliittisten tai muuten yhteiskunnallisesti merkittävien, organisaatioiden tai niiden nuoriso-osastojen nuorisotyötä koskeviin linjauksiin, tutkimuksiin ja raportteihin. Kartoituksessa ovat olleet mukana seuraavat organisaatiot, järjestöt ja symposiumit: Pohjoismaisen nuorisotutkimuksen tieteellinen symposiumi Nyris, Nuorten Pohjoismaiden neuvosto, Pohjola-Norden, Euroopan neuvoston nuorisoasiat, Euroopan unionin nuorisoportaali, Euroopan komissio sekä Euroopan nuorisofoorumi. Kyseiset organisaatiot ja järjestöt on otettu mukaan raporttiin niiden yhteiskunnallisen ja eurooppatasoisen nuorisotyötä koskevan näkemyksen ja vaikutusvallan perusteella.

Raportissa analysoitiin edellä mainittujen eurooppalaisten organisaatioiden ja nuorisojärjestöjen verkkosivuilta saatavissa olevia dokumentteja, (tutkimus)raportteja ja linjauksia sisällönanalyysia ja teemoittelua hyödyntäen. Eurooppalaisten organisaatioiden nuorisotyön tutkimuksen ja koulutuksen painopistealueiksi muodostuivat analyysin perusteella seuraavat pääteemat alateemoineen:

1) Nuorten osallisuus ja nuorisotyön tasavertaisuus

- demokratia
- sosiaalinen inklusio, (paikallisen) eriarvoisuuden vähentäminen
- kulttuurinen monimuotoisuus
- sukupuolten välinen tasa-arvo
- paikallisuus, alueellisuus, liikkuvuus

2) Nuorisotyön professio

- nuorisotyön vaikuttavuus, yhteiskunnallisen aseman ja roolin vahvistaminen
- kansainvälisesti vertaileva tutkimus
- non-formaalin oppimisen ja informaalin kasvatuksen kentät, nuorisotyön tavoitteellisuus

3) Nuorten elämäntilanne

- nuorten syrjäytyminen
- digitalisaatio
- erityis- ja kohdennettu nuorisotyö, nuorisotyön työmuodot ja menetelmät

4) Nuorisopolitiikka

- allokointi - ja resursointifunktio, rahoitus
- nuorisotyön, - tutkimuksen ja - koulutuksen laadun arviointi

5) Nuorisotyön koulutus ja kehittäminen

- kansainvälisen yhteistyön vakiinnuttaminen
- moniammatillisten käytäntöjen kehittäminen
- vuorovaikutuksen edistäminen kentän toimijoiden, tutkijoiden ja nuorten välillä

Edellä mainituissa teemoissa korostuivat luonnollisesti nuorten elämäntilanteen ja siihen liittyvien ilmiöiden tarkastelu globaalilla ja erityisesti eurooppalaisella tasolla. Useissa linjauksissa käsiteltiin kansainvälisen ja instituutioiden rajoja ylittävän yhteistyön merki-

tystä sekä nuorisotyön tärkeää roolia nuorten syrjäytymisen ja marginalisoitumisen ehkäisemisessä. Nuorisotyön aseman, tunnettavuuden ja toimintaan tarvittavan rahoituksen vakauttamiseksi koko Euroopan tasolla nuorisotyön vaikuttavuutta ja laatua koskeva tutkimus nähtiin merkityksellisenä, jolloin nuorisotyön moniulotteisten funktioiden tulisi olla selkeitä kaikille nuorisoalalla toimiville asiantuntijoille.

Keväällä 2015 Brysselissä, Belgiassa järjestettiin Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin yhteistyönä koordinoima merkittävä nuorisotyön ajankohtaisia ilmiöitä, tutkimustee-
moja ja koulutustarpeita koskeva konventio, johon osallistui vaikuttava määrä nuoriso-
työntekijöitä, tutkijoita, poliittisia toimijoita sekä muita alan asiantuntijoita. Kyseisen ta-
pahtuman esitysten ja käytyjen keskustelujen perusteella tuotettiin raportti 2nd European
youth work convention - Similarities in a world of difference (2015), jonka mukaan tällä
hetkellä nuorisotyön kenttää erityisesti koskettavat ajankohtaiset ilmiöt liittyvät:

- nuorisopolitiikan merkityksen ja nuorisotyön ja - politiikan välisen dialogin kas-
vuun
- nuorisotyön laadun, vaikuttavuuden ja tehokkuuden merkityksen ja arvioinnin li-
sääntymiseen (suhteessa rahoitukseen)
- fokuksen siirtymiseen perusnuorisotyöstä yksilöpainotteisempaan erityisnuoriso-
työhön
- erilaisiin, uudenlaista ammatillisuutta vaativiin nuorisotyön muotoihin ja tavoit-
teorientaatioihin
- toimialan professionaalistumiseen ja moniammatillisuuden kehitykseen

Tämän raportin yhteydessä toteutetun suomalaisen nuorisotyön tutkimuksen määrällisen ja laadullisen analyysin edellä esitettyjen tulosten perusteella voidaan todeta, että useim-
mat eurooppalaista nuorisotyötä koskettavat ilmiöt ovat nähtävissä myös suomalaisen
nuorisotyön tutkimuskentän painotuksissa, esimerkiksi erityisnuorisotyöhön liittyviä työ-
muotoja ja menetelmiä sekä nuorisotyön vaikuttavuutta ja arviointia oli käsitelty useissa
tutkimuksissa. Toisaalta nuorisopolitiikan ja nuorisotyön välisiä suhteita ja jännitteitä on
suomalaisessa nuorisotyön tutkimuksessa sivuttu vain marginaalisella tasolla eikä nuori-
sopolitiikkaan liittyvää käsitteellistä, kokonaisvaltaista tutkimusta juurikaan ole saata-
villa. Koska nuorisopolitiikan merkitys ja vaikutusvalta suhteessa nuorisotyöhön kuiten-
kin on kansainvälisellä tasolla noususuunnassa (vrt. esim. 2nd European youth work con-
vention 2015), herää kysymys, tulisiko myös suomalaisessa nuorisotyön tutkimuksessa

tarttua voimakkaammin nuorisotyön ja - politiikan välistä dialogia koskevaan tematiikkaan.

8 POHDINTA

Nuorten elämäntilanteeseen liittyvissä teoreettisissa diskursseissa on alettu hivuttautua individualisuutta korostavasta näkökulmasta jälleen kohti rakennetietoisempaa, elämäntilanteen kulttuurisuutta ja historiallisuutta korostavaa jäsenystä. Globaali digiaika ei ole pyyhkinnyt pois paikallisuuteen ja sosiaaliseen asemaan liittyviä merkityksiä - kaikille nuorille maailma ei suinkaan näyttäytyä rajattomina mahdollisuuksina, ja esimerkiksi Bynner (2005, 368) kuvailee jälkimodernia yhteiskuntaa strukturoidun ja normatiivisen yksilöllisyyden yhteiskunnaksi, jossa yksilön tila määrittyy monien tekijöiden kautta. Yhteiskunnan suhteellisen joustavuuden ja refleksiivisyyden kasvu niihin liittyvine työmarkkinamuutoksineen ovat itse asiassa lisänneet nuorten keskinäistä eriarvoisuutta ja yhteiskunnallisiin lähtökohtiin perustuvaa erontekoa (Mt. 377).

Nuorisotyön tutkimukselle ja koulutukselle nuorten elämäntilanteen koskeva ymmärrys merkitsee lisääntyntä tarvetta suunnata fokuksena nuoria eriarvoistaviin erilaisiin valtakansalisiin ja niiden purkamiseen, jolloin nuorisotyön vaikuttavuus voi myös tutkimusperusteisesti, poliittisten lausumien lisäksi, pohjautua tasavertaisuuteen ja osallisuuteen. Kysymys yksilön ja ryhmien toimivuudesta suhteessa yhteisöllisiin, yhteiskunnallisiin ja globaaleihin rakenteisiin ja prosesseihin tulisi siis nähdä entistäkin tärkeämpänä myös nuorisotyön tutkimuksessa. Tähän liittyen raportin tulosten perusteella voitaneen sanoa, että nuorisotyön tarkasteleminen osana ympäröivää lokaalia yhteiskuntaa sekä globaalia kansainvälistä kenttää on entistä tärkeämpää.

Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssin ry:n ja Suomen Kuntaliiton yhteistyönä toteutetun kyselytutkimuksen Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset (2013) tulosten perusteella voidaan todeta, että suurin osa nuorisotalan toimijoista kokee nuorisotyön vaativuuden ja osaamisen tasoa koskevien odotusten kasvaneen viime vuosien aikana. Samalla moniammatillisuuden, erityisesti koulujen kanssa tehtävän yhteistyön, merkityksen koetaan kasvaneen ja toisaalta myös sosiaalityön ja nuorisotyön välisten rajojen nähdään hämärtyneen ja muuttuneen häilyvämmiksi. Alan asiantuntijat ovat yhtä mieltä siitä, että nuorisotyö ei saavuta läheskään kaikkia nuoria; ne, jotka eniten ennaltaehkäisevää tukea tarvitsisivat, eivät sitä välttämättä löydä tai saa. Erityisryhmien, kuten vammaisten ja seksuaalivähemmistöjen, huomiointi nuorisotyössä koetaan puutteelliseksi, jolloin nuorisotyön läpäisevä yhdenvertaisuuden periaate ei koskekaan kaikkia nuoria. Yksimielisimpiä

kyselyyn vastanneet nuorisoalan ammattilaiset olivat siitä, että nuorisotyöllä on tärkeä kasvatustehtävä. Tunnistetusta tietotarpeesta huolimatta nuorisotyöhön osallistumattomat nuoret ovat jääneet liki kokonaan nuorisotyön tutkimuksen ulkopuolelle. Nämä nuoret muodostavat heterogeenisen ryhmän, jota olisi tärkeää tutkia enemmän.

Tämän raportin tulokset nuorisotyön tutkimuksen ja koulutuksen vahvuuksista ja katve-alueista myötäilevät suurelta osin edellä viitatus tutkimuksen nuorisoalan asiantuntijoiden näkemyksiä: nuorisotyön yhdenvertaisuuden toteutumisessa on, paitsi käytännössä, myös nuorisotyön tutkimuksessa katvealueita määrättyjen, nuorten elämäntilanteen vaikuttavien tekijöiden, kuten yhteiskuntaluokan, suhteen, jonka merkitystä esimerkiksi erityisnuorisotyön alueella ei ole juurikaan tutkittu.

Nuorisotyön tasa-arvoa eurooppalaisella ja globaalilla tasolla edistämään pyrkivä European Youth Forum on raportissaan (2014) todennut, että sekä nuorisotyössä että sitä koskevassa tutkimuksessa erityishuomio tulisi kohdistaa niihin marginaaliryhmiä edustaviin nuoriin, jotka ovat yhteiskunnallisesti heikossa ja haavoittuvassa asemassa. Mikäli nuorisotyön yhdenvertaisuutta ei tarkastella yhteiskuntakriittisellä otteella, saattaa käsitys nuorisotyön vaikuttavuudesta vinoutua analyysin perustuessa niiden nuorten osallisuuteen, joiden pääomataso on jo alunperinkin ollut korkea. Van de Walle, Coussee ja Bouverne-De Bie (2011) pohtivat tutkimuksessaan, perustuuko nuorisotyö jo lähtökohdiltaan ja menetelmiltään keskiluokkaisiin arvoihin ja tavoitteisiin, joihin kaikkia nuoria pyritään sopeuttamaan. Yhteiskuntaluokan ja siihen liittyvän habituksen ulottaminen nuorisotyön käsitteelliseen tutkimukseen olisikin tärkeää puhuttaessa nuorisotyön tasa-arvosta ja vaikuttavuudesta.

Nuorisotyön kasvatustehtävä tunnustetaan ja tunnustetaan, mutta tutkimuksellisesti nuorisotyön taustalla olevia kasvatustieteellisiä ja eettis-moraalisia lähtökohtia tai niiden toteutumista ei juuri ole analysoitu. Nuorisotyön taustalla vaikuttavaa ihmiskäsitystä sekä siihen liittyviä kulttuurisia arvoja ja historiallisia muutoksia on avattu tutkimuksen kautta vain vähän, vaikka paradoksaalisesti aktiiviseen kansalaisuuteen nuorisotyön ihanteena viitataan verrattain usein.

Van de Wallen ym. (2011) mukaan keskustelu kasvatuksesta ja kasvatustieteestä on ylipäänsä jäänyt jälkimodernissa ajassa erilaisten yhteiskunnan kilpailukykyyn ja tuottavuuteen liitettävien oppimiskäsitteiden, koulutustieteiden ja kompetenssien varjoon. On tärkeää pohtia, miten pitkälle nuorisotyön tutkimuksen tulee ja kuuluu vastata erilaisilla,

osin keskenään jännitteisillä intresseillä varustettujen toimijoiden esittämiin vaatimuksiin tai odotuksiin ja toisaalta millainen tila ja paikka tutkimuksessa suodaan kriittiselle aikalaisdiagnoosille.

Perusnuorisotyön ja erityisnuorisotyön käydessä rajallisista resursseista ja alan vielä osin jäsentymättömästä professionaalisuudesta johtuvaa keskinäistä tasapainokamppailua, saattaa uusien menetelmien ja työmuotojen takana olevien teorioiden ja nuorisotyön hahmon syvällinen tutkimus jäädä marginaaliin. Nuorisotyön yhteiskunnallisen merkityksen hahmottaminen ja osoittaminen ovat kuitenkin sellaisia nuorisotyön tutkimuksen tehtäviä, joiden välityksellä tuetaan nuorisotyöntekijöiden asiantuntijuutta ja lujitetaan nuorisotyön roolia moniammatillisessa kentässä. Nuorisotyön moniulotteisuutta ei tulisi kuitenkaan nähdä nuorisotyön käsitteellisen tarkastelun ja hahmon tavoittamiseen liittyvän tutkimuksen esteenä, vaan enemmän monifunktionaalisuuteen ja sovellettavuuteen liittyvänä vahvuutena.

Kysymys soveltavan tutkimuksen ja toisaalta perustutkimuksen välisestä suhteesta nuorisotyön tutkimukseen liittyen on mielenkiintoinen. Tämän raportin perusteella nuorisotyön tutkimuksessa korostuu tällä hetkellä soveltavan ja poikkitieteellisen tutkimuksen merkitys. Tähän liittyen nuorisotyön tutkimuksessa on tärkeää pohtia tutkimuksen monitieteellisyyden merkitystä ja arvoa; mitä monitieteellisyydellä nuorisotyön tutkimuksessa ja koulutuksessa tarkoitetaan ja miten se käytännössä ilmenee. Honkatukia ja Kiilakoski (2016, 11 - 12) ovat määritelleet nuorisotyön näkökulmasta oleellista tutkimusta seuraavan neljän tutkimusulottuvuuden kautta:

- 1) Nuorisopoliittinen ja yhteiskunnallinen ympäristö, joka kuvastaa tarvetta tarkastella nuorisotyötä horisontaalisesti, osana ympäröivää yhteiskuntaa ja sen erilaisia toimintoja ja toimijoita
- 2) Nuorten palveluiden luonne, laatu, vaikuttavuus ja arviointi, joka korostaa hallinnon, mutta myös moniammatillisten yhteistyötahojen osoittamaa tarvetta nuorisotyön toimintojen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden tietoperustaiseen arviointiin
- 3) Työntekijöiden kulttuurit, eetos, toimintatavat ja asenteet, jolloin tutkimus pyrkii tekemään näkyväksi nuorisotyön työmuotoja ja näiden käytänteiden takana olevia merkityksenantoja. Tässä raportissa korostui tällainen nuorisotyöhön itsessään keskittyvä tutkimus, kun taas nuorisotyötä osana laajempaa kokonaisuutta hahmottava tutkimus jäi enemmän paitsioon.

- 4) Nuorten tarpeet, toiveet ja kulttuurit palvelujen saajina ja toimijoina, joka ilmentää sitä, että nuorisotyö tarvitsee pohjakseen monipuolista ja poikkitieteellistä tietoa sekä nuorisotyöhön osallistuvista että osallistumattomista nuorista ja heidän elämänsä vaikuttavista tekijöistä.

Nämä edellä mainitut tutkimusulottuvuudet korostavat sitä, että nuorisotyötä ei voida tarkastella ja tutkia ainoastaan työn sisältä käsin, vaan nuorisotyön tutkimukseen liittyvien ilmiöiden ja kohteiden monitasoisuus tuottavat tarpeen sekä monitieteiselle - että perustutkimukselle.

Sekä nuorisotutkimuksessa että nuorisotyön tutkimuksessa ymmärretään, ainakin diskurssitasolla, nuorten elämänsä historian ja kulttuurisen ulottuvuuden merkityksellisyys, mutta samalla kuitenkin nuorisotyön yhteiskunnallisuutta ajassa ja paikassa tarkastelevat tutkimukset ovat auttamatta jääneet poikkeuksiksi. Kuten Kiilakoski (2013) osuvasti toteaa: nuorisotyön toimintaympäristöjä ja menetelmiä koskevat kysymykset ovat tärkeitä ja ajankohtaisia, mutta tärkeimpänä on edelleen kysymys nuorisotyön luonteesta kasvatustoimintana. Yhteiskunnan eriarvoistumisen jatkuessa kysymykset siitä, millaista hyvää ja kenen mittapuulla mitattuna nuorisokasvatuksella tavoitellaan ja millä perusteilla ovat yhä välttämättömämpiä. Nuorisotyön tutkimuksen suhteen tämä korostaa tutkimuksen funktiota nuorten elämänsä ja nuorisotyöntekijöiden tukipylväänä, mutta samalla se tuo esille tarpeen laajentaa tutkimusnäkökulmaa globaalille ja syvälliselle tasolle, jotta maailma, johon nuoria kasvatamme, olisi kaikille hieman enemmän elämisen arvoinen.

Globalille tasolle ulottuvan demokratian, humaaniuden ja solidaarisuuden tavoittelemisen edellyttää kansainvälisen dialogin ja yhteistyön lisäämistä myös nuorisotyön tutkimuksen ja koulutuksen saralla. Pohjoismaat ovat ennen kokemattomalla tavalla osallisina koko maailmaa ravisuttavissa kriiseissä, jolloin holistisen, yhteiskunnan eri instituutioita läpäisevän monitieteellisen tutkimuksen merkitys kasvaa. Vahvat nuorisotyön organisaatiot, joissa jokainen toimija kykenee refleктоimaan ja avaamaan oman toimintansa arvoja ja vaikuttavuutta, edellyttävät tiivistä yhteistyötä nuorisualan toimijoiden, vanhempien, tutkijoiden, poliittisen johdon, koulutuksen sekä muiden sidosryhmien kanssa. Nuorisotyön ammattilaisten asiantuntijuudesta sekä nuorten lähiryhmien merkityksestä tarvitaan

kin lisää tutkimustietoa. Kuten nuorisotyön tutkimuksessa, myös akateemisen nuorisotyön koulutuksen tasolla koulutuksen moniulotteisuutta ja laaja-alaisuutta tulisi vahvistaa kansainvälisen, korkeakoulujen rajoja ylittävän tutkimus - ja koulutusyhteistyön kautta.

Tämän raportin perusteella voidaan nuorisotyön tutkimuksessa ja koulutuksessa todeta olevan monia vahvuuksia, mutta myös tietotarpeita ja katvealueita. Nuorisotyön tutkimuksen juurien lyhytkestoisuuden huomioiden tätä ei kuitenkaan tule pelästyä tai siitä lannistua, vaan päinvastoin, raportti on vahva kannanotto siitä, että yhteiskunnalliselle ja moniulotteiselle nuorisotyön tutkimukselle ja siitä ponnistavalle koulutukselle on jatkossa yhä suurempi tilaus ja tarve. On selvää, että jälkimodernissa ajassa elävien nuorten elämänsä jatkuvasti monimutkaistuessa ja eriarvoistuessa osin ennakoimattomallakin tavalla tarvitaan sekä tieto – että kokemuserusteista ja uusiin metodologisiin ratkaisuihin nojaavaa nuorisotyön tutkimusta.

LIITE 1: NUORISOTYÖN TUTKIMUKSEN MÄÄRÄL- LISEN JA LAADULLISEN ANALYYSIN AINEISTO – JA TEORIALÄHTÖISET TEEMAT:

1. Nuoret ja nuoruuteen liittyvät ilmiöt

- eriarvoisuutta tuottavat tekijät nuorten elämässä: monikulttuurisuus, etninen tausta, sosiaalinen luokka, paikallisuus, sukupuoli, seksuaalisuus, ikä, vammaisuus, uskonto
- nuorten elämäntapa/elämäntapaisuus jälkimodernissa ajassa (digitalisaatio, kulluttajuus, globaalius)
- nuoren lähiyhteisöt ja niiden merkitykset (perhe, nuorten vertaisryhmät, harrastukset)
- nuorisokysymys
- nuorten toimijuus

2. Nuorisotyön ammatti, professio ja nuorisotyöntekijät

- nuorisotyön käsitteellinen tutkimus
- nuorisotyön etiikka, moraalit & filosofia
- nuorisotyöntekijöiden professionaalisuus
- nuorisotyö professionaalisuudella

3. Nuorisotyön työmuodot, menetelmät ja oppimisympäristöt

- kohdennettu - ja erityisnuorisotyö
- perusnuorisotyö

4. Nuorisotyön rakenteet ja organisoituminen

- moniammatillisuus, järjestö - ja vapaaehtoistyö
- kirkollinen nuorisotyö
- nuorisotyön historia
- nuorisopolitiikka

5. Nuorisotyön teoria ja tutkimus

- nuorisotyön pedagogiikat
- ohjaus nuorisotyössä
- kansainvälinen nuorisotyön tutkimus
- vertaileva nuorisotyön tutkimus
- nuorisotyön vaikuttavuus, arviointi ja kehittäminen

LÄHTEET

- Aaltonen, K. 2008. Liikunta nuorisokulttuurina. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.
- Aaltonen, S., Kivijärvi, A., Peltola, M. & Tolonen, T. 2011. Ystävyydet. Teoksessa Määttä, M. & Tolonen, T. (toim.) Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.
- Aapola, S. 2002. Dimensions of Age in Young Peoples Lives. A Discourse Analytical Approach. *Time & Society* vol. 21(3), 2002.
- Abbott-Chapman, J. & Robertson, M. 2009. Leisure activities, place and identity. Teoksessa Furlong, A. (toim.) *Handbook of Youth and Young Adulthood. New perspectives and agendas.* New York: Routledge.
- Antikainen, A. 1998. Kasvatus, elämäntilanne ja yhteiskunta. Helsinki: WSOY.
- Auvinen-Tornberg, O. 2008. "On sinusta kiinni joudutko pataan vai pääsetkö juhlimaan leirinuotiolle" - narratiivinen tutkimus etsivän työn tekijöiden tarinoista työstään. Tampereen yliopisto: pro gradu.
- Beck, U. 1992. *Risk Society: Towards a New Modernity.* London: Sage.
- Bennett, W.L, Wells, C. & Rank, A. 2009. "Young Citizens and Civic Learning: Two Paradigms of Citizenship." *Citizenship Studies* 13 (2009): 103-118.
- Best, A. L. 2009. Young people and consumption. Teoksessa Furlong, A. (toim.) *Handbook of Youth and Young Adulthood. New perspectives and agendas.* New York: Routledge.
- Bourdieu, P. The forms of capital. 1986. Teoksessa: Richardsson JG. (toim.) *Handbook and research for Sociology and Education.* Greenwood Press.
- Boyle, E.H. 2009. Young refugees. Teoksessa Furlong, A. (toim.) *Handbook of Youth and Young Adulthood. New perspectives and agendas.* New York: Routledge.

- Bynner, J. 2005. Rethinking the Youth Phase of the Life-course: The Case for Emerging Adulthood? *Journal of Youth Studies*. Vol. 8, no. 4.
- Castells, M. 1996. *The Rise of the Network Society - The Information Age: Economy, Society and Culture*. Oxford: Blackwell Publisher.
- Cederlöf, P. 1998. Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys. Perustietoja, poimintoja ja haarukkapaloja nuorisotyöstä sekä sen asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Helsinki: Nuorisoasianneuvottelukunta.
- Cederlöf, P. 2003. Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Cederlöf, P. 2009. Nuorisotyön rakenteellisia haasteita.
- Cieslick, M. & Polluck, G. 2004. *Young People in Risk Society*. Great Britain: Kings Lynn.
- Collin, P. & Burns, J. 2009. The experience of youth in the digital age. Teoksessa Furlong, A. (toim.) *Handbook of Youth and Young Adulthood. New perspectives and agendas*. New York: Routledge.
- Clausen, J.A. 1986. *The Life Course: A Sociological Perspective*. New York: Englewood Cliffs.
- Eisenstad, S.N. 1956. *From Generation to Generation*. New York: Free Press.
- Elder, G. 1997. The Life Course as Developmental Theory. Presidential Address Presented at the biennial meeting of the Society for Research in Child Development Washington, 1997.
- Eskola, J. 2010. Kunnallisen liikunta - ja nuorisotyön historiaa Pirkkalassa 1938-2004. Tampereen yliopisto: pro gradu.
- European Youth Forum. 2014. *Youth Work in the European Youth Forum and Youth Organisations*. Policy paper.
- France, A. 2007. *Understanding Youth in Late Modernity*. New York: Open University Press.

Furlong, A. & Cartmel, F. 1997. *Young People and Social Change: Individualization and Risk in Late Modernity*. Buckingham: Open University Press.

Giddens, A. 1991. *Modernity and Self - Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.

Gretschel, A. & Mulari, T. 2013. Ryhmistä verkostoksi ja verkoston toiminta laadukkaaksi. Monialaisten yhteistyöverkostojen kehittämishankkeen loppujulkaisu. Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry & Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 67.

Gretschel, A., Junttila-Vitikka, P. & Puuronen, A. 2016. Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrittelyyn ja arviointiin. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Harinen, P. 2005. Mitähän tekis? Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen - tutkimushankkeen väliraportti. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Hartup, W.W. 1992. Having Friends, Making Friends, and Keeping Friends: Relationships as Educational Contexts. *Early childhood research quarterly* 5.

Heino, H. 2015. Kohti innostavaa mediakasvatusta nuorisotyössä. Tampereen yliopisto: pro gradu.

Heinonen, S. 2015. Toimijuuden tukeminen järjestöjen verkossa tehtävässä nuorisotyössä. Tampereen yliopisto: pro gradu.

Heinz, W. R. 2009. Youth transitions in an age of uncertainty. Teoksessa Furlong, A. (toim.) *Handbook of Youth and Young Adulthood. New perspectives and agendas*. New York: Routledge.

Henriksson, J. 2015. "Ne ei oo vaan töissä, ne oikeesti välittää meistä" - Etsivän nuorisotyön ja nuorten tarpeiden kohtaaminen syrjäytymisen kontekstissa Lempäälässä. Tampereen yliopisto: pro gradu.

Honkasalo, V. & Souto, A.M. 2008. Monikulttuurinen nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.

Honkatukia, P. & Pösö, T. 2004. Rajattu tila, sukupuoli ja väkivalta - nuoret puhumassa väkivallasta koulukodissa. Teoksessa Kuronen, M., Granfelt, R., Nyqvist, L. & Petrelius, P. (toim.) Sukupuoli ja sosiaalityö. Jyväskylä: PS-kustannus.

Honkatukia, P. & Kiilakoski, T. 2016. Nuorten ja nuorisotyön tutkimuksen menetelmät. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Julkaisematon käsikirjoitus.

Huotari, J. 2015. Etsivä löytää vai löytääkö? Etsivien nuorisotyöntekijöiden kokemukset Internetin ja sosiaalisen median käytöstä nuorten tavoittamisen keinona ja nuorisotakuun toteuttajana. Jyväskylän yliopisto: pro gradu.

Joensuu, P. 2010. Maahanmuuttajapoikien emotionaalinen integraatio - etnografia monikulttuurisesta nuorisotilasta. Tampereen yliopisto: pro gradu.

Jokelan, M. 2007. Kirkon ja työväenliikkeen taistelu nuorisosta. Evankelis-luterilaisen kirkon lapsi - ja nuorisotyö Tampereella 1918-1930. Tampereen yliopisto: pro gradu.

Jones, G. 2009. Youth. Cambridge: Polity Press.

Kaivosoja, A. 2010. Nuorten tavoittaminen ja kohtaaminen verkkoyhteisöissä. Netari-ohjaajien käsitykset verkkonuorisotyön haasteista ja mahdollisuuksista. Oulun yliopisto: pro gradu.

Kalliomaa, J. 2015. Valtionohjaus kuntien nuorisotyössä. Miten Lapsi - ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma ohjaa kunnallista nuorisotyötä? Tampereen yliopisto: pro gradu.

Kellner, D. 2000. Multiple Literacies and Critical Pedagogies. New Paradigms. Teoksessa Trifonas, P. (toim.) Revolutionary Pedagogies. London: Routledge.

Kiilakoski, T. 2008. Kasvu moneen suuntaan - kriittinen pedagogiikka ja nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.

Kiilakoski, T. & Nieminen, J. 2008. Pedagogiikka - nuorisotyön pedagogiikat ja uudet haasteet. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.

Kiilakoski, T. 2012. Nuorisotalotoiminnan kehittäminen. Teoksessa Komonen, K., Suurpää, L. & Söderlund, M. (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Kiilakoski, T. 2013. Nuorisotyön opetussuunnitelma: nuorisotyö kasvatuksellisenä prosessina. Nuorisotutkimus 31 (3), 20-39.

Kiilakoski, T., Kinnunen, V. & Djupsund, R. 2015. Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 5/ Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 169.

Kiilakoski, T. 2015. Youth work, Volunteering, Recognition and Employability. Defining and recognizing competences. Report on Desk Research.

Komonen, K. Työpajatoiminta nuorisotyön työmuotona. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.

Korhonen V. & Nieminen J. 2010. Nuorten ohjauksen kentät ja monialaisen yhteistyön mahdollisuudet. Nuorisotutkimus 28 (3), 3-17.

Korkiamäki, R. 2013. Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa. Tampereen yliopisto: akateeminen väitöskirja.

Korri, P. 2013. Kuka meitä johtaa? Johtaminen kirkon nuorisotyön haasteena. Tampereen yliopisto: pro gradu.

Koski, P. 2008. Liikunnan ja urheilun seuratoiminta nuorisotyönä. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.

Kotilainen, S. 2008. Mediakulttuuri nuorisotyössä. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.

Kurunmäki, M. 2009. Hiljainen tieto Ahjolan Isosisko – ja Tyttöjen tupatoiminnassa. Tampereen yliopisto: Sosiaalityö. Kehittämiprojekti.

Lanuke. 2012. Lapsi - ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012-2015. Opetus - ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012: 6. Helsinki: Opetus - ja kulttuuriministeriö.

Launonen, P. 2008. Kirkon nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.

Laurent, L. 2004. What more can we do? Multicultural girl work in practice. Developing a multicultural action plan for the girls' house. a meeting place for girls and young women in Helsinki. Helsinki city urban facts office: web publications 2004/38

Lehti, A.M. 2009. Nuorisotalo - muutakin kuin sateensuoja? Nuorisotyöntekijöiden näkökulma turkulaisiin nuorisotaloihin. Turun yliopisto: pro gradu.

Lehtonen, J. 2003. Seksuaalisuus ja sukupuoli koulussa. Näkökulmana heteronormatiivisuus ja ei-heteroseksuaalisten nuorten kertomukset. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

McDowell, L. 2009. New masculinities and femininities: gender divisions in the new economy. Teoksessa Furlong, A. (toim.) Handbook of Youth and Young Adulthood. New perspectives and agendas. New York: Routledge.

McRobbie, A. 2004. Notes on "what not to wear" and post-feminist symbolic violence. L.Adkins and B. Skeggs (toim.) Feminism after Bourdieu. Oxford: Blackwell.

Miles, S. Victims of Risk? Young People and the Constructons of Lifestyles. 2004. Teoksessa Cieslik, M. & Pollack, G. (toim.) Young People in Risk Society. Great Britain, Kings Lynn.

Morrow, V. 2001. 'Young People's Explanations and Experiences of Social Exclusion: Retrieving Bourdieu's Concept of Social Capital.', International Journal of Sociology and Social Policy 21 (4/5/6): 37-63

Morrow, V. 2006. 'Understanding Gender Differences in Context: Implications for Young Children's Everyday Lives', Children & Society 20: 92-104

Mäki, M. 2012. Ammatillinen identiteetti ja uratyypit kirkon nuorisotyössä. Tampereen yliopisto: pro gradu.

Männikkö, J. 2011. Etsivän nuorisotyön ja työtteen pika-analyysi. Helsinki: Kaupunki - innovaatiot – hanke.

Määttä, M. & Tolonen, T. (toim.). 2011. Annettu, otettu, itsetehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 112.

Nieminen, J. 1995. Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Lasten Keskus.

Nieminen, J. 2006. Millaista eetosta laki kantaa? Nuorisotyölainsäädännön seitsemän vuosikymmentä. Nuorisotyö 2/2006.

Nieminen, J. 2008. Vastavoiman hahmo - nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.

Nieminen J. 2013. Monikulttuurinen ohjaus nuorisotyössä. Teoksessa Korhonen V. & Puukari, S. (toim.) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nieminen, J. 2016. The Meaning of Youth Work. Settlement youth work, overlapping communities and topical life histories. Teoksessa Hoikkala, T. & Karjalainen, M. (toim.) Finnish youth research anthology 1999 - 2014. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.

Nordman, E. 2011. Sosiaalista ja vuorovaikutuksellista mediaa nuorisotilassa. Tampereen yliopisto: pro gradu.

Nummela, M. 2011. ”Nuoret keskeyttävät ammatillisen koulutuksen suurimmaksi osaksi motivaation puuttumisen takia” Vaateri-työpajan nuorten näkemyksiä toisen asteen koulutuksen keskeytymisen syihin. Tampereen yliopisto: pro gradu.

Nuppola, S. 2013. Kuokkavieraana koulussa? Nuorisotyöntekijän rooli ja nuorisotyön mahdollisuudet peruskoulun moniammatillisessa kasvatustyössä. Tampereen yliopisto: pro gradu.

Ord, J. 2016. Youth Work Process, Product and Practice. Creating an authentic curriculum in work with young people, 2nd. edition. UK: Routledge

- Paju, P. 2008. Onko nuorisopolitiikkaakin tehtävä? Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.
- Pietikäinen, R. 2005. Vaihtoehtoisia polkuja etsimässä - työpajanuorten orientaatiot. Teoksessa Aapola, S. & Ketokivi, K. (toim.) Polkuja ja poikkeamia - aikuisuutta etsimässä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura
- Puuronen, A. 2014. Etsivän katse. Etsivä nuorisotyö ammattina ja ammattialan kehittäminen – näkökulmia käytännön työstä. Nuorisotutkimusseura: verkkojulkaisuja 70.
- Puuronen, V. & Saari, K. 2015. Nuoret, populismi ja nativismi. Kansallinen raportti. Tutkimushanke MyPlace.
- Pyykkönen, M. 2007. Monikulttuurisuus suomalaisten nuorisjärjestöjen toiminnassa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Punnonen, V. 2008. Sukupuolisensitiivinen sosiaalinen nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.
- Purjo, T. 2011. Väkivaltaisesta nuoruudesta vastuulliseen ihmisyyteen. Eksistentiaalisen fenomenologinen ihmiskäsitys elämäntaidollis-eettisen nuorisokasvatuksen perusteena. Tampereen yliopisto: väitöskirja.
- Purjo, T. & Tervahauta, M. 2014. Nuorten väkivallattomuuskasvatus. Tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta. Non Fighting Generation ry.
- Pöysä, V. 2013. Aktiivisten havainnoinnista ulkopuolisten kuuntelemiseen? Nuorisotyön tutkimuksen sisällöt, menetelmät ja katvealueet. Nuorisotutkimusseura: Verkkojulkaisuja 59.
- Rantalaiho, K. 1969. 1970 - luvun nuorisopolitiikka. Helsinki: Kansalaiskasvatuksen keskus.
- Rauas, M. 2014. Pieniä tekoja, suuria asioita, nuorisotyön eettinen näkökulma. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Projektiraportit ja selvitykset 30.

- Riddell, S. 2009. Disability, exclusion and transition to adulthood. Teoksessa Furlong, A. (toim.) Handbook of Youth and Young Adulthood. New perspectives and agendas. New York: Routledge.
- Roberts, K. 2009. Socio-economic reproduction. Teoksessa Furlong, A. (toim.) Handbook of Youth and Young Adulthood. New perspectives and agendas. New York: Routledge.
- Rusanen, S. 2014. Kohtaamisia Tyttöjen Talolla: neuvotteluja monikulttuurisesta identiteetistä ja sukupuolesta. Tampereen yliopisto: pro gradu.
- Sinisalo-Juha, E. 2011. Nuoren identiteetti nuorisotyössä. Identiteettiteorioiden näkökulmia informaaliin kasvatukseen. Tampereen yliopisto: pro gradu.
- Skelton, T. Research on Youth Transitions: Some critical Interventions. 2004. Teoksessa Cieslik, M. & Pollock, G. (toim.) Young People in Risk Society. Great Britain, Kings Lynn.
- Soanjärvi, K. 2008. Nuorisotyön verkostoituminen. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.
- Soanjärvi, K. 2011. Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesytämässä. Jyväskylän yliopisto: väitöskirja.
- Stenberg, J. 2013. Sosiaalinen arviointi monikulttuurisessa poikatyössä – Monikulttuuristen poikien ja nuorisotyöntekijöiden käsityksiä sosiaalisen pääoman käsitteistä. Tampereen yliopisto: pro gradu.
- Stephenson, S. 2001. Street children in Moscow: using and creating social capital. The Sociological Review, Vol. 49: 4, s. 530-547.
- Stiehr, K. & Raschdorf, K. 2015. The Recognition Players. Different perspectives on the volunteers competences and their recognition and validation, from the different sectors and geographical perspectives. Report on Field Research.
- Sulku, M. & Tynkkynen, E. 2014 Nuorten kokemuksia etsivän nuorisotyön pienryhmätoiminnasta. Itä-Suomen yliopisto: pro gradu.

Suomen nuorisoyhteistyö - Allianssi ry. 2014. Nuorista Suomessa. Tietoa nuorista, heidän asemastaan, elinoloistaan ja nuorisotyöstä 2014.

Syrjäkari, R. 2013. Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö tyttöjen kokemuksina. Lapin yliopisto: pro gradu.

Tapio, M. & Kuula, T. (toim.) 2013. Selkenevää, myötätuulta – ehkäisevä päihde – ja mielenterveystyö nuorisoalalla. Helsinki: Humak, oppimateriaaleja 37.

Thomson, R. 2007. A Biographical Perspective. Teoksessa Kehily, M.J. (toim.) Understanding Youth: Perspectives, Identities and Practices. London: Sage.

Tolonen, T. Locality and gendered capital of working – class youth. *Young*, 13:4, 2005b.

Tolonen, T. 2009. Vanhemmuuden puute ja nuorten sosiaalinen pääoma. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Ukkola, S. 2012. Virtuaalinen vuorovaikutus verkkonuorisotyössä. Lapin yliopisto: pro gradu.

Van de Walle, T., Cousse, F. & Bouverne-De Bie, M. 2011. Social exclusion and youth work - from the surface to the depths of an educational practice. *Journal of Youth Studies*. Vol. 14, No.2.

Vantola, N. 2012. Toiminnanohjaus vapaaehtoisen tukena. Helsingin Tyttöjen Talon vapaaehtoisten naisten kokemuksia toiminnanohjauksesta. Helsingin yliopisto: pro gradu.

Viitanen, R. 2008. Nuorisjärjestöt ja niiden muutos 2000 - luvun Suomessa. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura: julkaisuja 76.

Vimpari, M. 2008. Yhteinen vastuu. Opettajien, nuoriso-ohjaajien ja vanhempien käsityksiä nuorisotyöstä ja nuoren kasvattamisesta. Oulun yliopisto: pro gradu.

Webster, C. 2009. Young people, race and ethnicity. Teoksessa Furlong, A. (toim.) Handbook of Youth and Young Adulthood. New perspectives and agendas. New York: Routledge.

Weis, L. 2009. Social class, youth, and young adulthood in the context of a shifting global economy. Teoksessa Furlong, A. (toim.) Handbook of Youth and Young Adulthood. New perspectives and agendas. New York: Routledge.

Williamson, H. 2012. Nuorisotyön ihmeellinen maailma. Pohdintoja Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen strategioista ja käytännöistä. Julkaisuja 1/12. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus.

Sähköiset lähteet

www.alli.fi

www.finlex.fi Nuorisolaki 2006/72.

www.finlex.fi Asetus 2006/103

www.helsinki.fi

www.nuorisotutkimusseura.fi

www.uef.fi

www.ulapland.fi

www.uta.fi

http://www.uta.fi/cmt/tutkimus/nuoret_esträdille.html

www.utu.fi

www.uva.fi

www.yhdenvertaisuus.fi

<http://www.knt.fi/liitto/perustietoa/eettiset-ohjeet/>

www.setlementti.fi

www.nuorisokanuuna.fi

www.preventiimi.fi

www.vetovoimablog.com

www.humak.fi

www.alliance-network.eu/ive-research-on-competences-development-in-volunteering/2015/2597/

www.tpy.fi

<https://www.abo.fi/>

<http://www.su.se/>

<http://www.buv.su.se/>

<http://www.uia.no/>

<http://www.uib.no/>

<http://www.uio.no/>

<http://www.uis.no/>

<https://www.uit.no/>

<http://www.au.dk/>

<http://www.ku.dk/>

<http://www.hi.is/>

<http://primapaper.fi/allianssi/muita-julkaisuja/kn-tule13-netti/primapaper>

<http://www.eywc2015.eu/home>

<http://www.youthforum.org/>

<http://pjp-eu.coe.int/fi/web/youth-partnership>

https://europa.eu/youth/EU_en

http://ec.europa.eu/youth/index_en

<http://www.coe.int/t/dg4/youth/>

<http://www.pohjola-norden.fi/fi/etusivu/?id=2>

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/seminaarit/nordic-youth-research-symposium-nyris>

Haastattelut

Tomi Kiilakoski, tutkija FT, Nuorisotutkimusseura (13.4.2016)

Jaana Wallden, neuvotteleva virkamies, OKM: Nuorisotyön ja –politiikan vastuualue (14.4.2016)

Manne Maalismaa, koordinaattori, Allianssi: tapahtumat ja koulutus (sähköinen haastattelu 1.4.2016)